

Programmabegroting 2012-2015
Anders doen met minder

Inhoudsopgave

1. INLEIDING EN HOOFDPUNTEN.....	5
2. ONTWIKKELINGEN DIE OP ONS AFKOMEN	7
3. HET PROGRAMMAPLAN	9
3.1. Krachtige kernen in prachtig gebied.....	11
3.2. Samenleven en zorgzaam zijn	22
3.3. Oude industrie verbonden met cultuur en kunst	31
3.4. Energiek ondernemen.....	36
3.5. Kwaliteit in dienstverlening en bestuur.....	45
4. DE PARAGRAFEN.....	53
4.1 Paragraaf Financiering	54
4.2 Paragraaf Verbonden partijen	58
4.3 Paragraaf Lokale heffingen	68
4.4 Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen.....	71
4.5 Paragraaf Bedrijfsvoering.....	80
4.6 Paragraaf Grondbeleid	82
4.7 Paragraaf Weerstandsvermogen	90
5. OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN	101
6. FINANCIËLE UITEENZETTING.....	103
6.1 Financieel meerjaren perspectief	104
6.2 Financiële positie.....	110
6.3 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	113

Bijlage A: Staat van personeel

Bijlage B: Staat van investeringen

Bijlage C: Staat van activa

Bijlage D: Staat van reserves en voorzieningen

Bijlage E: EMU saldo

Bijlage F: Programma-indeling 2012

1. INLEIDING EN HOOFDPUNTEN

Ons college is inmiddels op de helft van haar periode en we zetten onverminderd door om ons collegeprogramma te realiseren. Zoals in 2011 is aangegeven zijn we bezig onze organisatie zero based op te zetten. 2012 is het jaar waarin we een concrete start gaan maken met zero based budgeting. In juli 2012 ligt er een nieuw functieboek waarvan het uitgangspunt is dat de organisatie zero based is opgebouwd. Dit is dus de blauwdruk volgens welke we de komende jaren gaan werken. In aanloop hiernaar toe heeft een inventarisatie plaatsgevonden van onze huidige organisatie en de door ons uitgevoerde taken. Op basis van een aantal bijeenkomsten is gekomen tot een beeld van onze wenselijke toekomstige organisatie. Om te bereiken dat onze organisatie volgens de principes van zero based budgeting kan werken is het noodzakelijk dat er de komende jaren veel aandacht is voor strategisch personeelsbeleid.

Uitgangspunt van zero based werken is dat we nog steeds blijven werken in de geest van het collegeakkoord. Daarin is afgesproken dat de dienstverlening aan de burgers en het beheer van de openbare ruimte van topkwaliteit moeten zijn. Ook blijft het niveau en de kwaliteit van de voorzieningen op peil. Daarnaast kunnen de inwoners een beroep op ons blijven doen voor ondersteuning, daar waar nodig.

Naast een zero based op bouw van de organisatie zetten we ook in op regionale samenwerking. Op het gebied van salarisadministratie is de samenwerking met Doetinchem reeds geëffectueerd. Op het gebied van ICT zijn we druk in gesprek met die gemeente om tot vergaande samenwerking over te gaan.

Prioriteiten

Gedurende het proces om te komen tot een sluitende begroting hebben we onderzocht waar we prioriteiten kunnen stellen op het gebied van mensen en middelen. Daarbij leggen we, net als in 2011, het accent op de volgende punten:

- In deze begroting is feitelijk geen ruimte voor nieuwe beleidsvoornemens. Daar waar sprake is van nieuwe onderwerpen hebben we deze kritisch tegen het licht gehouden. Deze worden zoveel mogelijk budgettair neutraal uitgevoerd indien het beleid bijdraagt aan een programma.
- Bestaand beleid wordt op dezelfde manier bekeken en opnieuw geprioriteerd.
- In principe maken we zo min mogelijk gebruik van inhuur en vacatures worden niet ingevuld tenzij per se noodzakelijk. Dit mede in gegeven door de zero based discussie.
- Mede door regionale samenwerking proberen we via bemiddeling door inkoop contracten en aanbestedingen tegen concurrerende prijzen af te sluiten.
- We werken met een investeringsplafond voor nieuwe investeringen van € 600.000.
- We maken af waar we mee bezig zijn op het terrein van openstaande investeringskredieten voordat we nieuwe projecten opstarten. Dat betekent dat we alle kredieten hebben doorgelicht.
- We bezien kritisch onze gemeentelijke vast goed eigendommen en daar waar mogelijk verkopen we die
- We zijn kritisch op de hoeveelheid accommodaties en het beheer daarvan.

2. ONTWIKKELINGEN DIE OP ONS AFKOMEN

Naast de onderdelen die we in deze begroting hebben benoemd en financieel hebben vertaald, zijn er ontwikkelingen gaande die zeker van invloed zullen zijn op onze organisatie. De impact daarvan is op dit moment nog niet duidelijk en daarom vindt u in deze begroting dan ook geen financiële vertaling hiervan.

Economische ontwikkelingen

De economie, zowel landelijk als internationaal, lijkt zich nog niet zo gunstig te ontwikkelen. De gevolgen hiervan zullen voor ons merkbaar worden op diverse terreinen. Denk hierbij aan de stagnerende woningbouwontwikkeling, de vestiging van nieuwe bedrijven en eventuele toename van het aantal uitkeringsgerechtigden. Deze gevolgen kunnen wij nu nog niet overzien en zijn daarom ook nog niet financieel in de begroting vertaald.

Wet werken naar vermogen

Vanuit het Bestuursakkoord zijn door het rijk de hoofdlijnen van de Wet Werken naar Vermogen (WWnV) geschetst. Deze wet is bedoeld om een uniforme dienstverlening voor de onderkant van de arbeidsmarkt te realiseren. Doelstelling is dat gemeenten hierdoor meer mensen kunnen laten participeren en dat budgetten effectiever ingezet kunnen worden, dit alles in combinatie met een forse kostenbesparing.

Door de leden van de VNG is op 8 juni 2011 niet ingestemd met het onderdeel Werken naar Vermogen van het Bestuursakkoord. Vanuit het daaruit voortvloeiend overleg tussen VNG en kabinet, zullen op onderdelen mogelijk nog wat aanpassingen plaatsvinden. De contouren zijn echter helder en de Wet Werken naar Vermogen zal naar verwachting per 1 januari 2013 in werking treden. Daarbij vindt er een herstructurering plaats van de huidige Wet Sociale Werkvoorziening (WSW). Het transitiebudget hiervoor dient uiterlijk 31 december 2011 ingediend te worden. De gemeente is vanuit haar regiefunctie verantwoordelijk voor de aanvraag van het transitiebudget, het formuleren van de kaders en maken van keuzes ten aanzien van de herstructurering van de WSW en de invoering van de Wet Werken naar Vermogen.

Decentralisatie AWBZ

Per 2014 wordt de functie begeleiding geschrapt uit de AWBZ en wordt overgeheveld naar de WMO. Ook wordt het persoonsgebonden budget (PGB) afgeschaft. Nog onduidelijk is wat dit gaat betekenen voor gemeenten.

3. HET PROGRAMMAPLAN

Verbeteringen ten opzichte van de programmabegroting 2011.

Op voorstel van de begrotingsraadgroep heeft het raadspresidium besloten een aantal aanpassingen door te voeren. Deze aanpassingen vinden hun oorsprong in kanttekeningen vanuit de gemeenteraad, die in de loop van de tijd zijn gemaakt. Het betreft de volgende kanttekeningen:

- de begrotingsprogramma's moeten logischer en begrijpelijker, niet in het laatst met betrekking tot de onderscheiden kernen;
- er is behoefte aan een sterker accent voor sociaal beleid en gemeenschapsvorming;
- er moet meer politieke grip mogelijk zijn op de programma's, zodat je kunt sturen vanuit politieke overtuiging;
- er moet meer en betere informatie zijn over de middelen, zodat je kunt sturen op geld.

Het raadspresidium heeft bepaald dat voor de vergelijkbaarheid de opzet van de begroting de rest van de huidige gemeenteraadperiode gelijk blijft. Waar nodig is bij de gedane aanpassingen gezorgd voor terugvergelijkbaarheid van financiële gegevens van de opzet voor 2012 met de jaren daarvoor. De aanpassingen dienen volgens het raadspresidium de sturing op hoofdlijnen door de gemeenteraad. Samengevat gaat het om de volgende aanpassingen:

- Een belangrijke verbetering is de strikte scheiding tussen de financiële informatie en de beleidsinformatie op te heffen. Elementen die nu verspreid in de begroting staan worden bij elkaar gehaald, dan wel in (extra) bijlagen gebundeld.
- De begrotingsprogramma's worden inhoudelijk beter gebundeld en daarbinnen wordt met programmalijnen ook een sturende onderverdeling aangebracht. Er is een programma voor sociaal beleid toegevoegd en het eerste programma beoogt balans in ruimtelijke ontwikkeling.
- De beleidsproducten komen allemaal onder een beleidsprogramma te hangen. Deze verplaatsing van een aantal beleidsproducten van beheerprogramma's naar beleidsprogramma's, leidt als vanzelf tot één organisatiegericht programma voor beheer/dienstverlening/bestuur. Het aantal programma's wordt zo beperkt tot vijf.
- Er wordt duidelijker gepresenteerd waar per programma en voor de hele begroting meer en minder beleidsgeld naar toe gaat, en welke autonome ontwikkelingen financieel hun beslag krijgen.
- Daarnaast worden op organisatieniveau de inzet en kosten van het personeel gepresenteerd en ook de inkomensoverdrachten (subsidies).
- Er wordt inzicht gegeven in de structurele of incidentele aard van kosten, de opbouw van de activa/investeringen en het doel en de aard van reserves en voorzieningen.

Toelichting op de begrotingsopzet

- Een *begrotingsprogramma* is een samenhangende verzameling van voornemens en budgetten. De verschillen met de vroegere hoofdfuncties zijn de samenhang tussen beleidsvelden en een gerichte indeling voor de eigen gemeente.

- Een *programmalijn* is een logisch onderdeel binnen een programma.

- *Producten* blijven voorsnog ongesplitst onder één programma hangen, om ingewikkelde en met andere jaren onvergelijkbare opdeling te voorkomen. Daarmee nemen we voor lief dat in een product soms ook middelen zitten die bijdragen aan een ander programma. Net als met kernindicatoren is een beperkt aantal producten gehergroepeerd volgens de aangepaste programmalogica. Dat doet niet af aan de vergelijkbaarheid.

- De programma's bevatten kernindicatoren en kernprestaties.

- *Kernindicatoren* geven aan wat je bereikt. Dit is dus het gevolg van de activiteiten die je doet. De kernindicatoren zijn bedoeld om voor de gezamenlijke hoofd- en subdoelstellingen te evalueren of we bereiken wat we willen. Het gaat daarbij om een logische correlatie, niet noodzakelijk om bewijsbare causaliteit.
  - Een *kernprestatie* is iets wat je als gemeente zelf kunt (laten) waarmaken. Kernprestaties zijn maatgevend voor het welslagen van de uitvoering. De kernprestaties zijn bedoeld om voor de gezamenlijke activiteiten te verantwoorden of we doen wat we afpreken.
- Ook is nu in ieder programma *de relatie met de Voorjaarsnota* verwoord. Daarin geven we per subdoelstelling aan wat er in de voorjaarsnota over is vermeld en wat er sindsdien duidelijke(er) is geworden.
- Bij de *subdoelstellingen* vermelden we *de activiteiten* die we in dit begrotingsjaar gaan verrichten om de doelstellingen te bereiken.
- De saldi van de producten presenteren we in het programmaplan zonder dubbeltellingen voor kostentoerekeningen. Sinds de begroting 2011 is de indirecte *kostentoerekening* gebaseerd op de werkelijke urenverdeling. Dit leidt tot een betere kostentoerekening in de productenraming.
- .

3.1. Krachtige kernen in prachtig gebied

3.1.1 Algemeen

Programma-inhoud

Dit programma beschrijft de doestellingen, de acties en de kosten met betrekking tot de ruimtelijke inrichting van de hele gemeente. Dit is in vier programmalijnen uitgewerkt: te weten de programmalijnen voor de as Etten – Terborg – Silvolde – Ulft - Gendringen (de Oude IJsselvallei), de kern Varsseveld, de kleine kernen en het buitengebied.

Belangrijke ontwikkelingen

Basis voor dit programma is de gemeentelijke structuurvisie van mei 2011. De regionale woonvisie met daarin de gevolgen voor de kwantitatieve en kwalitatieve woningbouw is ook een belangrijke onderlegger. Zo ook het ontwerp Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan 2010-2020 en het Landschapsontwikkelingsplan 2008.

Demografische ontwikkelingen en de regionale woonvisie

De gemeente komt de komende tijd voor grote uitdagingen te staan, onder andere doordat de bevolkingsgroei stagneert. Dit komt onder meer door vertrek van jongeren en door vergrijzing. Prognoses zijn dat het aantal inwoners daalt, terwijl het aantal één-persoonshuishoudens gaat toenemen. Of het aantal inwoners in de nabije toekomst (of nu al) afneemt, is voor de woningmarkt nauwelijks relevant. Het aantal en de samenstelling van de huishoudens zijn juist wel de factoren om rekening mee te houden. Het aantal huishoudens krimpt na 2020. Maar de komende jaren zal de vraag naar woningen de bestaande woningvoorraad nog overstijgen. Toch is voorzichtigheid geboden omdat doorgaan met bouwen tot gevolg heeft dat men op langere termijn te maken kan krijgen met ongewenste leegstand van woningen. Daarom moeten we nu al rekening houden met de kwalitatieve behoeftes van de inwoners, om ook op langere termijn aansluiting te kunnen vinden bij de woningbehoefte.

Een belangrijk onderdeel van de in 2011 vastgestelde regionale woonvisie is het bijstellen van nieuwbouwplannen. Om tijdig in te kunnen spelen op de gevolgen van krimp zetten we nu al in op het behoud van de kwaliteiten van het wonen in de Achterhoek. De woningbehoefte van de regio ligt tot 2020 op circa 5.900 woningen. Gelet op de demografische ontwikkelingen betekent dit voor de gemeente een netto toevoeging van 685 woningen voor de periode vanaf 1 januari 2010 tot 1 januari 2020.

Landbouw, plattelandontwikkeling en landschapsbeleid

De gemeente Oude IJsselstreek heeft een groot buitengebied waarin veel ontwikkelingen gaande zijn. De landbouw, met name de grondgebonden (melk)veehouderij, is de grootste grondgebruiker in Oude IJsselstreek.

Ontwikkelingen in de landbouw, zoals schaalvergroting en het plaats bieden aan intensieve veehouderij, hebben een grote impact op de andere belangrijke functies in het buitengebied. Ontwikkelingen binnen deze functies beïnvloeden op hun beurt weer de mogelijkheden voor de landbouw. Daarnaast bieden ze weer wel kansen voor plattelandontwikkeling (met name op het gebied van toerisme en recreatie) en daarmee voor economische versterking van het gebied. Juist de kwaliteit van het landschap is immers bepalend voor de toeristisch-recreatieve aantrekkingskracht van het buitengebied.

Onze gemeente staat voor de uitdaging de komende jaren een optimale verbinding te realiseren tussen ogenschijnlijk tegenstrijdige belangen van verschillende gebruikers en bewoners van het buitengebied.

Verkeer en vervoer

Het Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan 2010-2020 (GVVP) vormt de basis voor de uit te voeren verkeer en vervoerplannen. In het najaar van 2011 stelt de gemeenteraad het GVVP 2010-2020 vast. Na de vaststelling daarvan geven we in 2012 uitvoering aan het beleid.

Visie Achterhoek 2020

Een belangrijke ontwikkeling is de in 2011 vastgestelde Visie Achterhoek 2020. In het kader van de werkplaatsen Vitale leefomgeving en Kansrijk platteland worden vanaf 2012/2013 de eerste projecten geïnitieerd.

3.1.2 Wat willen we bereiken?

Hoofddoelstelling programma

In de gemeente is sprake van een unieke combinatie van landelijk wonen met stedelijke voorzieningen op een hoog niveau met aandacht voor leefbaarheid en het behoud van sociale binding. De gemeente is hiermee aantrekkelijk voor alle inwoners van de gemeente. Er is sprake van een leefbaar buitengebied met vitale kernen. De landschappelijke- en ecologische kwaliteit wordt verbeterd door middel van landschapsontwikkeling.

Kernindicatoren

1. De inwoners van de gemeente Oude IJsselstreek zijn tevreden over het woon- en leefklimaat.
2. 45% minder verkeersdoden en 35% minder ziekenhuisgewonden in 2020 ten opzichte van het gemiddelde over de jaren 2001-2003. Concreet komt dit neer op maximaal 1 verkeersdode en 12 ziekenhuisgewonden in 2020.

3.1.3 Wat gaan we doen?

Kernprestaties

1. Realisatie verkeerscirculatieplan Ulft fase 1, gereed 31 december 2012.
2. Van 2010-2020 worden (netto) 685 woningen toegevoegd aan de woningvoorraad. In 2012 wordt de woonvisie uitgewerkt en inzicht verkregen in de risico's van alle exploitaties en de maatregelen die daaruit voortvloeien.
3. In 2012 worden bijdragen verleend aan de voorbereiding van projecten in het kader van de regionale werkplaatsen.
4. In 2012 wordt het bestemmingsplan buitengebied geactualiseerd.
5. In 2012 wordt de 1^e fase van de reconstructie van de Vogelbuurt in Ulft afgerond, inclusief noodzakelijk rioolwerk.
6. In 2012 wordt de 1^e fase van de herinrichting van het centrum van Varsseveld uitgevoerd, inclusief noodzakelijk rioolwerk.
7. In 2012 wordt de sportclustering Varsseveld gerealiseerd.
8. De in 2012 geplande Gemeentelijk Verkeers- en Vervoers Plan-projecten worden uitgevoerd.
9. De in 2012 geplande rioleringswerken van het (vG)RioleringsPlan worden uitgevoerd.
10. In 2012 wordt het terrein van de voormalige houtzagerij 't Anker heringericht.

3.1.3.1 Programmalijn Oerkracht in de Oude IJsselvallei

Algemene aandachtspunten programmalijn

De Oude IJsselvallei betreft de as Etten - Terborg - Silvolde - Ulft – Gendringen. In dit stroomgebied van de Oude IJssel kan men landelijk wonen alsook gebruik maken van een hoogwaardig voorzieningenniveau. Dit gebied kenmerkt zich door een combinatie van ecologische waarde, duurzame ontwikkelingsplannen en kwalitatief hoogwaardige woningbouw.

Subdoelstelling 1

De kwaliteit van het wonen kenmerkt zich door een hoogwaardige woonomgeving

Relatie met voorjaarsnota

De onlangs door de raad vastgestelde gebiedsvisie DRU Industriepark, van Paasberg tot Engbergen, is leidend voor de ontwikkeling van een groot gedeelte van dit gebied. Daar waar zich kansen voordoen om deze visie te verwezenlijken, grijpen wij deze kansen met beide handen aan. In 2012 stellen wij het landschapsplan voor het DRU Industriepark vast. Belangrijk hierbij is het door het Rijk vast te stellen tracé voor het 380 kV-netwerk. Dit tracé geeft mede richting aan de verdere invulling van het plan. Op basis van dit plan zijn wij van plan de infrastructuur rond het DRU Industriepark in 2012 te verbeteren. Onderdeel hiervan is het aanleggen van een ruime parkeerplaats. Doel hiervan is de bereikbaarheid bij grote evenementen te waarborgen.

Voor de realisatie van het centrumplan Terborg zijn in 2011 belangrijke stappen gezet. In 2012 nemen we de realisatie van het plan verder ter hand.

Het centrumplan Ulft is niet financieel neutraal uit te voeren. De exploitatieopzet is herzien waarbij een relatie is gelegd met de uitvoering van het verkeerscirculatieplan en de planning van de uit te voeren prioritaire verkeersprojecten. De ontwikkeling van dit gebied pakken wij in 2012 conform deze opzet op. In het voorjaar van 2011 hebben wij aandachtspunten voor het centrumplan Gendringen geïnventariseerd. Het centrumplan geven we op basis van deze inventarisatie vorm. Volgens de meest recente planning is de gebiedsvisie van de Paasberg in 2013 gereed.

We onderzoeken samen met Doetinchem op welke wijze wij de transformatie/revitalisering van Akkermansweide in Terborg het beste vorm kunnen geven. We nemen de renovatie van de Vogelbuurt in Ulft verder ter hand. De juridische belemmeringen zijn weggenomen.

Het Kwalitatief Woon Programma (KWP3), de regionale woonvisie en de woonvisie Oude IJsselstreek zijn de kaders voor wonen in de gemeente. Naast het motto “de juiste woning op de juiste plaats”, spelen onder andere kwaliteit van de leefomgeving en de leefbaarheid een belangrijke rol.

Activiteiten voor subdoelstelling 1 in dit begrotingsjaar

Ruimtelijk beleid

- Het verbeteren/herstructureren van de Vogelbuurt en het realiseren van de bomenbuurt in Ulft.
- Het verder ontwikkelen van het Gietelink.
- Verdergaan met de realisatie van het centrumplan Ulft.
- Het verder uitvoeren van het centrumplan Terborg.
- Het onderzoeken van mogelijkheden naar het realiseren van centrumplan Gendringen.
- Het voortzetten van het plan voor de revitalisatie van het bedrijventerrein Akkermansweide in Terborg.
- Het opstellen van integraal ruimtelijk beleid.

Wonen

- Het verbeteren van de wijk Gendringen-Zuid.

Voorzieningen

- Het versterken van de functie van sportcomplex de Paasberg.
- Het uitvoeren van een onderzoek om de kosten van het onderhoud van sportvelden te reduceren. Elementen uit dit onderzoek zijn het aantal sportvelden en de wijze van uitvoeren van het onderhoud aan velden en directe omgeving.
- Het uitvoeren van een onderzoek om de kosten van de zwembaden terug te brengen.
- Waar mogelijk een groene invulling geven aan vrijkomende ruimtes in de kernen..
- Het uitvoeren van een onderzoek naar de mogelijkheden van clustering van voorzieningen.

Verkeer -

- Het inventariseren en verbeteren van de verkeersonveilige situaties (blackspots) in samenwerking met het ROVG, de politie, de provincie en Veilig Verkeer Nederland.
- Een verkenning houden naar de rondweg Silvolde om de kernen Silvolde en Terborg te ontlasten.
- Het nemen van inrichtingsmaatregelen op routes waar doorgaand (vracht)verkeer niet wenselijk is. De problematiek van navigatiesystemen zetten we op de regionale agenda. Daarnaast maken we een bewegwijzeringplan dat is gebaseerd op de wegen-categorisering.
- Het inrichten van wegen volgens de principes van Duurzaam Veilig (afstemming van functie, vorm en gebruik).
- Het verder inrichten van verblijfsgebieden (30 en 60 zones).
- Intensivering permanente verkeerseducatie in samenwerking met VVN en het ROVG.
- Het realiseren van veilige fietsroutes binnen en buiten de kom.
- Het creëren van voldoende parkeergelegenheid in woonwijken.
- Het realiseren van een parkeerverbod voor vrachtwagen binnen de bebouwde kom (wel aanwijzen alternatieve parkeerlocaties).
- Bij nieuwbouw parkeernormen toepassen die zijn gebaseerd op de hoogste CROW-richtlijnen. Bij parkeerklachten in bestaande woonwijken maatwerk volgens vaste spelregels.

Grondbeleid

- Het uitvoeren van onderzoek naar het afstoten van vastgoed dat geen doel dient van het gemeentelijk beleid. Dit levert niet alleen liquide middelen op, maar bespaart ook op kosten van onderhoud en inzet van menskracht.

- Betere bekendheid geven aan verkoop van bedrijventerreinlocaties.

Subdoelstelling 2

Een passend aanbod op de veranderende woonwensen.

Relatie met voorjaarsnota

De gemeente Oude IJsselstreek krijgt de komende jaren te maken met een verandering in de bevolkingssamenstelling. De prognoses geven een lichte daling van het aantal inwoners aan. Bovendien krijgt de gemeente te maken met veranderingen in de huishoudensamenstelling en leeftijdsopbouw. Ondanks de bevolkingsdaling gaat met name het aantal eenpersoonshuishoudens tot 2020 nog toenemen. Oorzaak hiervan is met name het toenemend aantal alleenstaanden en het toenemend aantal seniorenhuishoudens.

Begin 2011 hebben alle Achterhoekse gemeenten de regionale woonvisie vastgesteld. De regionale woonvisie speelt in op de demografische veranderingen in de Achterhoek in relatie tot het wonen. Een belangrijk onderdeel van de visie is het bijstellen van de nieuwbouwplannen. Om tijdig in te spelen op de gevolgen van de krimp zetten we nu al in op het behoud van de kwaliteit van het wonen in de Achterhoek. De regio Achterhoek kent tot 2025 nog een toename van de vraag naar het aantal woningen. Daarna neemt het aantal huishoudens licht af waardoor de kwantitatieve vraag naar woningen eveneens afneemt. Door vooraf te anticiperen op het onvermijdelijk kleiner worden van de huishoudens kunnen onwenselijke situaties als leegstand en verpaupering van de kernen worden voorkomen.

De bijstelling van de bouwopgave voor Oude IJsselstreek vraagt om aanpassing van beleid en bestaande bouwplannen. De juiste woning op de juiste plek is hierbij leidend. Het is belangrijk om vraag en aanbod op elkaar aan te laten sluiten en dus te bouwen voor de juiste doelgroep.

De gemeente wil voornamelijk voor eigen inwoners een aantrekkelijke gemeente zijn om in te wonen, maar ook nieuwe inwoners moeten hun plek kunnen vinden binnen de gemeente. In de nieuwbouwprojecten wil de gemeente het ook voor starters op de woningmarkt mogelijk maken om in de gemeente te (blijven) wonen, of na hun studie terug te kunnen keren naar hun oude woonplaats. Voor senioren realiseren we levensloopbestendige woningen, in zowel bestaande- als nieuwbouw, met een hoog serviceniveau nabij voorzieningen. Ook richt de gemeente zich op sociale woningbouw (zowel huur als koop). Er moet voldoende woonruimte zijn voor mensen met een lager inkomen.

Activiteiten voor subdoelstelling 2 in *dit* begrotingsjaar

- Het aanpassen, in overleg met onze partners, van de bestaande woningvoorraad om aan toekomstige wensen te voldoen (werkplaats Vitale leefomgeving).
- Het blijven aanbieden van starterleningen.
- We geven meer aandacht aan de verkoop van woningbouw kavels.
- Het onderzoeken van de mogelijkheden naar alternatieve ontwikkelingen op voormalige woningbouwlocaties.
- Het maken van concrete uitwerkingsplannen vanuit de regionale woonvisie met een financiële paragraaf.
- Het verder doorzetten van de regionale samenwerking op het gebied van wonen, waarbij we in 2012 gezamenlijk een leefbaarheid- en woonwensenonderzoek gaan houden.

3.1.3.2. Programmalijn Centrumkracht in Varsseveld

Algemene aandachtspunten programmalijn

De bestaande waarden van Varsseveld worden behouden en versterkt. Groene ruimten in de kern behouden we zoveel mogelijk. Doorzichten naar het buitengebied worden eveneens behouden en versterkt. De verkeersstructuur en het centrum vragen aandacht. Varsseveld ontwikkelt zich verder als woonkern met aandacht voor diversiteit en verscheidenheid, en staat op de kaart als sportkern.

Subdoelstelling 3

Een dynamische woonkern waar wonen en werken hand in hand gaan, met voorzieningen voor het omliggende plattelandsg gebied en kansen op het gebied van sport en werkgelegenheid.

Relatie met voorjaarsnota

Het centrumplan Varsseveld is volop in uitvoering. Door de investeringen van de gemeente in het centrum, zijn ook particulieren en ontwikkelaars plannen gaan uitvoeren. We voeren de realisatie van het centrumplan gefaseerd uit tot en met 2013. De plannen voor de uitbreiding/ vernieuwing van de sporthal in Varsseveld effectueren we.

Activiteiten voor subdoelstelling 3 in dit begrotingsjaar

Ruimtelijk beleid

- Opstellen van integraal ruimtelijk beleid.
- Het realiseren van het centrumplan Varsseveld,
- Het verbeteren van de wijk de Essenkamp in Varsseveld.
- Het, in overleg met de eigenaren, zoeken naar een mogelijke ontwikkeling voor de vrijkomende locaties zuivelfabriek, Wilhelminalocatie en Lundiaterein, passend binnen de aard en schaal van het dorp.

Wonen

- Meer bekendheid geven aan de verkoop van woningbouwkavels.
- Het aanpassen, in overleg met onze partners, van de bestaande woningvoorraad aan om aan toekomstige wensen te voldoen (werkplaats Vitale leefomgeving).
- Het blijven aanbieden van starterleningen.
- Het onderzoeken van mogelijkheden naar alternatieve ontwikkelingen op voormalige woningbouwlocaties.
- Het maken van concrete uitwerkingsplannen vanuit de regionale woonvisie met een financiële paragraaf.
- Het verder doorzetten van de regionale samenwerking op het gebied van wonen waarbij we in 2012 gezamenlijk een leefbaarheid- en woonwensenonderzoek gaan houden.

Voorzieningen

- Vrijkomende ruimtes in de kernen een nieuwe invulling geven.

Verkeer

- Het inventariseren en verbeteren van de verkeersonveilige situaties (blackspots) in samenwerking met het ROVG, de politie, de provincie en Veilig Verkeer Nederland.
- Het inrichten van wegen volgens de principes van Duurzaam Veilig (afstemming van functie, vorm en gebruik).
- Bundeling van doorgaand (vracht)verkeer op hoofdroutes is van belang. Met behulp van verkeerstellingen vindt monitoring plaats.
- Verbeteren ontsluitingsstructuur van de bebouwde kom Varsseveld.
- 30- en 60 km.-zones realiseren met bebording in en rond Varsseveld.
- Het realiseren van veilige fietsroutes binnen en buiten de kom.
- Creëren van voldoende parkeergelegenheid in woonwijken.
- Het realiseren van een parkeerverbod voor vrachtwagen binnen de bebouwde kom (wel aanwijzen alternatieve parkeerlocaties).
- Bij nieuwbouw parkeernormen toepassen die zijn gebaseerd op de hoogste CROW-richtlijnen. Bij parkeerklachten in bestaande woonwijken maatwerk volgens vaste spelregels.
- Het aanleggen van een parkeerplaats bij station Varsseveld.

Grondbeleid

- Het uitvoeren van onderzoek naar het afstoten van vastgoed dat geen doel dient van het gemeentelijk beleid. Dit levert niet alleen liquide middelen op, maar bespaart ook op kosten van onderhoud en inzet van menskracht.
- Betere bekendheid geven aan verkoop van bedrijventerreinlocaties.

Subdoelstelling 4

Een hoogwaardig sportaanbod, passend bij de behoefte.

Relatie met voorjaarsnota

Het gemeentelijk sportaccommodatiebeleid wordt in overleg met de Raad onder de loep genomen. Op basis van inzichten gaan wij er vanuit dat dit op termijn leidt tot substantieel lagere lasten.

Activiteiten voor subdoelstelling 4 in *dit* begrotingsjaar

- Realisatie van de uitbreiding van sportcomplex Van Pallandt (sportclustering Varsseveld).
- Onderzoek naar de mogelijkheden van clustering van voorzieningen;
- Het uitvoeren van een onderzoek om de kosten van het onderhoud van sportvelden te reduceren. Elementen uit dit onderzoek zijn het aantal sportvelden en de wijze van uitvoeren van het onderhoud aan velden en directe omgeving;
- Het uitvoeren van een onderzoek om de kosten van sportaccommodaties (onder andere zwembaden) terug te brengen.

3.1.3.3. Programmalijn Bestendige kleine kernen

Algemene aandachtspunten programmalijn

De kleine kernen ontwikkelen zich naar eigen behoefte passend bij de aard, maat en schaal van de betreffende kern. Hierbij staat rustig en ruim wonen voorop. Sterke inbreiding of grootschalige uitbreiding is hier niet aan de orde. Het behoud van de karakteristieke dorpsse elementen in de bebouwingsstructuur is een aandachtspunt.

Subdoelstelling 5

Een leefbaar platteland met vitale kernen.

Relatie met voorjaarsnota

We gaan actief aan de slag de inrichting en uitstraling van de kernen te laten aansluiten bij de wensen van onze huidige en toekomstige bewoners. Hierbij sluiten wij aan bij de ruimtelijke wensen die in de dorpsplannen zijn opgenomen. De reeds ingezette plannen voor de kleine kernen pakken we in samenwerking met de plannenmakers verder op en realiseren we. Zo ontstaan er aantrekkelijke plaatsen voor onze inwoners om te wonen, werken en te ontspannen. We onderzoeken duurzame woonvormen die de structuur van het buitengebied versterken en aantrekkelijk zijn voor nieuwe inwoners.

We gaan zorgvuldig om met de kwaliteit van het voorzieningenniveau in de kleine kernen. Dreigen deze voorzieningen door een te geringe schaalgrootte onder druk te komen, dan zoeken we alternatieve oplossingen met als doel de kwaliteit van onderwijs te garanderen.

Activiteiten voor subdoelstelling 5 in *dit* begrotingsjaar

Ruimtelijk beleid

- Het opstellen van integraal ruimtelijk beleid met aandacht voor vrijkomende/herverkaveling van agrarische gronden (werkplaats Kansrijk platteland).
- (Voor buurthuis Varsseveld zie programma 2)

Wonen

- Het geven van meer bekendheid aan de verkoop van woningbouwkavels.
- Het aanpassen, in overleg met onze partners, de bestaande woningvoorraad aan toekomstige wensen te voldoen (werkplaats Vitale leefomgeving).
- Het blijven aanbieden van starterleningen.
- Het onderzoeken van de mogelijkheden voor alternatieve ontwikkelingen op voormalige woningbouwlocaties.
- Het maken van concrete uitwerkingsplannen vanuit de regionale woonvisie met een financiële paragraaf.
- Het verder doorzetten van de regionale samenwerking op het gebied van wonen, waarbij we in 2012 gezamenlijk een leefbaarheid- en woonwensenonderzoek gaan houden.

Voorzieningen

- Elke kern heeft minimaal één ontmoetingsplek;
- Het geven van een groene invulling aan vrijkomende ruimtes in de kernen.
- Het uitvoeren van een onderzoek naar de kosten van het onderhoud van sportvelden te reduceren. Elementen uit dit onderzoek zijn het aantal sportvelden en de wijze van uitvoeren van het onderhoud aan velden en directe omgeving;
- Aandacht voor het vrijwilligerswerk, de leefbaarheid en de omgevingshulp door gericht hierover afspraken te maken in de dorpsplannen.
- Het zetten van vervolgstappen voor de uitvoering van het dorpsplan Westendorp.

Verkeer

- Het inventariseren en verbeteren van de verkeersonveilige situaties (blackspots) in samenwerking met het ROVG, de politie, de provincie en Veilig Verkeer Nederland.
- Het inrichten van wegen volgens de principes van Duurzaam Veilig (afstemming van functie, vorm en gebruik).
- Het realiseren van 30- en 60 km.-zones met bebording in en rond de kleine kernen.

Grondbeleid

- Het uitvoeren van onderzoek naar het afstoten van vastgoed dat geen doel dient van het gemeentelijk beleid. Dit levert niet alleen liquide middelen op, maar bespaart ook op kosten van onderhoud en inzet van menskracht.

3.1.3.4. Programmalijn Landelijk landschap

Algemene aandachtspunten programmalijn

De beleidskaders voor de ontwikkeling van het buitengebied zijn vastgelegd in het Landschapsontwikkelingsplan dat de raad in 2008 heeft vastgesteld. Doel is om het landschappelijk karakter in de onderscheiden deelgebieden te versterken waarbij natuur, wonen, recreatie en plattelandseconomie de gelegenheid geboden wordt om zich daarbinnen, gebruikmakend van de landschappelijke kwaliteiten, te ontwikkelen. Het groenbeleid sluit aan op het landschapsbeleid waardoor buitengebied en bebouwde kommen in elkaar overgaan.

Subdoelstelling 6

Het behouden en waar mogelijk versterken van de landschappelijke- en ecologische kwaliteit.

Relatie met voorjaarsnota

We zijn in het trotse bezit van schaarse voorzieningen zoals natuur, landgoederen en een steeds beter ontwikkelde buitenruimte. Daarom stimuleren we in samenwerking met de regio toerisme en recreatie. Deze zaken moeten we zo efficiënt mogelijk benutten in verband met ontwikkeling van werkgelegenheid en economie. Het vormt voor onze inwoners, en potentiële nieuwe inwoners, een belangrijke voorwaarde om zich hier te vestigen en te blijven. Een buitengebied dat ontsloten is door wandel-, fiets- en ruiterspaden vormt een steeds belangrijker economische basis.

We koesteren de mogelijkheden van onze buitenruimte en zijn zorgvuldig met de invulling ervan door het stimuleren van duurzame landbouw, het zorgvuldig positioneren van veestallen in landbouwontwikkelingsgebieden (LOG). We hebben oog voor de effecten zoals de kwaliteit van het milieu, de structuur en inrichting van het platteland en de wijze waarop we de afgelopen jaren hebben gewerkt aan natuurversterking.

Voor de verdere uitvoering van het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) is per 1 november 2011 een gemeentelijk uitvoeringsplan beschikbaar.

Onze kijk op het landschap wordt in 2012 bij de herziening van het bestemmingsplan buitengebied juridisch verankerd. Hierbij geven wij ook invulling aan de woonvisie en andere relevante beleidsnotities.

Activiteiten voor subdoelstelling 6 in *dit* begrotingsjaar

- Opstellen integraal ruimtelijk beleid.
- Het afronden van Engbergen in nieuw perspectief af, incl. de aanleg van een kinderboerderij.
- Het voortzetten van de ontwikkeling van Engbergen-Plus in combinatie met de EVZ Oude IJssel. De oevers worden natuurlijk ingericht en we leggen ecologische stapstenen en vistrappen aan.
- Het verder uitwerken en waar mogelijk realiseren van de gebiedsvisie Nibbelinklaan-Idinkbos.
- Het maken van een nieuw bestemmingsplan buitengebied in 2011.
- Het verder uitvoeren van de realisatie (op onderdelen) van het "Schetsboek 't Venne", in relatie met het gebiedsplan Baakse Beek-Veengoot (voor het Zwarte Veen).
- Het inzetten van het gemeentelijke uitvoeringsplan LOP om van het instrument Groen Blauwe Diensten gebruik te maken. Op deze wijze kunnen we mogelijk provinciale gelden beschikbaar krijgen voor ondersteuning van de inrichting en het beheer van het landschap. Hiervoor wordt een landschapsfonds ingericht, mogelijk op regionaal niveau, waarbij onze eigen middelen gelabeld worden (werkplaats Kansrijk platteland).
- Het inzetten op de realisatie van het LOP door te blijven werken aan vergroting van kennis van beheer via voorlichting en cursussen, adviseren en ondersteunen bij (her)inrichting van erven, landschapselementen, poelen etc..

- Het vertalen van het Beleidskader groen naar concrete beheers- en uitvoeringsprojecten.
- Opstellen van een schetsplan voor de inrichting van het DRU Industriepark en het gebied Paasberg-IJsselweiden.
- Het inzetten van vrijwillige kavelruil om landschapsdoelen te bereiken. Hierbij bekijken wij hoe de gemeentelijke eigendommen kunnen worden ingebracht.

Grondbeleid

- Het uitvoeren van onderzoek naar het afstoten van gemeentelijke bossen. Dit levert niet alleen liquide middelen op, maar bespaart ook op kosten van onderhoud en inzet van menskracht.

3.1.4 Wat mag het kosten?

	Begroting 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Lasten				
Bestaand beleid	25.548.476	25.589.202	25.445.337	25.445.337
Correcties	574.676	631.725	641.082	550.424
Nieuw beleid	10.054	10.054	10.054	10.054
Autonome ontwikkelingen	268.937	19.528-	10.829-	184.883-
Intensiveringen	4.020.653	946.819	337.602-	595.119-
Maatregelen	205.000-	597.500-	897.500-	1.237.500-
Totaal Lasten	30.217.796	26.560.772	24.850.542	23.988.313

Baten				
Bestaand beleid	15.468.984	15.709.306	15.973.534	15.973.534
Correcties	15.570	15.570	15.570	15.570
Nieuw beleid	-	-	-	-
Autonome ontwikkelingen	300.000	-	-	-
Intensiveringen	4.294.979	1.174.658	402.888-	864.177-
Maatregelen	80.000	82.000	86.000	88.000
Totaal baten	20.159.533	16.981.534	15.672.216	15.212.927

Totaal programma	10.058.263-	9.579.238-	9.178.326-	8.775.386-
-------------------------	--------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Specificatie lasten				
Uren	6.916.805	6.916.805	6.916.805	6.916.805
Kapitaallasten	4.482.921	4.333.731	4.212.130	4.038.076

Reserves	Begroting 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
<i>Onttrekking</i>				
Reserve Paasberghal	49.594	47.350	45.106	42.861
Fonds bovenwijkse voorziening	300.000	-	-	-
Totaal reserves	349.594	47.350	45.106	42.861

Maatr	Programma 1	2012	2013	2014	2015
bedr	Verminderen inhuur		100.000	100.000	100.000
zbb	Keuzes in Beheer sportvoorzieningen	150.000	200.000	300.000	400.000
zbb	Beheer sportvelden afstemmen op	35.000	67.500	67.500	67.500
zbb	Harmonisatie tarieven (irt regiotarieven)	80.000	82.000	86.000	88.000
ov	Overige maatregelen	20.000	30.000	30.000	30.000
	TOTAAL programma 1	285.000	479.500	583.500	685.500

Toelichting maatregelen

Maatregelen

Bedr	=	bedrijfsvoering
Inv	=	investeringen
Res	=	mutaties in reserves
Subs	=	subsidies
Tar	=	tarieven
WMO	=	wet maatschappelijke ondersteuning
Zbb	=	zero based budgeting
Ov	=	overige maatregelen

Verminderen inhuur

De gehele organisatie is erop gericht om, daar waar mogelijk, de inhuur van derden tot een minimum te beperken.

Keuze zwembaden

Zoals bekend moet er in meerjarig perspectief een miljoen bespaard worden op accommodaties. De raads werkgroep sport fungeert als klankbord bij keuzes die op korte(re) termijn gemaakt kunnen worden. Daarnaast ontwikkelt de raads werkgroep een visie op lange(re) termijn. De zwembaden maken onderdeel uit van de visie.

Beheer sportvelden/-voorzieningen

We willen met behoud van kwaliteit het beheer van sportvoorzieningen op een andere wijze organiseren.

Harmonisatie tarieven

De door onze gemeente gehanteerde tarieven zijn niet altijd conform de tarieven die in de regio worden gevraagd. Deze brengen wij nu op een regionaal gemiddeld niveau.

Toelichting nieuw beleid

Om de ambities te realiseren is € 10.000 extra nodig voor landschapsbeleid.

Netto investeringen programma 1	
Aanleg parkeerterrein station Varsseveld	€ 269.200
Verkeerscirculatieplan Ulft fase 1	€ 1.980.000
Beveiliging spoorwegovergangen	€ 500.000
Sportclustering Varsseveld	€ 1.500.000
Gemeentelijke bijdrage in nieuwbouw clubgebouw Scouting Breedenbroe	€ 150.000
Atletiekbaan Ulft Atletico, schoonmaak baan, vervanging belijning	€ 17.500
inhaalslag vervanging verkeer en straatnaamborden	€ 20.000
Inrichting Centrumplan Varsseveld (1e deel)	€ 530.000
Reconstructie wegen nav wegininspecties / rioolvervanging	€ 1.213.000
Rioleringsdeel herstructurering Vogelbuurt Ulft	€ 597.505
Rioleringsdeel Centrumplan Ulft Openbare ruimte	€ 1.200.000
riolering - vervanging binnen de kom	€ 3.639.750

HISTORISCHE Financiële VERGELIJKING PROGRAMMA 1 (x 1.000 euro)						
Product	Rekening 2010		Begroting 2011		Begroting 2012	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
5 Sportfacilitering	3.022	1.045	3.114	763	3.181	953
23 Bossen en natuurterreinen	70	46	101	37	81	27
24 Groenvoorzieningen	3.853	92	3.628	4	4.032	4
27 Riolering	8.380	8.380	6.870	6.871	7.186	7.187
30 Verkeer	1.998	173	1.568	5	2.129	305
31 Bestemmingsplannen	1.065	127	961	18	807	18
32 Ecologie	301	2	370	3	404	3
33 Plattelandsontwikkeling	170	-	84	-	190	-
34 Stads- en dorpsontwikkeling	459	-	478	-	368	-
35 Volkshuisvesting	539	392	159	-	180	-
38 Bouwgrondexploitatie	29.922	29.922	7.359	7.356	11.375	11.375
40 Gronden terreinen	310	545	120	121	284	289
Totaal programma	50.088	40.726	24.811	15.177	30.218	20.160

3.2. Samenleven en zorgzaam zijn

3.2.1 Algemeen

Programma-inhoud

Dit programma gaat over het bieden van randvoorwaarden voor maatschappelijke zelfstandigheid en positieve deelname aan het maatschappelijk leven en de bevordering van de sociale cohesie. Het programma gaat over de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), onderwijs en volksgezondheid in onderlinge samenhang bezien.

Belangrijke ontwikkelingen

Er is specifieke aandacht nodig voor het sociale domein als gevolg van de demografische kenmerken van inwoners in onze gemeente, de toenemende individualisering in combinatie met de opgave van de rijksoverheid om de zelfredzaamheid van inwoners te stimuleren en beperkingen te compenseren.

Het Collegeprogramma gaat uit van het op peil houden van het voorzieningenniveau. Daarom zoeken we samenwerking in de regio. Uitgangspunt daarbij is dat keuzes in schaalgrootte en keuzes op verstrekkingenniveau de kosten kunnen reduceren en efficiency en samenhang bevordert. Dit moet ertoe leiden dat de accommodatie- en Wmo-uitgaven beheersbaar blijven.

De extramurale AWBZ-functie 'begeleiding' wordt per 1 januari 2013, inclusief het vervoer dat aan de begeleidingsactiviteiten is verbonden, van de AWBZ (Rijk) naar de Wmo (gemeente) gefaseerd overgeheveld. Dit vraagt om voorbereiding in 2012.

Per (waarschijnlijk) 1 januari 2013 treedt de nieuwe Wet werken naar vermogen (Wwnv) in werking. Hierin worden de Wet op de Sociale Werkvoorziening (Wsw), de Wet investeren in jongeren (Wij), de Wet werk en bijstand (Wwb) en de Wet arbeidsongeschiktheid voor jonggehandicapten (Wajong) samengevoegd. Daar waar de verantwoordelijkheden op dit gebied nog deels een Rijksverantwoordelijkheid is, wordt de Wwnv in z'n geheel een verantwoordelijkheid van de gemeente. De invoering van de Wwnv per 1 januari 2013 vraagt om voorbereiding in 2012.

De jeugdzorg wordt gedecentraliseerd richting de gemeente. Deze decentralisatie is een gevolg van de wens om de jeugdzorg bij de bestuurslaag te leggen die het dichtst bij kinderen en opvoeders staat. Bovendien vloeit het voort uit de wens om één financieringstroom op te zetten ter ontschotting van het ondersteunings- en zorgaanbod. De decentralisatie van de jeugdzorg wordt tussen 2013 en 2015 (afhankelijk van definitieve besluitvorming door het Rijk) gefaseerd doorgevoerd. Dat vraagt om voorbereiding.

Per augustus 2012 treedt naar verwachting de Wet passend onderwijs in werking. Deze wet moet garanderen dat iedere leerling onderwijs krijgt dat aansluit bij zijn of haar mogelijkheden en talenten. De verantwoording ligt bij de schoolbesturen binnen nieuw te vormen samenwerkingsverbanden. Er vindt wel op overeenstemminggericht overleg met de gemeente plaats over de eens per vier jaar vast te stellen zorgplannen. Invoering kan voor de gemeente gevolgen hebben voor de huisvesting en het leerlingenvervoer.

De gemeente heeft zich in 2011 uitgesproken voor een bovenlokaal beleid en uitvoering van de Wmo. In het kader van het te ontwikkelen Wmo-beleid is gestart om samenwerking met Doetinchem gestalte te geven. In 2012 moet de regionale samenwerking op het brede terrein van de Wmo verder gestalte krijgen.

Visie Achterhoek 2020

Een belangrijke ontwikkeling is de in 2011 vastgestelde Visie Achterhoek 2020. In het kader van de werkplaats Vitale leefomgeving worden vanaf 2012/2013 de eerste projecten geïnitieerd op het gebied van onderwijs en sociale- en zorginfrastructuur.

3.2.2 Wat willen we bereiken?

Hoofddoelstelling programma

Wij streven naar een samenwerkingsbeeld waarin de bevolking steeds meer verantwoordelijkheid neemt voor zijn eigen leven. De sociale omgeving is in orde. Verder is men bij elkaar betrokken. Iedereen kan meedoen.

Kernindicatoren

1. Het aantal geregistreerde vrijwilligers en mantelzorgers neemt ten opzichte van 2010 toe.
2. Het beroep op individuele voorzieningen neemt niet naar rato van de demografische ontwikkelingen toe.

3.2.3 Wat gaan we doen?

Kernprestaties

1. Begin 2012 wordt het Wmo-beleidsplan 2012-2016 vastgesteld.
2. In 2020 zijn in de Oude IJsselvallei twee multifunctionele accommodaties naar tevredenheid in gebruik.
3. Eind 2012 zijn de zorgstructuren van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en het onderwijs gemeentebreed met elkaar verbonden .
4. De visie op 'zorg voor jeugd' wordt in 2012 uitgewerkt .
5. Eind 2012 zijn de inhoudelijke en financiële gevolgen van de invoering van de Wet passend onderwijs in beeld.
6. Het aantal jongeren dat zonder startkwalificatie het voortgezet onderwijs verlaat, neemt in 2014 met 20% af ten opzichte van 2010.
7. Eind 2012 zijn de inhoudelijke en financiële gevolgen van de invoering van de Wet werken naar vermogen bekend.
8. De Wmo-raad is nauw betrokken bij de totstandkoming van het nieuwe Wmo-beleid en bij de wijze waarop daar in de praktijk uitvoering aan gegeven wordt.
9. Het voorzieningenniveau wordt zoveel mogelijk in stand gehouden waarbij, binnen de gemeentebegroting vanaf 2015, een structurele besparing op accommodaties gerealiseerd wordt van 1 miljoen euro.
10. Scouting Breedenbroek wordt financieel ondersteund bij de nieuwbouw van het clubgebouw.
11. In 2012 wordt de kinderboerderij Engbergen gerealiseerd.
12. Het aantal jeugdleden van sport- en culturele verenigingen blijft ten opzichte van 2011 gelijk, ondanks de demografische ontwikkelingen, waarmee de participatiegraad van jeugd aan het verenigingsleven toeneemt (2014).

3.2.3.1 Programmalijn Gemeenschapszin

Algemene aandachtspunten programmalijn

Aandacht voor werken aan sociale samenhang, verenigingsleven, zelforganiserend vermogen kernen, experiment buurtbudgetten, zorgnetwerken, internationale samenwerking.

Subdoelstelling 1

Burgers zijn zelf verantwoordelijk voor hun 'eigen samenleving'. De burger en zijn verbanden staan centraal. De rol van de overheid is vooral een faciliterende, verbindende en regisserende. Daar waar nodig ondersteunt de overheid.

Relatie met voorjaarsnota

Bewoners zijn zelf verantwoordelijk voor hun eigen woon- en sociale omgeving. Wij stellen kernen in staat hun eigen prioriteiten aan te geven. Afhankelijk van de mate van de verantwoordelijkheid die ze willen hebben, geven wij kernen de mogelijkheid een en ander zelf in te vullen. Dit sluit ook goed aan bij onze veranderde rol. In plaats van iets te realiseren, faciliteren wij de gemeenschap. Wij leggen verbandingen en stellen materiaal ter beschikking. De ontwikkeling van welzijn nieuw stijl, wijkgericht werken en de buurtbudgetten zoals wij die voor ogen hebben past hierbij. Wij zijn van plan om deze ontwikkeling in 2012 verder inhoud en vorm te geven.

Activiteiten voor subdoelstelling 1 in *dit* begrotingsjaar

- Het verder vorm en inhoud geven aan buurtbudgetten.
- Samen met wijken, buurten en inwoners uitvoering geven aan het uitvoeringsplan speelruimtebeleid
- Het verder vormgeven aan het samenwerkingsproject Benin/Boukombé.

Subdoelstelling 2

Het realiseren van netwerken tussen de lokale, culturele, onderwijs- en sportorganisaties om te bewerkstelligen dat de sociale cohesie toeneemt, iedereen mee kan doen, c.q. niemand vereenzaamt.

Relatie met voorjaarsnota

Wij stimuleren en faciliteren het opstellen van dorpsplannen. Het zorgt voor een eigen visie en het behoud van de eigen identiteit van iedere kern. Het brede-school-concept wordt verder uitgediept, verbreed, uitgewerkt en waar mogelijk, afhankelijk van de financiële mogelijkheden van de partners, verder geïmplementeerd. De rol van de gemeente is vooral een verbindende, regisserende rol. Verenigingen zijn belangrijk voor de gemeenschapszin. Waar nodig en mogelijk stimuleren wij de verenigingen met subsidies. Het geharmoniseerde subsidiebeleid is hierbij vooralsnog leidend, waarbij in de nabije toekomst wel ruimte moet zijn voor nieuwe afwegingen (heroriëntatie) en het anders inzetten van middelen. Het nieuwe Wmo-beleidsplan moet inzichtelijk maken welke burgers en welke organisaties nog op welke wijze ondersteund worden. Het nieuwe Wmo-beleidsplan kan daarom leiden tot nieuwe kaders, ook voor de subsidieverlening.

Activiteiten voor subdoelstelling 2 in *dit* begrotingsjaar

- Het stimuleren van het opstellen van dorpsplannen voor de kernen Megchelen, Etten en Gendringen
- We maken prestatieafspraken met scholen, sportverenigingen en het welzijnswerk in 2012 en volgende jaren waarbij we sturen op (sociaal-maatschappelijke) effecten die we willen bereiken. Voortgang wordt vast onderdeel van het “Lokaal Educatieve Beraad”.
- We verhogen de participatiegraad van jongeren bij sportverenigingen.
- Het realiseren van de kinderboerderij Engbergen.

Subdoelstelling 3

De gemeente biedt nu en in de toekomst passende, betaalbare, efficiënte en multifunctioneel bruikbare voorzieningen, die aansluiten bij de wensen en mogelijkheden van de samenleving.

Relatie met voorjaarsnota

Onze bevolking kenmerkt zich door een sterke onderlinge sociale binding. Om bevolkingsgroepen betrokken te houden en andere aan te trekken benutten we deze waarden. We bieden voorzieningen aan die aansluiten bij de samenstelling van onze bevolking. Daarom investeren we in alle kernen en realiseren we in samenwerking met partners in passende voorzieningen, zoals brede scholen, dorpshuizen, kulturhusen of andere betaalbare ontmoetingsplekken) Hierbij laten wij ons leiden door initiatieven vanuit de gemeenschap waarbij de initiatiefnemers (mede)verantwoordelijk zijn voor het uiteindelijke resultaat.

Activiteiten voor subdoelstelling 3 in *dit* begrotingsjaar

- We faciliteren en ondersteunen de realisatie van dorpshuizen in Varsselder-Veldhuten en Heelweg.
- We werken samen met de inwoners van Westendorp het plan om te komen tot een passend dorpshuis voor Westendorp verder uit.
- We heroverwegen de rol en verantwoordelijkheid van de overheid en de rollen en verantwoordelijkheden van de samenleving ten aanzien van voorzieningen als multifunctionele accommodaties, brede scholen, buurthuizen, sportvoorzieningen, etc.
- We passen de tarieven van de accommodaties, waaronder de zwembaden, aan; hierbij hanteren wij de tarieven in de regio als referentiekader.
- We stemmen het beheer van de sportvelden af op de NOC/NSF norm.
- We leggen het beheer van de sportvoorzieningen (gedeeltelijk) neer bij de clubs.
- Brede scholen zie subdoelstelling 7 in dit programma.

3.2.3.2. Programmalijn Zelfredzaamheid

Algemene aandachtspunten programmalijn

Aandacht voor ondersteuning van mensen om het (weer) op eigen kracht te redden. De gemeente kijkt niet primair naar de beperkingen van mensen, maar kijkt juist naar de mogelijkheden van mensen en de totale samenleving.

Subdoelstelling 4

Participatie van iedereen aan de maatschappij (iedereen doet mee) waarbij een ieder zolang mogelijk zelfstandig kan blijven wonen.

Relatie met voorjaarsnota

Alle hulpbehoevende, kwetsbare inwoners, zoals gehandicapten, arbeidsongeschikten en minima moeten mee kunnen doen aan de samenleving. Inmiddels is duidelijk geworden dat een aantal voorzieningen in onze gemeente niet zelfstandig kunnen blijven bestaan, omdat de schaalgrootte te gering is. We zien dat bij het welzijnswerk en de uitvoering van de Wmo. Dit betekent dat we actief aan het zoeken zijn naar samenwerkingsconstructies. Voor de Wmo hebben we een succesvol bemiddelingsbureau (Alfabureau) voor Hulp bij het Huishouden opgezet. Wij sturen erop dat dit bemiddelingsbureau maximaal wordt ingeschakeld.

De Awbz verandert. Veel taken worden op korte termijn overgeheveld naar de gemeenten. Er komt dus heel wat op ons af. Het betreft een uitbreiding van het Wmo-pakket met andere doelgroepen, zoals bijvoorbeeld mensen met klachten van psychogeriatrische aard of mensen met een visuele handicap. Deze uitbreiding is bij uitstek geschikt om regionaal op te pakken. De eerste initiatieven hiervoor zijn genomen. Kritisch moet worden bekeken op welke wijze de regiogemeenten deze nieuwe taak gaan oppakken.

Telkens moet worden bezien of (nieuwe) verantwoordelijkheden bij samenleving kunnen worden neergelegd of dat het juist stevig(er) verankerd moet worden als taak van de gemeente.

Omdat de economische situatie veranderd is, neemt de vraag naar schuldhulpverlening en ondersteuning toe. Behalve dat we sterk sturen op de werkzaamheden van de stadsbank, zetten we ook andere ondersteuningsvormen op, zoals een formulierenbrigade.

We krijgen de komende jaren te maken met meer ouderen in onze gemeente als gevolg van de vergrijzing. We maken met de woningbouwcorporatie afspraken over specifieke voorzieningen op het gebied van eerstelijnszorg, wijkcentra en levensloopbestendige woningen om de vraag om individuele voorzieningen te voorkomen en scala aan collectieve oplossingen te bieden in buurten.

Daarnaast willen we de zelfstandigheid van ouderen stimuleren en hen maximaal laten participeren in de samenleving. We willen de talenten, kennis en kunde van ouderen zo lang mogelijk blijven inzetten en het potentieel aan talenten van ouderen beter benutten.

Activiteiten voor subdoelstelling 4 in *dit* begrotingsjaar

- Het samenwerken met Doetinchem op het terrein van de Wmo (hierbij wordt waar invulling gegeven aan de geschetste nieuwe ontwikkelingen op het terrein van het Wmo-beleid, wijkgericht werken, welzijn nieuwe stijl en wijkbudgetten).
- De samenwerking op het gebied van de uitvoering van de Wmo-taken vorm en inhoud geven.
- Het huidige Alfabureau verder inrichten en regionaliseren.
- Prestatieafspraken maken voor wat betreft geschikte woningen en primaat verhuizen verder doorvoeren, al dan niet gecombineerd met het maximeren van de uitgave voor woningaanpassing en het terugkopen van op kosten van de Wmo aangepaste eigen woningen bij verhuizing
- Het opstarten van een bewustwordingstraject voor particuliere eigenaren om hun woning toekomstbestendig te maken.
- Het uitbreiden van voorliggende voorzieningen zoals een rolstoel pool, scootmobielpool, het uitvoeren van rijtosten voor het gebruik van de scootmobiel vanaf 70 jaar en dergelijke
- Het onderzoeken van de mogelijkheden om voorzieningen in het kader van de Wmo inkomensafhankelijk te maken (noot: dit past binnen de wettelijke kaders van de Wmo).
- Meer inspelen op eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid door mantelzorg en gebruikelijke zorg als voorliggende voorziening aan te spreken.
- Het vrijwilligerswerk meer richten op voorzieningen binnen de Wmo.
- De budgetbeheerplannen voor de Regiotaxi 2013 e.v worden al in het jaar 2012 geïmplementeerd.
- Het uitvoeren van projecten het gebied van voeding, bewegen, sport en veiligheid ter voorkoming dat ouderen problemen met hun gezondheid krijgen en daardoor aangewezen raken op zorg en hun zelfstandigheid verliezen.

- Het uitvoeren van het project Zilveren Kracht.
- Klantmanagers nog meer sturen op de inhoud van het gesprek met de klant. Een aantal klantmanagers trainen voor “het gesprek” met de nieuwe klant, zodat vanaf het begin goed ingestoken wordt op vooral mogelijkheden van en om de klant en oplossend gedacht wordt en als laatste pas wat de gemeente voor de burger gaat compenseren.
- Het niveau van dienstverlening binnen het zorgloket naar beneden bijstellen en meer doorverwijzen naar organisaties die deze diensten (al dan niet tegen betaling) kunnen verlenen.
- Het budget Wmo via lumpsum-afspraken verstrekken aan aanbieders die per wijk/buurt een bepaald niveau van welzijn en schoonmaak dienen te handhaven inclusief prestatieafspraken en controle. Hier worden in bepaalde kernen/wijken pilots voor opgezet.
- Alternatieven ontwikkelen zoals:
  - Preventie en zelfzorg inzetten dus langer in staat zijn zelf te participeren en vanzelfsprekend voor anderen zorgen
  - Collectieve oplossingen voor huishoudelijke hulp en begeleiding ontwikkelen i.s.m. aanbieders
  - Reduceren van eenzaamheid door actieve participatie van oud en jong (anders omgaan met ouder worden en m.n. hoogbejaarden) mede door gebruik van informatica, webcams, beeld/geluid verbindingen, internet etc.
  - Geldstromen Wmo, AWBZ, Zorgverzekeringswet, etc. anders inrichten. Kosten van preventie (meer dan nu) ten laste van de zorgverzekeraars brengen.

Subdoelstelling 5

Handhaven huidig niveau van de volksgezondheid.

Relatie met voorjaarsnota

In onze gemeente hebben we te maken met een relatief ongezonde bevolking. We springen er in negatieve zin uit m.b.t. overgewicht en de ervaren eenzaamheidsgevoelens. Ook alcoholmatiging is een belangrijk speerpunt. We moeten langdurig inzetten op het keren van deze negatieve tendensen, ook door het vervangen van kortdurende projecten in langlopende beleidsprocessen en door samenwerking te zoeken met (integrale) eerstelijns gezondheidszorg. De balans preventieve en curatieve zorg moet heroverwogen worden.

Activiteiten voor subdoelstelling 5 in dit begrotingsjaar

- Het uitvoeren van het alcoholmatigingsplan.
- Het uitvoeren van maatwerkprojecten in het kader van de Jeugdgezondheidszorg (w.o. projecten i.h.k.v. obesitas).
- Uitvoering geven aan het Euregionale project Gesunde Kinder in Gesunden Kommunen (GKGK)
- Het leveren van een gecoördineerde zorg middels sluitende (op casusgerichte) zorgnetwerken

3.2.3.3. Investeren in de jeugd, investeren in de toekomst

Algemene aandachtspunten programmaliijn

Een sterke en positieve basis voor jeugd en hun ouders door het versterken van de informele steun van sociale netwerken (civil society) en algemene voorzieningen. Een samenhangende zorgstructuur die gericht is op het versterken van de opvoeding en deze niet overneemt.

Subdoelstelling 6

Het opbouwen van een samenhangende zorgstructuur om de gezondheid te bevorderen, participatie te stimuleren, en veiligheid te creëren.

Relatie met voorjaarsnota

In het bestuursakkoord dat het Rijk met gemeenten heeft gesloten is een besluit opgenomen voor de overdracht van de jeugdzorg naar gemeenten. Deze transitie brengt een groot aantal nieuwe taken en verantwoordelijkheden naar de gemeente waarmee veel geld gemoeid is. Deze overheveling gaat gepaard met minder middelen. In het kader van het nieuwe Wmo-beleid oriënteren wij ons op dit moment over de wijze waarop wij onze doelen beter kunnen bereiken met aanzienlijk minder middelen. Dat vraagt om een ander denken en anders handelen. Het betekent niet alleen een transitie van taken maar ook een

transformatie in de organisatie van die taken. Hierbij spelen onze maatschappelijke partners een grote rol, niet alleen bij deze oriëntatie maar waarschijnlijk ook bij de toekomstige uitvoering.

Om de transitie goed te kunnen uitvoeren is het van belang regionaal overeenstemming te bereiken over de wijze waarop gemeenten hun taak gaan invullen en uitvoeren. Voor een dergelijk grote opgave is de schaal van de individuele gemeente in de Achterhoek te klein. Dat betekent dat gemeenten de komende tijd veel energie moeten steken in de verdere regionale uitwerking van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en in de samenwerking tussen alle ketenpartners uit dit veld. We gaan de transitie van de Jeugdzorg, het (bovenlokale) jeugdbeleid en de uitvoering daarvan samen met de Achterhoekse gemeenten oppakken.

Activiteiten voor subdoelstelling 6 in *dit* begrotingsjaar

- In beeld brengen van de inhoudelijke en financiële gevolgen van de stelselwijziging ‘zorg voor jeugd’.
- Het ontwikkelen van een regionale visie op de stelselwijziging ‘zorg voor jeugd’ met bijbehorend projectplan.
- Het realiseren van een integrale jeugdgezondheidszorg als regionale ruggengraat van het Centrum voor Jeugd en Gezin.
- Versterken van preventie, opvoedingsondersteuning en jeugdgezondheidszorg op lokaal niveau.
- Stimuleren van het gebruik van informele steun, sociale netwerken en de eigen kracht van een kind en zijn gezin d.m.v. het project ‘Familie Netwerk Beraad Achterhoek’ en het onderzoek naar de rol die het CJG kan spelen in de pedagogische civil society.
- Versterken van de verbindingen tussen de structuren van het Centrum voor Jeugd en Gezin, het onderwijs en het veiligheidshuis.

Subdoelstelling 7

Bereikbaar en goed onderwijs. Handhaven, dan wel verbeteren van het opgroei- en opvoedklimaat van kinderen en jongeren door in te zetten op (de kwaliteit van) algemene jeugdvoorzieningen.

Relatie met voorjaarsnota

Het brede-school-concept (niet zozeer in de zin van gebouwen, maar vooral in de zin van samenwerking en krachtenbundeling) wordt verder uitgediept, verbreed, uitgewerkt en waar mogelijk, afhankelijk van de financiële mogelijkheden van de partners, geïmplementeerd. De kwaliteit van het huidige aanbod van scholen wordt gehandhaafd. Gezocht wordt naar synergievoordelen door krachten te bundelen om de kwaliteit verder op te schroeven. Aandacht voor de kwaliteit van onderwijs gaat boven vestigingen openhouden in elke kern. Het beleid hiervoor wordt neergelegd in het te herziene integraal huisvestingsplan. Overwogen wordt de onderwijshuisvesting regionaal op te pakken. Dit laatste geldt ook voor de controle op de naleving van de leerplicht.

Onze doelen moeten met aanzienlijk minder middelen gerealiseerd worden. Dat vraagt om *anders denken* en *anders handelen*.

Activiteiten voor subdoelstelling 7 in *dit* begrotingsjaar

- Samen met profit- en non-profitorganisaties werken we aan de verdere ontwikkeling van een sluitende aanpak 0 tot 23 jaar.
- We ontwikkelen vanuit 2 sporen een visie op de aanjaag- en regiefunctie voor de versterking van BredeSchoolNetwerken (BSN), de samenhang met vitale sportverenigingen en een stevige culturele infrastructuur, waarbij rollen en verantwoordelijkheden van de deelnemende partijen opnieuw gedefinieerd moeten worden.
- 0-12 jarigen krijgen diverse recreatiemogelijkheden na schooltijd, BSN levert bijdrage aan gezondheid in brede zin, BSN stimuleert creativiteit en cultuur. De rol van de gemeente is hierbij vooral een verbindende en regisserende rol.
- Het nader uitwerken van het Integraal huisvestingsplan conform het plan van aanpak 2010-2012.
- Het voorbereiden van de nieuwbouw van de school in Ulft-Noord.
- Het faciliteren van een MFA in Varsseveld.
- Het nader onderzoeken van de haalbaarheid regionale samenwerking op het gebied van onderwijshuisvesting.
- Er vindt periodiek bestuurlijk overleg met scholen, voorschoolse voorzieningen en ander maatschappelijke instellingen plaats. De “Lokaal educatieve agenda” (LEA), is het netwerk om kansen rondom onderwijs en jeugdbeleid te signaleren en benutten ter versterking van passend onderwijs en de doorgaande lijn 0-23 jarigen.

- Het terugdringen van het aantal jongeren dat het onderwijs verlaat zonder een startkwalificatie middels inzet van het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt, inzet trajectbegeleiding JOUW Unit en ISWI.

3.2.4 Wat mag het kosten?

	Begroting 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
--	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Lasten				
<i>Bestaand beleid</i>	11.853.709	11.805.889	11.692.096	11.692.096
<i>Correcties</i>	12.607	21.053	33.579	39.839
<i>Nieuw beleid</i>	-	-	-	-
<i>Autonome ontwikkelingen</i>	8.212-	7.626-	7.088-	9.578-
<i>Intensiveringen</i>	2.118.999	2.179.979	2.179.254	2.180.197
<i>Maatregelen</i>	836.000-	857.000-	1.302.000-	1.422.000-
Totaal Lasten	13.141.103	13.142.295	12.595.841	12.480.554

Baten				
<i>Bestaand beleid</i>	1.827.688	1.827.688	1.827.688	1.827.688
<i>Correcties</i>	655.309-	655.309-	655.309-	655.309-
<i>Nieuw beleid</i>	-	-	-	-
<i>Autonome ontwikkelingen</i>	18.722-	18.722-	18.722-	18.722-
<i>Intensiveringen</i>	820.615	886.039	886.139	886.239
<i>Maatregelen</i>	62.000	62.000	62.000	62.000
Totaal baten	2.036.272	2.101.696	2.101.796	2.101.896

Totaal programma	11.104.831-	11.040.599-	10.494.045-	10.378.658-
-------------------------	--------------------	--------------------	--------------------	--------------------

Specificatie lasten				
<i>Uren</i>	1.244.308	1.244.308	1.244.308	1.244.308
<i>Kapitaallasten</i>	183.069	175.840	169.854	167.364

Reserves	Begroting 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
-----------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

<i>Onttrekking</i>				
Stimulering Leefbaarheid	50.000	50.000	50.000	50.000
Totaal reserves	50.000	50.000	50.000	50.000

Maatr	Programma 2	2012	2013	2014	2015
res	5 jaar onttrekken uit reserve stimulering	50.000	50.000	50.000	50.000
wmo	WMO herindicatie	200.000	350.000	700.000	700.000
wmo	Regiotaxi	234.000			
zbb	Verminderen inhuur	192.000	192.000	192.000	192.000
zbb	Heroriëntatie welzijn	100.000	140.000	170.000	200.000
zbb	Tarifering subsidies	60.000	60.000	60.000	60.000
zbb	Harmonisatie tarieven	12.000	12.000	12.000	12.000
zbb	Bezuiniging op accommodaties		50.000	100.000	160.000
zbb	Lijstsubsidies sport		15.000	30.000	60.000
ov	Overige maatregelen	50.000	50.000	50.000	50.000
	TOTAAL programma 2	898.000	919.000	1.364.000	1.484.000

Toelichting maatregelen

WMO herindicaties

In 2011/2012 vindt het project herindicaties HH plaats. Dat betekent dat alle indicaties die aflopen in 2012 t/m 2015 opnieuw worden bekeken en dat daarin de nieuwe beleidsregels, de inmiddels tot stand gekomen voorliggende voorzieningen en het principe van eigen verantwoordelijkheid, daarin worden meegewogen. De verwachting is dat hierdoor het gemiddeld aantal zorguren per week zal dalen. Dit levert vanaf 2012 een financieel voordeel op.

Regiotaxi

Door, vooruitlopend op maatregelen van de provincie die in 2013 van kracht worden, onze regelgeving aan te passen, hebben wij een incidenteel voordeel.

Verminderen inhuur

Momenteel werken we binnen het zorgloket met inhuur. Dit werk kan door de eigen organisatie worden opgevangen.

Heroriëntatie welzijn

De rollen en verantwoordelijkheden van de gemeente en de samenleving zijn (financieel en inhoudelijk) aan verandering onderhevig. De gemeente zet met haar partners en de samenleving in op 'welzijn nieuwe stijl'. Dat vraagt om een andere inhoudelijke rol van burgers, welzijnsorganisaties en overheid. Deze ontwikkeling biedt tegelijkertijd kansen om (financiële) middelen effectiever in te zetten en om te besparen. De gemeente bespaart niet op het welzijnswerk, maar met het welzijnswerk.

Tarifering subsidies

Maatschappelijke organisaties en verenigingen zijn belangrijk voor de gemeenschapszin. Waar nodig en mogelijk stimuleren wij deze organisaties met subsidies. Het geharmoniseerde subsidiebeleid is hierbij vooralsnog leidend, waarbij in de nabije toekomst wel ruimte moet zijn voor nieuwe afwegingen (heroriëntatie) en het anders (doelmatiger, gericht en effectiever) inzetten van middelen. De rollen en verantwoordelijkheden van de gemeente en de samenleving zijn (financieel en inhoudelijk) aan verandering onderhevig. Dat leidt tot nieuwe kaders, ook voor de subsidieverlening.

Harmonisatie tarieven

De door onze gemeente gehanteerde tarieven zijn niet altijd conform de tarieven die in de regio worden gevraagd. Deze brengen wij nu op een regionaal gemiddeld niveau.

Bezuiniging op accommodaties

Ons huidige accommodatiebeleid wordt momenteel kritisch onder de loep genomen.

Overige maatregelen

Dit betreft het stoppen met acties op het gebied van het voorkomen van overgewicht bij jongeren. Daarnaast betreft dit het overhevelen van breedtesport naar de samenleving.

HISTORISCHE Financiële VERGELIJKING PROGRAMMA 2 (x 1.000 euro)						
Product	Rekening 2010		Begroting 2011		Begroting 2012	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
51 Sport	463	-	332	-	404	-
52 Internationale contacten	198	57	98	49	111	49
53 Volksgezondheid	1.321	492	1.338	498	686	-
54 Maatschappelijk werk	1.643	552	1.547	223	1.304	230
57 WMO	9.989	1.828	8.846	1.051	10.510	1.750
65 Vervoersvoorziening gehandicapten	118	8	236	7	126	7
Totaal programma	13.732	2.937	12.397	1.828	13.141	2.036

3.3. Oude industrie verbonden met cultuur en kunst

3.3.1 Algemeen

Programma-inhoud

Dit programma gaat over de ontwikkeling van cultuur en kunst in de Oude IJsselstreek. Centraal hierin staat de ontwikkeling van het DRU Industriepark. Daarnaast wordt aandacht geschonken aan andere kunst- en cultuuruitingen zoals de identiteit van de verschillende woonkernen in de gemeente, monumenten en archeologische vindplaatsen.

Noot: kennisontwikkeling en economie zijn opgenomen in programma 4.

Voor gebiedsmarketing zie ook programma 4.

Belangrijke ontwikkelingen

Mede door de kredietcrisis, de lagere woningbouwquota en de veranderende inzichten op de functie van het Gietelincq hebben de gemeente Oude IJsselstreek, BOEi, Wonion en de projectontwikkelaar Klaassen noodzaak gezien tot een algehele herbezinning op het DRU-complex e.o.. In 2011 heeft dit geleid tot een herziene, integrale visie op het gebied. De gemeenteraad heeft in 2011 de gebiedsvisie DRU Industriepark vastgesteld.

Het is de bedoeling om de gebiedsvisie DRU Industriepark onderdeel uit te laten maken van het Regiocontract dat afgesloten wordt met de provincie Gelderland. In juli 2011 is afzonderlijk subsidie aangevraagd bij de provincie voor de Afbramerij en de SSP-hal.

Per 1 januari 2012 wordt de bovengrondse cultuurhistorie wettelijk verankerd in het Besluit Ruimtelijke Ordening. Voor het opstellen en actualiseren van bestemmingsplannen voor de hele gemeente moet een Cultuurhistorische waardenkaart worden opgesteld. (Landschap en landschappelijke structuren, geomorfologie alsmede de cultuurhistorische gebouwen).

3.3.2 Wat willen we bereiken?

Hoofddoelstelling programma

Het DRU Industriepark heeft een landelijke- en internationale uitstraling waardoor recreatie en toerisme, kunst en cultuur, landschapontwikkeling, wonen en werken elkaar versterken. Dankzij deze versterking wordt het gebied bekend als één van de belangrijke cultuuroggoederen van Nederland

Kernindicatoren

Er zijn voor dit programma nog geen indicatoren opgenomen. Het onder programmalijn "DRU Industriepark" opgenomen onderzoek moet leiden tot de juiste indicator(en) voor dit programma.

3.3.3 Wat gaan we doen?

Kernprestaties

1. In 2012 wordt het proces voor het uitwerken van de gebiedsvisie verder ingericht (met onder andere de ambassadeurs uit de 3 O's (Ondernemers, Organisaties en Overheden) en wordt het eerste uitvoeringsprogramma vastgesteld.
2. In 2012 komt de restauratie van de Afbramerij gereed. In 2012 vindt besluitvorming plaats over de bestemming van dit onderdeel van het DRU Industriepark.
3. Begin 2012 is er een tweede gebruiker voor het Loonbureau.
4. De SSP-hal is medio 2012 geschikt als evenementen- en beursgebouw.
5. In 2012 wordt het DRU Industriepark ankerpunt van de European Route of Industrial Heritage (ERIH).
6. In 2012 opent Optimaal FM de poorten in het Loonbureau.
7. Eind 2012 zijn de plannen voor het uitbreiden van het aantal parkeerplaatsen voor het DRU Industriepark gereed voor uitvoering.
8. De monumenten op de gemeentelijke monumentenlijst worden zo veel mogelijk in stand gehouden.

3.3.3.1 Programmalijn DRU Industriepark

Algemene aandachtspunten programmalijn

Aandacht voor samenhangende ontwikkeling van en rondom het DRU Industriepark.

Subdoelstelling 1

Het DRU Industriepark heeft een bovenregionale rol waarin kunst en cultuur worden verweven met landschap en natuur.

Relatie met voorjaarsnota

Leidend voor dit programma is de in 2011 door de raad vastgestelde gebiedsvisie voor het DRU Industriepark, van Paasberg tot Engbergen.

Alle activiteiten zijn erop gericht de bekendheid van het gebied te vergroten en unieke samenwerkingsrelatie tussen publieke en private partijen te stimuleren. De eerste bewoners hebben zich eind 2010 in het Beltmancomplex gevestigd. Daardoor is er meer levendigheid in het gebied ontstaan. Dit geldt eveneens voor de in 2011 georganiseerde evenementen. Een en ander heeft geleid tot veel promotionele activiteiten en het vergroten van de naamsbekendheid. Deze lijn zal zich in 2012 doorzetten.

Activiteiten voor subdoelstelling 1 in *dit* begrotingsjaar

- Een besluit nemen ten aanzien van het vervolg met betrekking tot de Afbramerij (museum, kunst- en cultuuraspecten).
- De SSP-hal experimenteel in gebruik nemen als beurs- en evenementenhal.
- Het in samenspraak met BOEi verkennen van de mogelijkheid om een hotelfunctie te realiseren in het DRU Industriepark.
- Het opstellen van een uitvoeringsplan DRU Industriepark, een en ander op basis van de vastgestelde gebiedsvisie.
- Het huisvesten van de regionale omroep Optimaal FM in het Loonbureau.
- Het stimuleren van het organiseren van grootschalige evenementen als Achterhoek Spektakel Toer en Huntenpop.
- Het betrekken van verenigingen en kunstenaars uit de gemeente bij activiteiten in en om het DRU Industriepark
- Het organiseren van masterclasses met topontwerpers voor studenten uit binnen- en buitenland met het landschapspark als onderwerp.
- Het voorbereiden van de uitbreiding van het aantal parkeerplaatsen bij het DRU Industriepark.
- Het uitvoeren van een onderzoek naar de bijdrage van het DRU Industriepark aan de groei van de economie. Een en ander in aansluiting of in combinatie met het onderzoek in programma 4 met de naam "Krimp als kans".
- Het werken aan intensievere communicatie en draagvlakverbreding met/bij de bevolking van onze gemeente (n.a.v. vragen uit de fracties).
- Het ontwikkelen van parkmanagement.

Subdoelstelling 2

Het is goed wonen, werken en beleven op het DRU Industriepark.

Relatie met voorjaarsnota

Door het aantrekken van nieuwe bewoners en het inrichten van aantrekkelijke woonmilieus kunnen we de trek van inwoners naar elders keren. Het multifunctionele bouwproject op het DRU Industriepark is een goed voorbeeld van woonmilieus die aantrekkelijk zijn voor nieuwe inwoners door een combinatie van natuur, landschapspark, cultuur, wonen en werken

Activiteiten voor subdoelstelling 2 in *dit* begrotingsjaar

- Het, samen met BOEi en andere partners, werven van huurders of kopers voor de woonlofts in de Badkuipenfabriek.
- Het, door de verdere uitwerking van het DRU Industriepark, stimuleren van de invulling van de bouw- en werkmogelijkheden op het DRU Industriepark

3.3.3.2 Programmalijn Cultuur toen, nu en straks

Algemene aandachtspunten programmalijn

Aandacht voor andere kunst- en cultuuruitingen, de eigen identiteit van de verschillende woonkernen in de gemeente, monumenten en archeologische vindplaatsen, cultuurhistorie.

Subdoelstelling 3

Een uitdagend aanbod van cultuur en kunst.

Relatie met voorjaarsnota

Uit recente publicaties blijkt hoe belangrijk kunst en cultuur voor een samenleving zijn. Kunst en cultuur zorgen voor een aantrekkelijke woonomgeving en de nodige economische impulsen. Om die redenen willen wij het in onze nota 'Vuur voor cultuur' neergelegde beleid en activiteiten continueren.

Activiteiten voor subdoelstelling 3 in dit begrotingsjaar

- Het faciliteren van onze inwoners bij het behoud van het cultureel erfgoed door de (financiële en facilitaire) ondersteuning waar nodig.
- Het onderzoeken of de bestaande regeling voor kunst en cultuur op scholen moet worden gecontinueerd.
- We gaan invulling geven aan de 'bibliotheek van de toekomst'.
- Uitvoering geven aan de nota 'Met vuur voor cultuur', met daarin de volgende speerpunten:
  - Elke kern een eigen (culturele) identiteit;
  - Er zijn gemeentebreed ambities op het juiste schaalniveau;
  - Beeldende kunst staat in de schijnwerpers;
  - Het poppodium in de DRU Cultuurfabriek is het popcentrum van de Achterhoek;
  - De gemeente ondersteunt evenementen en manifestaties die van culturele, promotionele en bindende waarde zijn;
  - Cultuur dient als stimulans voor onze economie;
  - Kunst en cultuur wordt op alle niveaus gepromoot;

In de nota 'Met vuur voor cultuur' staat per speerpunt uitgewerkt welke actiepunten aan deze speerpunten verbonden zijn.

Subdoelstelling 4

Aandacht voor monumenten en archeologische waarden. De historie van het gebied herstellen en zichtbaar maken in nieuwe plannen.

Relatie met voorjaarsnota

In de gemeente zijn er talloze plekken die getuigen van een lange historie en veel menselijke bedrijvigheid. Door in te zetten op monumentontwikkeling en archeologie maken we onze historie zichtbaar en bevorderen zo ons besef van verleden, heden en toekomst. Daar waar mogelijk koesteren we ons verleden en gebruiken we de belangrijke landmarks om onze gemeente bekendheid te geven en recreatie en toerisme te bevorderen (bijvoorbeeld: centrum Terborg, begraafplaats Wiekenseweg, molens).

Activiteiten voor subdoelstelling 4 in dit begrotingsjaar

- Het organiseren van de Open Monumentendag 2012.
- Het ondersteunen van de Commissie voor het cultureel erfgoed en het betrekken van haar adviezen bij onze besluitvorming.
- Het onderzoeken van de mogelijke monumentale en archeologische waarden van het gebied In geval van planontwikkeling.
- Het opstellen van een Cultuurhistorische waardenkaart voor de hele gemeente.
- Het stimuleren van het behoud van (rijks)monumenten door middel van voorlichting aan eigenaren en subsidie door middel van een financiële bijdrage in de onderhoudskosten van monumenten.

3.3.4 Wat mag het kosten?

	Begroting 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
--	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Lasten				
<i>Bestaand beleid</i>	3.315.378	3.327.185	3.320.022	3.320.022
<i>Correcties</i>	1.243-	1.562	2.230	2.230
<i>Nieuw beleid</i>	50.000	50.000	50.000	50.000
<i>Autonome ontwikkelingen</i>	79.877	103.327	127.238	145.166
<i>Intensiveringen</i>	464.765	464.765	464.765	464.765
<i>Maatregelen</i>	152.263-	145.263-	155.263-	175.263-
Totaal Lasten	3.756.514	3.801.576	3.808.992	3.806.920

Baten				
<i>Bestaand beleid</i>	297.741	297.741	297.741	297.741
<i>Correcties</i>	-	-	-	-
<i>Nieuw beleid</i>	-	-	-	-
<i>Autonome ontwikkelingen</i>	5.020-	5.020-	5.020-	5.020-
<i>Intensiveringen</i>	156.440	153.875	151.310	148.745
<i>Maatregelen</i>	50.000	-	-	-
Totaal baten	499.161	446.596	444.031	441.466

Totaal programma	3.257.353-	3.354.980-	3.364.961-	3.365.454-
-------------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Specificatie lasten				
<i>Uren</i>	280.332	280.332	280.332	280.332
<i>Kapitaallasten</i>	360.080	353.997	347.912	341.869

Reserves	Begroting 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
-----------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

<i>Onttrekking</i>				
Reserve Cultuurcluster	275.000	275.000	275.000	275.000
Reserve Afbramerij	157.035	154.470	151.905	149.340
Reserve Beeldende kunst	50.000			
Totaal reserves	482.035	429.470	426.905	424.340

Maatr	Programma 3	2012	2013	2014	2015
res	Eenmalig gebruik maken van reserves	67.000			
zbb	Subsidies	85.263	95.263	105.263	125.263
ov	Bibliotheek van de toekomst	50.000	50.000	50.000	50.000
	TOTAAL programma 3	202.263	145.263	155.263	175.263

Toelichting maatregelen

Subsidies

We gaan uit van het subsidieniveau van 2011.

Bibliotheek van de toekomst

We bereiden ons voor op een andere manier van werken in het kader van de ‘Bibliotheek van de toekomst’.

Toelichting nieuw beleid

Om uitvoering te kunnen geven aan het vastgestelde cultuurbeleid is € 50.000 nodig.

Netto investeringen programma 3	
SSP Hal	€ 540.000

HISTORISCHE Financiële VERGELIJKING PROGRAMMA 3 (x 1.000 euro)						
<i>Product</i>	Rekening 2010		Begroting 2011		Begroting 2012	
	<i>Lasten</i>	<i>Baten</i>	<i>Lasten</i>	<i>Baten</i>	<i>Lasten</i>	<i>Baten</i>
36 Cultuurhistorisch erfgoed	127	-	149	-	156	-
49 Bibliotheek	1.156	62	1.156	19	1.100	14
50 Cultuur en kunst	2.184	502	1.953	429	2.501	485
Totaal programma	3.467	564	3.259	448	3.757	499

3.4. **Energiek ondernemen**

3.4.1 Algemeen

Programma-inhoud

Energiek ondernemerschap in brede zin bevorderen door specifiek aandacht voor kenniseconomie, duurzaamheid, bereikbaarheid en maakindustrie.

Belangrijke ontwikkelingen

In de voorjaarsnota hebben we gezegd dat we sterk inzetten op de drie O's: (maatschappelijke) Organisaties, Ondernemers en Overheid. We gaan de maatschappelijke uitdagingen samen met de drie O's oppakken. Belangrijk hierbij is de Achterhoek Agenda 2020 die in het najaar 2011 is vastgesteld. We zijn actief op zoek naar het maken van nieuwe verbindingen. Wij richten ons hierbij sterk op innovatieve bedrijvigheid, waarbij de historisch sterke sectoren niet worden vergeten.

We zetten sterk in op het faciliteren van bedrijven door een goed contact met het ondernemersveld, door samenwerking in de regio en het stimuleren van de arbeidsmarkt in goede afstemming met het onderwijs. We streven naar diversificatie van werkgelegenheid die aansluit bij de wensen van mensen die in deze regio willen blijven wonen of de regio zien als een aantrekkelijk alternatief voor de overvolle en drukke Randstad. Door de relatie met ons Duitse achterland te verbeteren met behulp van de Euregio-contacten stimuleren we wisselwerking met de bureaus.

Met een marketinggerichte aanpak willen we de economische vitaliteit van de gemeente versterken. Hierin zijn het bedrijfsleven en de bezoekers de twee groepen waarop de gebiedsmarketing zich richt.

Door de bekendheid van de regio en de mogelijkheden van het DRU Industriepark te promoten gaan we ervan uit dat de bedrijvigheid toeneemt.

Duurzaamheid zal in alle onderdelen van ons beleid tot uitdrukking worden gebracht. De komende jaren zal dit een maatschappelijk steeds grotere rol gaan spelen. Er wordt samen met andere partijen opgetrokken om hierin initiatieven tot stand te brengen; afhankelijk van het onderwerp en de situatie vervult de Gemeente Oude IJsselstreek hierin een voortrekkersrol.

Visie Achterhoek 2020

Een belangrijke ontwikkeling is de in 2011 vastgestelde Visie Achterhoek 2020. Hierbinnen worden diverse projecten uitgevoerd. In de nieuwe opzet zullen deze vanaf 2012/2013 binnen de werkplaatsen Innovatieve en duurzame energie en Slim en snel verbinden worden voortgezet.

3.4.2 Wat willen we bereiken?

Hoofddoelstelling programma

De economische ontwikkeling en het ondernemerschap bevorderen met behulp van innovatie, duurzaamheid, bereikbaarheid en maakindustrie. Oude IJsselstreek wil op deze terreinen een kwaliteitsslag maken. Het bieden van voldoende werkgelegenheid en een goede arbeidsmarkt zijn hierbij belangrijke factoren.

Toelichting op meer / minder uitgaven in relatie tot doelstelling

In relatie tot de doelstellingen zal geminderd worden in de uitgaven van diverse activiteiten. We stimuleren eigen initiatieven van ondernemers en voeren deze in toenemende mate met gezamenlijke kracht uit. We continueren de bestaande plannen voor infrastructurele werkzaamheden, waarbij het onderhoudsniveau wordt gehandhaafd op het niveau van het voorgaande jaar en nieuwe plannen op sobere wijze tot uitvoering worden gebracht. De toeristenbelasting wordt verhoogd. Wij heroverwegen onze bijdrage aan het Natuur- en Milieueducatie Centrum; wij vinden dat het onderwijs deze kosten zelf moet dragen. Bij samenwerkende organisaties, zoals de ISWI en de Stadsbank, wordt aangestuurd op kostenbesparing door optimalisering van bedrijfsvoering, samenwerking en verbetering van de efficiency en een kritische instelling ten aanzien van de levering van producten en diensten aan de doelgroep.

Kernindicatoren

1. Het aantal arbeidsplaatsen in Oude IJsselstreek blijft minimaal gelijk aan het aantal van 2011.
2. In het onderzoek van MKB Nederland t.a.v. het item ondernemerstevredenheid, verbetert de positie van de gemeente Oude IJsselstreek.
3. De CO₂-emissie van alle bronnen uit OIJ neemt over de jaren 2012-2020 substantieel af.

3.4.3 Wat gaan we doen?

Kernprestaties

1. Het Regionaal Programma Bedrijventerreinen 2011-2014 wordt uitgevoerd. (n.b. Hofskamp-Oost III maakt hier geen deel van uit).
2. Er wordt nieuwe werkgelegenheid in het DRU Industriepark gegenereerd.
3. In 2012 worden minimaal twee netwerkbijeenkomsten en twee innovatieve leer-werktrajecten gefaciliteerd en gestimuleerd.
4. Het beleidsplan onderhoud wegen wordt sober uitgevoerd,
5. Een verhoging van het aantal toeristische overnachtingen in Oude IJsselstreek. Dit wordt gestimuleerd door het ontwikkelen van nieuwe activiteiten.
6. In 2012 neemt het aanbod van buurtbussen substantieel toe.
7. In 2012 wordt, in overleg met andere partijen, een deel van de 1^e fase van de aanleg van recreatieve fietspaden gerealiseerd.
8. In 2012 worden, in overleg met andere partijen, projecten binnen de regionale werkplaatsen voortgezet.
9. Het omringende nationale hoofdwegennet moet vanuit elke locatie in de gemeente goed bereikbaar zijn.
10. In 2012 wordt het klimaatuitvoeringsplan SLOK afgerond en een nieuw uitvoeringsplan 2012-2020 vastgesteld.

3.4.3.1 Programmalijn Innovatieve economie

Algemene aandachtspunten programmalijn

Broedplaats voor hogeschole en universiteiten, meesterschap, ondernemersnetwerk, duurzaamheid, groene energie (een en ander als lokale accenten van het regionale programma).

Subdoelstelling 1

Een bloeiend (ondernemers)netwerk dat innovatie stimuleert en faciliteert.

Relatie met voorjaarsnota

We zetten sterk in op de drie O's: (maatschappelijke) Organisaties, Ondernemers en Overheid. We zijn actief op zoek naar het maken van verbindingen. Wij richten ons hierbij op innovatieve bedrijvigheid. We maken ons sterk voor het ontwikkelen van een expertisecentrum en ontwikkelen de Afbramerij op het DRU Industriepark waarin innovatie en ontwikkeling sterk aandacht krijgen. We ontwikkelen het gebied als centrum van kunst, cultuur, innovatie en nieuwe economie. Er is vraag van het bedrijfsleven en het onderwijs (HBO en Universitair) om het concept zodanig vorm te geven dat onderwijs en bedrijfsleven elkaar kunnen ontmoeten en in de combinatie met kunst en cultuur en het Nederlands IJzermuseum vorm kunnen geven aan de wereld van de techniek.

Wij faciliteren (jonge) ondernemers om (innovatieve) bedrijven te starten in de Achterhoek en in Oude IJsselstreek in het bijzonder

Activiteiten voor subdoelstelling 1 in dit begrotingsjaar

- Het realiseren van een expertisecentrum in de Afbramerij.
- Het bieden van kansen aan jonge ondernemers om (innovatieve) bedrijven te starten.
- Het voortzetten van het project IkStartSmart.
- Het (mede) uitvoering geven aan de projecten die volgen uit de door 8 gemeenten geïnitieerde projecten in het kader van Innovatieve en duurzame economie.
- Het Ondernemerscentrum in Ulft begeleidt en ondersteunt in adviserende zin ondernemers waardoor de slagingskans van op groei gerichte (hoger opgeleide) startende ondernemers toeneemt.
- Het optimaliseren van de dienstverlening (accountmanagement, bedrijfsbezoeken, digitaal loket) voor het bedrijfsleven.
- Het intensiveren van de contacten op Euregionaal niveau.
- Het uitbouwen van de contacten en de samenwerking via de Ring van IJzesteden.
- Regelmatig contacten met de ondernemersverenigingen en netwerken in de gemeente.
- Het omzetten van gebiedsmarketingstrategie in gerichte acties ten aanzien van het creëren van werkgelegenheid en bedrijvigheid.

Subdoelstelling 2

Duurzame bedrijven en bedrijfslocaties in Oude IJsselstreek.

Relatie met voorjaarsnota

In 2011 heeft de gemeenteraad de kaders vastgesteld voor het gemeentelijk duurzaamheidsbeleid ter uitwerking van het Akkoord van Groenlo, hetgeen geresulteerd heeft in een uitvoeringsplan. Wij stimuleren en faciliteren initiatieven die invulling geven aan een duurzame ontwikkeling. Hierbij denken wij aan grote projecten zoals biogasinstallaties en windmolenparken. Ook minder omvangrijke projecten die aantoonbaar duurzaam zijn en/of een bijdrage leveren aan de CO₂-doelstelling kunnen op een meewerkende gemeente rekenen.

Activiteiten voor subdoelstelling 2 in *dit* begrotingsjaar

- Het uitvoeren van het uitvoeringsplan duurzaamheid.
- Het openstaan voor verzoeken t.a.v. aanpassing van procedures, die betrekking hebben op de realisatie van duurzame energieprojecten, een en ander voor zover ruimtelijk inpasbaar.
- Het innemen van een positieve grondhouding t.a.v. het realiseren van nieuwe economische bedrijvigheid door in te zetten op duurzame energieopwekking (Achterhoek Agenda, werkplaats Innovatie en duurzame economie, Agem).
- Het stimuleren van ondernemers om duurzaam te ondernemen.
- Het faciliteren van ondernemers bij aanvraagprocedures voor subsidies voor duurzame energie voor het bedrijfsleven. Zo is een handboek zonnepanelen ontwikkeld dat we aan derden ter beschikking stellen.
- Het integreren van het onderwerp duurzaamheid in alle programma's. Duurzaamheid is een regulier onderdeel van de bedrijfsvoering en bij nieuwe ontwikkelingen.

3.4.3.2. Programmalijn Slim & Snel verbinden

Algemene aandachtspunten programmalijn

Aandacht voor bedrijventerreinen voor de toekomst met ruimtelijke kwaliteit (revitalisering, herstructurering en duurzame inrichting van bedrijventerreinen), wegen/vervoer (A-rail/A-bus/A-weg), glasvezelnetwerk (A-net), mobiliteitsmanagement (een en ander als lokale accenten van het regionale programma).

Subdoelstelling 3

Optimaal ruimtegebruik bij huisvesting en ontsluiting van bedrijven in Oude IJsselstreek en de Regio Achterhoek.

Relatie met voorjaarsnota

Een aantrekkelijk woonklimaat kent inspirerende en voldoende werkgelegenheid, goede bereikbaarheid naar het Ruhrgebied, het westen van het land en de driehoek Arnhem, Enschede en Nijmegen. We stimuleren een goede bereikbaarheid van de kernen.

In de regio bevinden zich diverse grote bedrijventerreinen. Dit biedt veel mogelijkheden voor nieuwe bedrijven om zich hier te vestigen. Samenwerking in de regio is van belang om de teruggang van werkgelegenheid te voorkomen en het aantrekken van nieuwe inwoners te bevorderen. Zo houden we de Achterhoek leefbaar en vitaal. Samen met de partners geven we verder invulling aan de uitvoering van het A18 Bedrijvenpark.

Activiteiten voor subdoelstelling 3 in *dit* begrotingsjaar

- Het uitvoeren van het Regionaal Programma Bedrijventerreinen 2011-2014.
- Nieuwe bedrijfverplaatsingen worden desgewenst opgepakt.
- Stimuleren van projecten op het gebied van duurzaamheid op de bedrijventerreinen met en bij de ondernemers, door deelname aan een pilotproject ter 'vergroening van bedrijventerreinen'.
- In samenwerking met de Provincie Gelderland en lokaal bedrijfsleven wordt in het kader van het "Provinciale Herstructureringsprogramma Bedrijventerreinen" en het stimuleren van duurzaam ondernemen bij ondernemers een pilot "vergroening bedrijventerreinen" gestart en gefaciliteerd.

- Het doorontwikkelen van het regionaal bedrijventerrein (A18 Bedrijvenpark) in Doetinchem/Wehl en het Euregionaal bedrijventerrein in 's-Heerenberg.
- Het verlenen van een bijdrage aan regionaal grensoverschrijdende projecten.
- Het ontwikkelen van een samenwerkingsproject met Stadt Bocholt.
- Het actief oppakken van het regionaal acquisitie- en marketingbeleid. Onderzocht wordt of dit kan worden uitgebreid tot de Oost Achterhoek.

Subdoelstelling 4

Een hoogwaardige aansluiting op het glasvezelnetwerk om optimale communicatie van dataverkeer mogelijk te maken.

Relatie met voorjaarsnota

De aanleg van glasvezel kan een belangrijke stimulans zijn voor de bedrijvigheid, zowel in de kernen, op de bedrijventerreinen als in het buitengebied. Het realiseren van een dekkend glasvezelnetwerk laten we over aan de "markt". Initiatieven stimuleren we en marktpartijen faciliteren we waar mogelijk. Een en ander wordt opgepakt in het kader van de Achterhoek Agenda 2020, werkplaats Slim en snel verbinden.

Activiteiten voor subdoelstelling 4 in dit begrotingsjaar

- We faciliteren in 2012 en 2013 de realisatie van glasvezelverbindingen in de stedelijke omgeving en de bedrijventerreinen in Oude IJsselstreek.
- Het ontwikkelen van voorstellen in regionaal verband voor het leggen van verbindingen in het buitengebied (inclusief kleine kernen). Ook hier laten we de realisatie over aan marktpartijen.

Subdoelstelling 5

Een voor personen en goederen goed bereikbare gemeente en regio.

Relatie met voorjaarsnota

Voortdurende lobby voor verbetering toegankelijkheid van de regio voor studenten en werkenden is noodzakelijk om jongeren te behouden voor de regio. Nu zijn onze jongeren vaak verplicht, als ze willen studeren, te vertrekken naar elders. Door te investeren in een betere bereikbaarheid onder meer door middel van het verkorten van de reistijd richting Duitsland en Arnhem/Nijmegen is het niet meer noodzakelijk dat jongeren vertrekken. Het voorzieningenniveau moet daarnaast dan wel op peil gehouden worden.

Ons beleid voor de verbetering van A18/N18 zetten we onverminderd door. Tevens blijven wij ons ook in de komende periode inzetten voor het verbeteren van de spoorverbinding Arnhem-Winterswijk waarbij wij als einddoel een dubbelspoor voor ogen hebben. Verder zetten wij ons met onze partners in voor het verbeteren van de busverbindingen in ons gebied zodat wij op termijn beschikken over een zo'n dekkend mogelijk openbaar vervoersysteem. Uiteraard stimuleren en faciliteren wij de marktpartijen hierbij waar mogelijk.

Het wegennetwerk is in het algemeen van voldoende niveau, dit zowel uit oogpunt van bereikbaarheid als uit oogpunt van beheer/onderhoud.

De winter 2010-2011 heeft geleid tot veel vorstschade. Door achterstallig onderhoud, winterschade en besparingstaakstellingen is er op sommige plekken sprake van een niet-wenselijke achterstand, bijvoorbeeld de kwaliteit van bruggen. Het risico bestaat dat dit leidt tot financiële tegenvallers. Wij beraden ons over het instellen van een onderhoudsvoorziening. Eind 2011 hebben wij dit onderwerp op de raadsagenda geplaatst.

Activiteiten voor subdoelstelling 5 in dit begrotingsjaar

- Begeleiden reconstructie provinciale weg N818 en nieuwe afrit A3 (D).
- Hoogwaardig OV per bus (Doetinchem – Bocholt, buslijn Doetinchem – Emmerich am Rhein; Doetinchem-Enschede); (Achterhoek Agenda 2020, Werkplaats Slim en snel verbinden).
- Het opvoeren van de lobby voor spoorverdubbeling en bovenleiding spoorlijn Arnhem-Winterswijk (Achterhoek Agenda 2020, Werkplaats Slim en snel verbinden).
- Het participeren in projecten van rijk en provincie, waaronder de reconstructie van de N18 tot regionale stroomweg (Achterhoek Agenda 2020, Werkplaats Slim en snel verbinden).
- Uitvoeren van maatregelen ter verbetering van de openbaar vervoer voorzieningen, met name het buurtbusplan.
- Het uitvoeren van het wegenbeheersplan.
- Extern uitbesteden van onderhoud aan openbaar vervoerfaciliteiten, zoalsabri's en haltepalen.
- Uitvoeren van het beleidsplan GVVP 2010-2020.

3.4.3.3. Programmalijs Toekomst in toerisme en riante recreatie

Algemene aandachtspunten programmalijs

Aandacht voor belevingseconomie, boeien en binden van toeristen en eigen inwoners, gebiedsmarketing/naamsbekendheid/imago, verbinding met Duitse voorland, aansluiting topkalender Achterhoek.

Subdoelstelling 6

Een aantrekkelijk en onderscheidend aanbod aan recreatieve voorzieningen rondom de thema's groene recreatie, de ijzerhistorie in de Oude IJsselzone en het verleden, heden en toekomst van de maakindustrie in de Achterhoek.

Relatie met voorjaarsnota

De huidige lijn voor toerisme en recreatie zetten we door. We blijven ons inzetten voor het verbeteren van de toeristische infrastructuur. Een goede uitvoering van de programma's 1 (landschap) en 3 (cultuur) zijn belangrijk voor de ontwikkeling van toerisme en recreatie.

De VVV wordt in toenemende mate regionaal van opzet. De VVV Achterhoek heeft hierbij een belangrijke functie. De lokale VVV gaat meer uitvoerende taken verrichten. Samenwerking en cofinanciering maken het ons mogelijk om win/winsituaties te realiseren op het gebied van recreatie en toerisme, zoals de aanleg van fietspaden etc.

Activiteiten voor subdoelstelling 6 in *dit* begrotingsjaar

- Het stimuleren van verbreding en intensivering van bedrijvigheid door medewerking te verlenen aan onderscheidende toeristische initiatieven.
- Het stimuleren van de opleiding tot gidsen. Verwacht wordt dat de inzet van gidsen de aantrekkingskracht van onze gemeente vergroot.
- Het invullen van ontbrekende schakels in de fietsverbinding tussen Doesburg en Bocholt (met name Engbergen, DRU Industriepark, Terborg en sluiscomplex De Pol). Hiertoe wordt een beroep gedaan op regionale en provinciale middelen.
- Na evaluatie van de proef met recreatievaart op de Oude IJssel tussen Ulft en Doetinchem werken aan een structureel vaarconcept tussen Ulft en Doesburg.
- Het uitvoeren van het Gebiedsprogramma Oude IJsselstreek en het Landschapsontwikkelingsplan (LOP). De afronding van de toeristische padenstructuren binnen het project Engbergen vormt hier een onderdeel van.
- Uitwerken van uitvoeringsvoorstellen voor de Nibbelinklaan en omgeving die invulling geven aan de recreatief-toeristische mogelijkheden.
- Gebiedsvisie voor 't Venne: de komende jaren aanleggen van een uitkijktoren, parkeerplek en wandel- en fietspaden.
- Voor wat betreft de aanleg van kerkpaden in het oostelijk deel van onze gemeente ligt de nadruk op het invullen van ontbrekende schakels met het doel doorgaande verbindingen te realiseren.
- Leveren van input voor het Gelderse project "Spannende Geschiedenis".
- Het verder uitvoeren van het Toeristisch Recreatief Ontwikkelingsplan (TROP) door Toeristisch platform.

Subdoelstelling 7

Een grotere naamsbekendheid en een goed imago van gemeente en regio.

Relatie met voorjaarsnota

Onlangs is de strategie voor gebiedsmarketing vastgesteld waarin toeristisch recreatieve bezoekers één van de hoofddoelgroepen is. Vooral het DRU Industriepark en de ijzerhistorie kan hierbij als een onderscheidend kenmerk van Oude IJsselstreek ingezet worden.

Activiteiten voor subdoelstelling 7 in *dit* begrotingsjaar

- De gebiedsmarketingstrategie omzetten in gerichte acties om bezoekers te trekken, langer te laten blijven en meer te laten besteden.
- Het aansluiten bij regionale activiteiten ter uitvoering van de campagne ECHT Achterhoek.

3.4.3.4. Programmalijn Actief in arbeid en onderwijs

Algemene aandachtspunten programmalijn

Aandacht voor meedoen, re-integratie arbeidsmarkt, onderwijs-arbeidsmarkt, doorgaande leerlijn (levenslang leren), hoger onderwijs in de Achterhoek.

Subdoelstelling 8

Bedrijven in onze gemeente zijn in staat de benodigde arbeidskrachten van het gewenste niveau aan te trekken en te behouden.

Relatie met voorjaarsnota

Het is belangrijk dat onze jongeren na het afronden van hun onderwijs carrière kunnen doorstromen in een baan in de omgeving. In samenwerking met onderwijsinstellingen en bedrijfsleven worden in regionaal verband leerwerktrajecten opgezet om jongeren te begeleiden naar een baan en jongeren alvast kennis te laten maken met de mogelijkheden in onze regio

Activiteiten voor subdoelstelling 8 in *dit* begrotingsjaar

- Het organiseren van informatieve branchegerichte arbeidsmarktbijskomsten in regionaal verband.
- Het organiseren van netwerkbijkomsten en techniekdagen.
- Het stimuleren van initiatieven voor ondersteuning aan en van ondernemers in ondernemerscentra.
- Het leveren van bijdragen aan de projecten die voortkomen uit de regionale programmateams, en andere samenwerkingsverbanden (o.a. POA)..
- Het stimuleren van stages en traineeships, zoals door uitgifte van jongeren vouchers.

Subdoelstelling 9

Iedereen die kan werken werkt. De startpositie om de arbeidsmarkt te betreden wordt verbeterd.

Relatie met voorjaarsnota

Iedereen die kan werken, werkt. Daarom stimuleert de gemeente de participatie van niet-werkenden en doet ervaring op met het re-integreren van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. De gemeente zet zich in om toegang tot de arbeidsmarkt te vergemakkelijken.

Activiteiten voor subdoelstelling 9 in *dit* begrotingsjaar

- Het hanteren van het Workfirstprincipe bij uitkeringen (ISWI). Het ISWI voert de sociale wetgeving uit voor onze gemeente. Werk voor uitkering is het uitgangspunt. Met ingang van 2013 treedt naar verwachting de Wet Werken naar Vermogen in werking. Dit betekent een grote omslag en zeer forse korting op het rijksbudget voor de re-integratie van verschillende doelgroepen. In 2012 wordt de implementatie van deze wet in regionale samenwerking voorbereid (zie verder programma 2).
- Het in regionaal verband vergroten van de toegankelijkheid tot de arbeidsmarkt door het uitvoeren van diverse projecten via het POA (Platform Onderwijs en Arbeidsmarkt). Enkele worden onderstaand genoemd:
  - Het stimuleren van het alsnog behalen van startkwalificaties van jonge uitvallers uit het voortgezet onderwijs.
  - Het stimuleren van de verhoging van de participatie van verschillende doelgroepen op de arbeidsmarkt, zoals gehandicapten, ouderen, wajongers enz.
- Het blijven inzetten op inhuur van aan gemeente gerelateerde bedrijven (Wedeo, ISWI, Fatima).

Subdoelstelling 10

Hoger onderwijs in de Achterhoek

Relatie met voorjaarsnota

We zetten erop in om hoger onderwijs naar de regio te halen. Een regionale werkgroep bereidt een notitie over dit onderwerp voor.

De in 2011 gestarte academie voor de Achterhoek wordt, in samenwerking met de partners, in 2012 doorgezet. Naast kennisontwikkeling is het uitbreiden van het drie O's-netwerk van de studenten van groot belang. Dit heeft minimaal twee doelen: het verbeteren van de samenwerking binnen de drie O's en het vergroten van onze wervingskracht.

Activiteiten voor subdoelstelling 10 in dit begrotingsjaar

- Erop inzetten om hoger onderwijs naar de regio te halen. De plannen hiervoor worden regionaal opgesteld.
- Het uitbouwen van de academie “Kennisonwikkeling Achterhoek” (KOA). In 2011 zijn we gestart met de management development leergang van en voor de Achterhoek. Wij zetten ons in om die samen met partners in 2012 verder uit te bouwen.
- Het stimuleren van een leven lang leren, het toekomstbestendig werven en opleiden, optimale arbeidsparticipatie (Achterhoek Agenda 2020, werkplaats innovatieve en duurzame economie).

3.4.4 Wat mag het kosten?

	Begroting 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
--	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Lasten				
<i>Bestaand beleid</i>	24.895.488	24.778.999	24.664.669	24.664.669
<i>Correcties</i>	39.291	64.966	70.070	70.070
<i>Nieuw beleid</i>	25.000	25.000	25.000	25.000
<i>Autonome ontwikkelingen</i>	100.823	90.173	97.966	28.949-
<i>Intensiveringen</i>	371.376	379.014	360.795	360.889
<i>Maatregelen</i>	572.442-	675.642-	675.442-	675.442-
Totaal Lasten	24.859.536	24.662.510	24.543.058	24.416.237

Baten				
<i>Bestaand beleid</i>	13.870.178	13.866.862	13.866.862	13.866.862
<i>Correcties</i>	-	-	-	-
<i>Nieuw beleid</i>	-	-	-	-
<i>Autonome ontwikkelingen</i>	91.840-	91.840-	91.840-	91.840-
<i>Intensiveringen</i>	18.372	18.372	15.057	11.741
<i>Maatregelen</i>	20.000	20.000	20.000	20.000
Totaal baten	13.816.710	13.813.394	13.810.079	13.806.763

Totaal programma	11.042.826-	10.849.116-	10.732.979-	10.609.474-
-------------------------	--------------------	--------------------	--------------------	--------------------

Specificatie lasten				
<i>Uren</i>	2.326.214	2.326.214	2.326.214	2.326.214
<i>Kapitaallasten</i>	2.940.726	2.807.117	2.673.166	2.546.251

	Begroting 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
--	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

<i>Onttrekking</i>				
Reserve Almende College Bleumersmavo	87.674	85.995	84.317	82.638
Reserve Almende College Isala	90.392	88.755	87.118	85.481
Totaal reserves	178.066	174.750	171.435	168.119

Maatr	Programma 4	2012	2013	2014	2015
bedr	Bedrijfsvoering	138.000	138.000	138.000	138.000
res	Stoppen storting in voorziening klimaatbeleid	12.350	12.350	12.350	12.350
tar	Harmonisatie toeristenbelasting naar € 1 (irt	20.000	20.000	20.000	20.000
zbb	Terugbrengen bijzondere bijstand naar		30.000	30.000	30.000
zbb	Efficiency minibleid	30.000	30.000	30.000	30.000
zbb	Subsidies	34.092	34.092	34.092	34.092
zbb	schoolontwikkeling: stoppen met projecten (100.000 resteert voor schoolontwikkeling)	35.000	35.000	35.000	35.000
ov	Schrappen toevoeging onderhoud wegen	290.000	290.000	290.000	290.000
ov	Overige maatregelen	33.000	106.000	106.000	106.000
	TOTAAL programma 4	592.442	695.442	695.442	695.442

Toelichting maatregelen

Harmonisatie toeristenbelasting

Met het verhogen van ons tarief van € 0,87 naar € 1. Hiermee brengen we ons tarief in overeenstemming met het gemiddelde in de regio.

Terugbrengen bijzondere bijstand naar landelijke 110%- norm

Voor mensen die een beroep kunnen doen op de bijzondere bijstand hanteren wij een norm van 120% van het bijstandsniveau. Deze norm wordt naar alle waarschijnlijkheid in 2013 landelijk teruggebracht naar 110% (Momenteel hanteert 97% van de gemeentes in Nederland de 110% of 105%/norm).

Overige maatregelen

Vanaf 2013 willen we stoppen met Natuur- en Milieu educatie.

Toelichting nieuw beleid

Er is € 25.000 nodig voor de uitvoering van maatschappelijke stages.

Netto investeringen programma 4	
Reconstructies van diverse wegen	€ 2.590.000
Herstructurering Vogelbuurt Ulft Noord	€ 1.000.000
Realisering utilitaire en recreatieve fietspaden	€ 237.500
1e inrichting en OLP Dr Bosschool 5e groep	€ 15.500

HISTORISCHE Financiële VERGELIJKING PROGRAMMA 4 (x 1.000 euro)						
<i>Product</i>	Rekening 2010		Begroting 2011		Begroting 2012	
	<i>Lasten</i>	<i>Baten</i>	<i>Lasten</i>	<i>Baten</i>	<i>Lasten</i>	<i>Baten</i>
29 Wegen	3.570	1.048	3.642	1.013	3.801	20
37 Ambulante handel	54	27	43	18	68	26
39 Economische zaken	2.097	1.739	363	-	321	-
41 Recreatie en toerisme	481	88	635	114	511	134
42 Openbaar vervoer	24	-	11	-	19	-
48 Milieuzorg algemeen	462	138	357	3	349	3
56 Werk en inkomen	14.650	13.422	14.369	13.066	14.280	12.974
58 Huisvesting onderwijs	1.615	443	1.376	181	1.324	178
59 Overige onderwijsvoorzieningen	2.537	520	2.241	346	2.222	355
60 Kinderopvang	438	1	480	-	500	-
66 Inkomensondersteuning	1.763	148	1.472	126	1.465	126
Totaal programma	27.691	17.573	24.990	14.867	24.860	13.817

3.5. Kwaliteit in dienstverlening en bestuur

3.5.1 Algemeen

Programma-inhoud

In dit programma staat welke projecten komend jaar uitgevoerd worden ter verbetering van onze dienstverlening. Wij besteden in dit programma aandacht aan burgerparticipatie. Ook een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering is een belangrijk onderwerp waaraan in dit programma specifiek aandacht wordt besteed. In dit programma zijn de taken opgenomen die niet direct in de programma's 1 t/m 4 thuishoren. Het gaat veelal om de uitvoering van wettelijke taken. In dit programma zijn de belangrijkste acties opgenomen.

Belangrijke ontwikkelingen

De modernisering van het openbaar bestuur: samen met de (mondige) inwoners de richting bepalen. Waar mogelijk wordt een beroep gedaan op de eigen verantwoordelijk van de inwoners. Waar mogelijk diensten regionaal organiseren.

De roep vanuit de rijksoverheid en de lokale politiek om te komen tot een betere dienstverlening aan en administratieve lastenverlichting voor inwoners en bedrijven. Hiervoor is landelijk het concept "Antwoord" ontwikkeld. Een transparante overheid en dienstverlening op maat staan hierbij centraal.

De komende jaren gaan we onze dienstverlening slimmer inrichten, waardoor inwoners¹ meer mogelijkheden krijgen zelf te kiezen voor de vorm van dienstverlening die bij hen past. De dienstverlening van de gemeente richten we rondom de inwoner in waarbij efficiency en effectiviteit de randvoorwaarden zijn. Naast het organiseren van onze dienstverlening willen we ook op een andere manier de inwoner centraal stellen, door deze mee te laten denken over specifieke onderwerpen. Burgerparticipatie staat voor de mogelijkheid om inwoners invloed te laten uitoefenen op beleidsvorming, maar ook om inbreng, inzicht en inzet van inwoners in beeld te krijgen en bij besluitvorming en uitvoering een belangrijke rol te laten spelen.

Verder willen we lokaal meer bereiken met minder. We doen dit door verder te gaan met het uitvoeren van het plan van aanpak voor zero based budgetting (ZBB).

3.5.2 Wat willen we bereiken?

Hoofddoelstelling programma

De gemeentelijke organisatie voert de wettelijke taken doelmatig en doeltreffend uit. De omgevingskwaliteit is goed en veilig.

Inwoners, bedrijven en instellingen zijn tevreden over de transparante dienstverlening die op maat wordt aangeboden: digitaal waar mogelijk, maar ook rekening houdend met specifieke wensen.

Inwoners, bedrijven en instellingen worden in de gelegenheid gesteld een actieve rol te spelen bij het maken van beleid en ook om een bijdrage te leveren aan de uitvoering van en controle op het beleid.

Kernindicatoren

1. In 2013 wordt in 75% van de gevallen ingesteld bezwaar/beroep tegen besluiten ingetrokken door indiener.
2. Er wordt meer gebruik gemaakt van de mogelijkheid om digitaal aan te vragen, ten opzichte van 2011 is het gebruik met 20% gestegen.

3.5.3 Wat gaan we doen?

Kernprestaties

1. De inwoner kan meer producten digitaal aanvragen en het verloop van de aanvraag volgen via een persoonlijke pagina op internet.
2. Wanneer de inwoner telefonisch contact heeft met de gemeente, merkt deze dat zijn of haar gegevens (over lopende aanvragen e.d.) bekend zijn bij de medewerker van het Telefonisch Informatie Centrum (TIC).
3. Van 1 januari tot 1 juli 2012 levert het project zero based budgetting haar resultaten op. Na besluitvorming kan gestart worden met het (her)inrichten van de organisatie op basis van de keuzes die middels ZBB zijn gemaakt.

¹ Met inwoner wordt ook bedoeld onderneming en maatschappelijke organisatie.

4. Per 1 januari 2012 is er een nieuw inzamelcontract voor de inzameling van restafval en gft-afval. In 2012 worden de minicontainers vervangen door nieuwe voorzien van chip en wordt containermanagement ingevoerd. De inzameling van papier wordt geharmoniseerd.
5. Eind 2012 is er 50% meer dienstverlening via internet beschikbaar, zoals de mogelijkheid om digitaal een woz-beschikking op te vragen, de afhandeling van een aanvraag te volgen en een ontheffing verbranden snoeihout aan te vragen.
6. In 2012 wordt verder invulling gegeven aan de vorming van de Regionale UitvoeringsDienst (RUD), zodat deze per 1 januari 2013 is ingericht..
7. De kwaliteit van de gemeentelijke website wordt verbeterd. De gebruiksvriendelijkheid en zoekmogelijkheden zijn op dit moment onvoldoende.
8. Per 1 januari 2013 ligt er een rapport van het burgervisitatie team waarin de gemeente wordt beoordeeld op de volgende 6 facetten: 1. politiek-bestuurlijk leiderschap, 2. organisatorisch vermogen, 3. resultaatgerichtheid, 4. beleidsprestaties en effectgerichtheid, 5. kwaliteitszorg, 6. relatie met stakeholders.

3.5.3.1 Programmalijn De inwoner als klant

Algemene aandachtspunten programmalijn

In deze programmalijn staat de kwaliteit van dienstverlening centraal. De manier waarop wij onze dienstverlening gaan (her)inrichten staat verwoord in het project Gemeente heeft Antwoord©. Komend jaar gaan we verder met het uitvoeren van dit project. Daarnaast is er nog een aantal ontwikkelingen van belang, die bijdragen aan een efficiënte en effectieve ambtelijke organisatie, die in staat is hoogwaardige dienstverlening aan te bieden. Een andere ontwikkeling is de reorganisatie gebaseerd op doelmatigheid en effectiviteit, zero based budgetting. In 2011 is gestart met een pilot van Het Nieuwe Werken. Dit moet leiden tot ambtenaren die hun werk efficiënt op ieder gewenste locatie kunnen uitvoeren. De klant merkt dit in een snelle doorlooptijd en een betere aanspreekbaarheid van de betrokken ambtenaren. Ook de regionale samenwerkingsprojecten worden geïnitieerd om met minder kosten de kwaliteit van onze dienstverlening te borgen en waar mogelijk te verbeteren. Met het inrichten van een regionale omgevingsdienst (RUD) vermindert de kwetsbaarheid van het proces van handhaving en vergunningverlening. We zetten in op een vergaande samenwerking met gemeente Doetinchem. Dit betekent concreet dat we bij nieuwe vacatures altijd samen kijken hoe deze het best ingevuld kunnen worden. Verder krijgt de samenwerking met betrekking tot ICT en Wmo steeds meer gestalte. Naast alle nieuwe ontwikkelingen blijven we ook alle reguliere taken van de gemeente uitvoeren.

Subdoelstelling 1

Het realiseren van een transparante, efficiënte en klantgerichte dienstverleningsorganisatie

Relatie met voorjaarsnota

We nemen de onderstaande 5 beloften aan de inwoner als uitgangspunt bij het optimaliseren van onze dienstverlening:

1. Onze dienstverlening is mensgericht;
2. Inwoners kunnen hun zaken snel en zeker regelen;
3. Altijd de juiste deur: optimale ketensamenwerking;
4. We vragen gegevens slechts éénmaal op;
5. We zijn transparant en aanspreekbaar.

Wij gaan in 2012 verder met de uitvoering van het project "Gemeente heeft Antwoord". In 2012 zijn de projecten en activiteiten erop gericht om doelstellingen 2, 4 en 5 te realiseren.

Activiteiten voor subdoelstelling 1 in dít begrotingsjaar

In het projectplan Gemeente heeft Antwoord© staan voor 2012 de volgende projecten geformuleerd:

- Project Invoeren zaakgericht werken². In dit project wordt ook de samenwerking met gemeente Doetinchem gezocht. Om deze nieuwe manier van werken te faciliteren moet er een ICT investering gedaan worden.

---

² Voordelen van zaakgericht werken

De voordelen voor de burgers, bedrijven en de interne organisatie van Oude IJsselstreek zijn:

- toegankelijke informatie;
- beter geïnformeerde medewerkers, zowel aan de balie en telefoon als bij de afhandeling van aanvragen;
- betere bewaking van termijnen bij de afhandeling van aanvragen;
- in de toekomst hebben klanten de mogelijkheid om de status van de (eigen) aanvragen te

- Project Inrichten Publieksbalie. Naast de invoering van zaakgericht werken, verschuiven veel handelingen en werkzaamheden naar de frontoffice. Deze handelt zoveel mogelijk zelf af. Voor de inwoner betekent dit sneller het juiste antwoord krijgen, slechts éénmalig zijn verhaal doen en contact hebben met één loket.
- Het uitvoeren van het Project Kwaliteitshandvest. Door het VNG zijn normen/criteria geformuleerd waar dienstverlening aan getoetst kan worden. Bijvoorbeeld hoe lang een gemeente mag doen over het beantwoorden van een mail of brief. In het handvest leggen wij onze dienstverleningsuitgangspunten en doorlooptijden vast.

Subdoelstelling 2

Meer bereiken met minder geld

Relatie met voorjaarsnota

Als individuele gemeente maar ook als regio kunnen we veel meer bereiken door onderling samen te werken. We willen krachtiger opereren richting andere overheden en partijen door actief samen op te trekken. Daarnaast realiseren we door samenwerking efficiëntievoordelen en zijn we minder kwetsbaar. In 2012 zullen we moeten oogsten op onder andere de volgende terreinen: gedeelde inkoop, ICT en Wmo-beleid en uitvoering. Bij vacatures onderzoeken we of wij die in samenwerking met de buurgemeente Doetinchem kunnen invullen.

Ook gaan we in regionaal verband verder met het ontwikkelen van een omgevingsdienst (RUD). De Regio Achterhoek-gemeenten willen deze RUD vormgeven als een niet-vrijblijvende netwerkorganisatie waarin gemeentelijke medewerkers plaatsnemen. Voorgesteld wordt dit besluit vast te leggen in een bestuursovereenkomst. Het rijk werkt momenteel een zogenaamde lichte WGR-regeling uit. Als deze regeling niet tot meer bestuurlijke drukte en hogere kosten leidt, willen de Achterhoek-gemeenten, incl Lochem, de bestuursovereenkomst omzetten in een lichte WGR-constructie. In dit samenwerkingsverband worden de milieu-basistaken uitgevoerd. De RUD moet in januari 2013 operationeel zijn. We gaan door met de uitvoering van de zero based budgeting-actie³, zoals die uit het collegeprogramma voortvloeit. Hierbij gebruiken we de ervaringen die we in 2011 met de taakvelden veiligheid en handhaving hebben opgedaan. In juni 2011 is de zbb-inventarisatie afgerond. Op basis van die inventarisatie is een strategische heroriëntatie uitgevoerd. Een en ander heeft geleid tot het opstellen van een plan van aanpak dat wij vervolgens uitvoeren.

Het Nieuwe Werken (HNW) is gestart in 2011 en heeft positief uitgekapt, omdat het de lol in werken, de kwaliteit en de samenwerking bevordert. Verder draagt HNW bij aan de oplossing van de huisvestingsproblematiek. HNW wordt na de zomer van 2011 geëvalueerd. Het vervolg wordt gebaseerd op deze evaluatie.

Activiteiten voor subdoelstelling 2 in dit begrotingsjaar

- Het inrichten van regionale pools voor een gemeentelijke crisisbeheersingsorganisatie.
- Uitvoeren plan van aanpak Het Nieuwe Werken.
- Project ZBB: bestuurlijke keuzes operationeel vertalen naar taken die we blijven uitvoeren dan wel beëindigen of anders gaan uitvoeren.
- Het oppakken en uitvoeren van de acties, zoals geïnventariseerd door de Kopgroep regionale samenwerking:
  - ICT-samenwerking met Doetinchem, Doesburg en Aalten;
  - Het onderzoeken van het inrichten van een regionale inkooporganisatie;
  - Het realiseren van de samenwerking op Wmo-gebied, in ieder geval met Doetinchem (beleid en uitvoering);
  - Het benutten van uitwisselingsmogelijkheden, arbeidsmobiliteit;
  - Het inzetten van een subsidioloog, samen met Doesburg en regio Achterhoek;
  - Het inrichten van een RUD.

---

volgen via hun persoonlijke internet pagina.

³ zero-based budgeting (zbb) is een reactie op traditionele budgetteringsmethoden, die zich meestal uitsluitend richten op dat deel van het budget waar in de voorafgaande periode de norm werd overschreden. Bij zbb wordt het gehele budget kritisch getoetst. Vandaar ook de naam. Bij het opstellen van de begroting wordt het nulpunt als uitgangspunt genomen. Het gaat hierbij in de eerste plaats om kostenbeheersing, niet primair om kostenbesparing. Wat doen we wel, wat doen we niet of anders, gegeven het budget dat we beschikbaar hebben. Taken en activiteiten die we heel belangrijk vinden kunnen wellicht extra budget krijgen, maar wel ten koste van andere taken en activiteiten. Hierbij zijn de uitgangspunten van het collegeprogramma richtinggevend.

Subdoelstelling 3

Doelmatig uitvoeren van de wettelijke taken ('de winkel op orde')

Relatie met voorjaarsnota

Naast alle ontwikkelingen om onze inwoners nog beter van dienst te kunnen zijn, is het van belang om ons huidig niveau van dienstverlening te actualiseren. Door de invoering van de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) zijn veel milieu- en bouwontwikkelingen vergunningsvrij geworden. Hierdoor verschuift het accent van toetsen vooraf naar advies vooraf en controles achteraf. De werkzaamheden verschuiven dan ook mee. Landelijke NUP-verplichtingen (Nationaal UitvoeringsProgramma) vergen veel energie van de gemeente. Naast de BAG (basisregistratie adressen en gebouwen) in 2011 komt in 2012 de Topografische Kaart Groot op ons af. Ook in 2012 werken we aan het behoud van de veiligheid.

Hiervoor wordt samengewerkt met alle partners in het NOG Veiligerhuis en met het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC). De VNOG is verantwoordelijk voor de voorbereiding van de (multidisciplinaire) rampenbestrijding en crisisbeheersing. De Brandweer Achterhoek West wordt verder geoptimaliseerd en tevens wordt een aantal voertuigen en ander materieel vervangen. Een andere taak ligt er rond de afvalinzameling. In 2012 gaan we aan de slag om op gevoelige en waardevolle plaatsen de afvalinzameling ondergronds te brengen.

Uitgangspunt van onze dienstverlening is kostendekkendheid. In 2012 gaan we onderzoeken of dit uitgangspunt nog op al onze dienstverlening van toepassing is. Dit vraagstuk doet zich met name voor op het terrein van de omgevingsvergunningen. Door minder regels en de recessieproblematiek is het aantal omgevingsvergunningaanvragen (bouwen) en hiermee de 'bouwleges' afgenomen. We hebben echter de indruk dat het werk voor de vergunningen is toegenomen door meer vraag naar advies en meedenken in vergunningsvrije mogelijkheden.

Door de inzet van mediationvaardigheden en mediation neemt het aantal bezwaarschriften en klachten af. Wij zijn voornemens deze lijn in 2012 door te zetten.

En alle overige taken die we als gemeente uitvoeren, in de frontoffice en door de vakspecialisten, worden ook in 2012 als 'business as usual' uitgevoerd.

Activiteiten voor subdoelstelling 3 in dit begrotingsjaar

- Handhaven en waarborgen van het huidige veiligheidsniveau door in te zetten op eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van inwoners en bedrijven.
- Het voorbereiden van de organisatie op de rampenbestrijdingstaken.
- Uitvoeren van doelmatigheidsonderzoeken.
- Het verder uitvoering geven aan het verbeterplan "inkoop", als uitvloeisel van het rekenkameronderzoek.
- Het verder uitvoering geven aan het verbeterplan "communicatie", als uitvloeisel van het rekenkameronderzoek. (Op basis van het rapport van de rekenkamercommissie 'Zeggen wat je doet, doen wat je zegt' is een uitvoeringsplan met activiteiten opgesteld om de aanbevelingen uit het rapport, ter verbetering van de communicatie en dienstverlening, te realiseren. Het gros van de activiteiten wordt/is inmiddels uitgevoerd. De overige activiteiten worden in 2012 opgepakt).
- Het uitvoeren van het Project Basisregistratie Topografie Groot. De Basisregistraties Grootchalige Topografie (BGT) gaat alle objecten als huizen, wegen en dijken die in het terrein aanwezig zijn, vastleggen. De BGT wordt een nieuwe basisregistratie, gebaseerd op de huidige Grootchalige Basiskaart Nederland (GBKN) en is waarschijnlijk in 2015 klaar. Alle overheden kunnen dan dezelfde basisset grootchalige topografie van Nederland gebruiken.
- Vervangen van groot en klein materieel voor de brandweer
- Het uitvoeren van een onderzoek naar kostendekkendheid van de Wabo-vergunningen (onderdeel bouwen).
- De inzet van mediation en mediationvaardigheden.
- Aanpassen van het klimaatsysteem van het gemeentehuis.

3.5.3.2. Programmalijn De inwoner als burger

Algemene aandachtspunten programmalijn

Er ontwikkelt zich een nieuwe vorm van burgerparticipatie, die nadrukkelijker het inzicht en de inbreng van inwoners bij beleidsvorming en besluitvorming benut, en ook hun inzet in de uitvoering. De vorige gemeenteraad heeft daarop voorgesorteerd met het ontwikkelingsplan De Duale Fabriek en - als experimentgemeente in het VNG-project In actie Met Burgers - met het Plan Voor Burgerparticipatie Aanpak.

Subdoelstelling 4

Burgerparticipatie en inwonergegerichte, aantrekkelijke en heldere communicatie

Relatie met voorjaarsnota

Het bestuur staat voor een communicatieve, open, transparante en integere bestuursstijl. De ambtelijke uitvoering sluit daarop naadloos aan, zodat het vertrouwen van onze inwoners in de gemeentelijke organisatie verder verbetert. Aan de optimalisatie van de bestuurlijk ambtelijke samenwerking wordt verder invulling gegeven onder andere door een meer directe samenwerking.

Burgerparticipatie is speerpunt van beleid. We willen de samenleving samen met de inwoners vorm geven. Initiatieven van burgers en belangenverenigingen benaderen we positief. We toetsen deze initiatieven aan ons beleid en waar nodig, mogelijk en wenselijk wordt dit beleid aangepast. Hierbij hanteren wij het motto dat zeggenschap gelijk opgaat met de mate van verantwoordelijkheid nemen. Zo krijgen groepen die alle verantwoordelijkheid op zich willen nemen maximale zeggenschap

In januari 2010 heeft de gemeenteraad het Plan Voor Burgerparticipatie Aanpak (PVBA) vastgesteld waarvan het laatste onderdeel voor 2012 op de planning staat. Vanuit de wens van de raad om te zoeken en bepalen wat een goede balans is tussen de rol van de gemeenteraad en burgerparticipatie, zijn er nog een aantal uitwerkpunten die de raad in het plan had opgenomen. Het gaat om de volgende onderdelen uit het PVBA:

Punt 4: digitaal burgernetwerk: voorbereidingen hiervoor lopen in 2011 voor invoering in 2012;

Punt 8: Creatief burgernetwerk;

Punt 9, 10 en 11: Hoe verhouden de initiatieven van dorpsbelangen zich tot de rol van de gemeenteraad. Wat is de status van de diverse dorpsplannen?

Punt 13: Burgerpanel over uitvoeringskwaliteit. Dit is een werkvorm die met name in het licht van dienstverlening aan onze inwoners zeer relevant is.

Punt 14: experiment burgervisitatie van de gemeentelijke organisatie, van meet af aan gepland in 2012 als midterm-review in de huidige zittingsperiode.

Na de uitvoering van alle relevante onderdelen van het Plan voor Burgerparticipatie Aanpak in 2012, wordt het gehele plan richting de volgende raadsperiode geëvalueerd en getoetst.

Activiteiten voor subdoelstelling 4 in *dit* begrotingsjaar

- Het in 2012 uitvoeren van een visitatie, die een half jaar duurt. Op basis van het voor onze gemeente en VNG ontwikkelde model visitatie van de gemeentelijke organisatie (inclusief de bestuursorganen) door een "professioneel" burgervisitatieteam van ongeveer 6 vrijwillige burgers uit onze gemeente.
- Het nader duiden van mogelijkheden voor inbreng van inwoners, ter bevordering van de kwaliteit (en draagvlak in de samenleving) van de raadsbesluiten. De griffie pakt dit op voor de raadsrotondes:
  1. Raadsrotondes één keer in de 4 weken: meer bekendheid geven aan de mogelijkheid van samspraak en dit goed begeleiden.
  2. Themarotondes één keer per 4 weken wordt de raadsrotonde georganiseerd rond een thema. Specifieke doelgroepen kunnen er dan bij betrokken worden.

3.5.4 Wat mag het kosten?

	Begroting 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Lasten				
<i>Bestaand beleid</i>	15.858.179	16.386.718	16.861.186	16.861.186
<i>Correcties</i>	196.994-	1.306.711-	1.141.265-	670.332-
<i>Nieuw beleid</i>	-	-	-	-
<i>Autonome ontwikkelingen</i>	443.436	447.825	450.795	409.871
<i>Intensiveringen</i>	1.058.426	2.047.176	2.050.267	1.991.367
<i>Maatregelen</i>	481.000-	1.497.800-	2.063.000-	2.752.000-
Totaal Lasten	16.682.047	16.077.208	16.157.983	15.840.092

Baten				
<i>Bestaand beleid</i>	50.006.639	50.186.396	50.017.485	50.017.485
<i>Correcties</i>	706.988	803.723	802.634	247.366-
<i>Nieuw beleid</i>	-	-	-	-
<i>Autonome ontwikkelingen</i>	1.186.159	124.750-	430.647-	1.203.271-
<i>Intensiveringen</i>	8.451-	52.325-	145.495-	251.476-
<i>Maatregelen</i>	274.319	90.000	90.000	90.000
Totaal baten	52.165.654	50.903.044	50.333.977	48.405.372

Totaal programma	35.483.607	34.825.836	34.175.994	32.565.280
-------------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Specificatie lasten				
<i>Uren</i>	7.067.466	6.694.223	6.284.469	5.742.585
<i>Uren Baten</i>	-	-	-	-
<i>Kapitaallasten</i>	925.176	898.078	885.409	844.485

Reserves	Begroting 2011	Begroting 2012	Begroting 2013	Begroting 2014
----------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

<i>Onttrekking</i>				
Reserve werf Varsseveld	51.876	51.876	51.876	51.876
Reserve Begraafrechten	56.557	56.082	39.508	-
Reserve dividend BNG	52.300	51.200	50.100	49.000
Reserve gelden Langenberg OZB	125.131	125.131	125.131	125.131
Reserve gelden Langenberg Veiligheid	69.475	67.886	66.296	64.707
Reserve veranderkapitaal	400.000			
Reserve achtergestelde lening Vitens	179.000	179.000	179.000	179.000
Reserve opleiding en ontwikkeling personeel	147.319			
Reserve Economische recessie	37.000			
Totaal reserves	1.118.658	531.175	511.911	469.714

Maatr	Programma 5	2012	2013	2014	2015
bedr	Bedrijfsvoering	313.000	313.000	313.000	313.000
inv	Halvering kapitaallasten nieuwe investeringen		300.000	300.000	300.000
zbb	Keuze zwembaden	23.000	223.000	423.000	663.000
res	Eenmalige vrijval reserves	184.319			
zbb	Natuurlijk verloop	200.000	417.000	782.000	1.271.000
stelpost	zbb		500.000	700.000	900.000
ov	Overige maatregelen	35.000	35.000	35.000	35.000
TOTAAL programma 5		755.319	1.788.000	2.553.000	3.482.000

Toelichting maatregelen

Halvering kapitaallasten

Hiermee stellen we voor om 1-malig de kapitaallasten voornieuwe investeringen te verlagen naar € 300.000 (ipv € 600.000).

Natuurlijk verloop

Er is besloten om vacatures niet meer in te vullen. Hierdoor verminderen de personeelslasten. Het natuurlijk verloop is gemiddeld 4%. Voorzichtigheidshalve gaan we uit van een lager niveau. Voorwaarde is dat we via strategisch personeelsbeleid de goede mensen op de goede plek krijgen.

Zbb

Op basis van zero based budgeting ligt er halverwege 2012 een nieuw functieboek. Voor de concrete ideale invulling van de organisatie worden nu reeds voorbereidingen getroffen.

Overige maatregelen

Dit betreft onder andere het verlagen van het bedrag voor het organiseren van de jongerenraad.

Netto investeringen programma 5	
vervanging schaftwagen	€ 25.667
vervanging 1 Ford met gesloten laadruimte	€ 43.000
vervanging middelzware machines	€ 15.000
aanpassen klimaatsysteem gemeentehuis	€ 230.000
vervanging milieucontainers	€ 1.148.000
containermanagement	€ 302.517
aankoop perceel grond bij werf Ulft	€ 490.250
vervanging tankautospuit post Gendringen of Varsseveld (2e deel)	€ 212.000
vervanging motorspuitaanhangen brandweer (Gendringen)	€ 45.500
diverse klein materieel brandweer (Gendringen/Varsseveld)	€ 10.000
manschappen / materieel voertuig 773 brandweer (Gendringen)	€ 50.000
gemeente heeft antwoord	€ 190.000

HISTORISCHE Financiële VERGELIJKING PROGRAMMA 5 (x 1.000 euro)						
Product	Rekening 2010		Begroting 2011		Begroting 2012	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1 College	956	21	999	20	1.289	20
2 Directie	567	-	605	45	659	45
3 Ondersteuning bestuur en directie	52	-	141	-	117	-
4 Strategie en kwaliteit	296	-	105	-	118	-
6 Documentaire informatievoorziening	471	-	409	-	28	-
7 Huisvesting gemeentekantoren	-	-	-	-	-	-
8 Huishoudelijke ondersteuning en repro	-	-	-	-	-	-
9 Inkoop	118	0	153	-	131	-
10 Organisatie	201	-	294	-	104	-
11 Personeelsbeheer	14	54	143	-	143	147
12 Automatiseringsinfrastructuur	-	-	-	-	-	-
13 Informatisering en applicaties	326	-	431	-	5	-
14 Externe voorlichting en promotie	392	-	755	-	434	-
15 Interne voorlichting	10	-	47	-	6	-
16 Juridische en alg bestuursondersteuning	302	-	328	-	-	-
17 Rechtsbescherming	63	-	77	-	70	-
18 Klachtenbehandeling	14	-	10	-	15	-
20 Planning en control	524	-	522	-	281	-
21 Algemene baten en lasten	2.572	40.862	1.163	37.789	1.799	39.848
22 Financieel beheer	1.688	503	141	515	186	507
25 Reiniging en afvalverwijdering	3.913	4.418	3.672	4.465	3.284	3.950
26 Materiaal en opslag	-	135	-	-	-	-
28 Vastgoedinformatie	113	-	31	-	61	-
43 Bouw en reclamevergunningen	885	633	1.012	807	956	782
44 Ruimtelijke ordeningvergunningen	34	48	19	23	38	18
45 Sloopvergunningen	16	22	12	21	18	21
46 Handhaving	733	27	840	-	819	-
47 Milieuvergunningen	334	-	358	-	384	15
61 Identiteitsgebonden producten	804	532	924	484	870	482
62 Burgerlijke stand	218	85	147	67	235	69
63 Verkiezingen	187	-	93	-	121	-
64 Lijkbezorging	189	119	188	181	180	168
68 Wet WOZ	422	-	448	-	422	-
69 Belastingen	145	5.493	199	5.819	160	5.920
70 Brand en ongevallenbestrijding	1.745	49	1.928	133	1.930	156
71 Openbare orde en veiligheid	488	21	356	28	495	18
72 Rampenbestrijding	60	-	84	-	65	-
73 Algemeen bestuur	1.072	15	906	-	1.258	-
Totaal programma	19.893	52.985	17.258	50.396	16.682	52.166

---

4. DE PARAGRAFEN

4.1 Paragraaf Financiering

4.1.1 Inleiding

De financieringsparagraaf (of treasuryparagraaf) vormt, op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), een verplicht onderdeel van zowel de begroting als de jaarrekening. Daarnaast vloeit deze paragraaf voort uit de bepalingen van de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet FIDO). Deze wet stelt regels met betrekking tot het financieringsgedrag van gemeenten. Het belangrijkste uitgangspunt is het bevorderen van een solide financiering en kredietwaardigheid van de decentrale overheden en het beheersen van de renterisico's.

In deze wet zijn de kaders gesteld voor een verantwoorde, prudente en professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van decentrale overheden. De treasuryfunctie wordt hierbij gedefinieerd als:

*het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op:
de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en
de hieraan verbonden risico's*

De treasuryparagraaf is in samenhang met het treasurystatuut een belangrijk instrument voor het transparant maken van de financieringsfunctie van de gemeente.

4.1.2 Beleid

De activiteiten van de gemeenten op het gebied van financiering zijn, zoals in de inleiding vermeld, gebonden aan wettelijke kaders. De belangrijkste kaders zijn opgenomen in de Wet Financiering Decentrale Overheden, waarbij onze belangrijkste beleidsuitgangspunten zijn:

- de gemeente mag uitsluitend leningen of garanties verstrekken uit hoofde van de 'publieke taak';
- de gemeenteraad dient daarbij goedkeuring te verlenen aan derde partijen, waarbij vooraf advies wordt ingewonnen over de financiële positie en de kredietwaardigheid van de betreffende partij;
- de gemeente kan middelen uitzetten uit hoofde van de treasuryfunctie, indien deze uitzettingen een prudent karakter hebben en niet zijn gericht op het genereren van inkomsten door het lopen van overmatig risico;

het prudente karakter wordt daarbij gewaarborgd door middel van de richtlijnen en de limieten zoals opgenomen in het treasurystatuut.

- het gebruik van derivaten (beleggingproduct, bestaande uit meerdere productcategorieën, elk met een eigen karakter en een eigen beleggingsstrategie) is niet toegestaan;
- Bij het aantrekken van financieringen voor een periode van één jaar en langer gelden de volgende uitgangspunten:
  1. Financieringen worden enkel aangetrokken ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak;
  2. Om het renteresultaat te optimaliseren wordt de financiering met externe financieringsmiddelen zoveel mogelijk beperkt door eigen financieringsmiddelen in te zetten;
  3. De onderhandse lening, is de enige toegestane leningsvorm bij het aantrekken van financieringen van andere overheden;
  4. De gemeente vraagt indien mogelijk offertes op bij 3 instellingen (met een zogenaamde triple A-rating) alvorens een financiering wordt aangetrokken. De resultaten van de eventueel overige offertes waarvan geen gebruik wordt gemaakt dienen later bij de uiteindelijke beslissing te worden vermeld.

In het door het college vastgestelde Treasurystatuut belangrijkste doelstellingen van de financieringsfunctie zijn:

- verzekeren van een duurzame toegang tot de financiële markten tegen acceptabele condities;
- beschermen van de gemeentelijke vermogens- en (rente)resultaten tegen ongewenste financiële risico's, zoals rente-, koers- en liquiditeitsrisico's;
- minimaliseren van kosten (intern en extern) bij het beheren van de geldstromen en de financiële posities;
- optimaliseren van renteresultaten binnen de kaders van de Wet FIDO en het Treasurystatuut

Hieronder worden enkele punten nader toegelicht.

Risicobeheer

De risico's die gelopen worden binnen onze gemeente bij de uitvoering van de treasurytaak bestaan voornamelijk uit liquiditeiten, rente en kredietrisico's. Om die risico's te beperken geldt er vanuit de wet Fido een vastgestelde kasgeldlimiet en renterisiconorm.

Inzake het risicobeheer geldt het volgende:

Renterisico

Dit is het risico dat de gemeente kan worden geconfronteerd met sterke rentestijgingen voor reeds afgesloten leningen. Renterisicobeheer is het bewust beperken van de -negatieve- invloed van toekomstige rentewijzigingen op het resultaat van de organisatie en op de waarde van rentedragende activa en passiva. Ook het minimaliseren van de rentekosten en het optimaliseren van de rentebaten behoren tot dit onderwerp.

Het renterisico wordt beperkt door een lening af te sluiten tegen een vast rentepercentage en per lening te bekijken welke leningsvorm en looptijd het meest gunstig is. Onder punt 4.1.5. wordt de beheersing hiervan vertaald in cijfers.

Kredietrisico

Dit is het risico dat de gemeente loopt wanneer geldleningen worden verstrekt aan rechtspersonen die in voorkomende gevallen in financiële problemen zouden kunnen komen. In het treasurystatuut is vastgelegd dat de gemeente alleen geld mag uitlenen aan betrouwbare bedrijven (met minimaal een zogeheten AAA-rating), semi-overheden of aan instellingen waarvoor een solvabiliteitsratio van 0% geldt. Beperkte risico's loopt de gemeente bij geldleningen die verstrekt zijn aan verenigingen. Leningen zoals die verstrekt zijn aan NUON en ter uitvoering van de Regeling Woningfinanciering Ambtenaren leveren geen reële risico's op. De aandelen van de NUON zijn in 2009 verkocht 35% hiervan komt in de komende jaren nog binnen. Het restant zal verspreid over de komende jaren aan ons worden overgemaakt. Hypothecaire leningen aan ambtenaren zijn begrensd door de waarde van het verbonden onroerend goed.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat de gemeente op de korte termijn niet genoeg geld in kas heeft om aan zijn verplichtingen te voldoen. Hierom worden liquiditeitsplanningen en een liquiditeitsbegroting opgesteld.

Hierbij wordt erop toegezien dat de liquiditeitspositie voldoende is om te garanderen dat de verplichtingen tijdig worden nagekomen.

Met name het goed plannen van investeringsuitgaven en het verschaffen van goed inzicht in de grondexploitatie draagt bij aan een goed liquiditeitsbeheer en vermindert de risico's.

4.1.3 Ontwikkelingen

Relatiebeheer

De NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de huisbankier van de gemeente Oude IJsselstreek. De dienstverlening verloopt naar tevredenheid en wordt eens per 5 jaar geëvalueerd. De gemeente heeft ook een rekening bij de ING bank en bij lokale Rabobanken.

Kasbeheer

Liquiditeitsprognoses zijn opgesteld en kasstromen zijn in beeld gebracht.

Ten aanzien van de debiteuren geldt dat er een vast beleid is ten aanzien van de invordering. Voor belastingdebiteuren gelden wettelijke bepalingen en wordt voor de dwanginvordering gebruik gemaakt van een extern deurwaarderskantoor. Voor de overige -dubieuze- debiteuren wordt van geval tot geval bezien of dwanginvordering via de gerechtsdeurwaarder zowel juridisch als praktisch (kosten/baten) zinvol is.

Rentevisie

Voor de rentevisie maakt de gemeente vooral gebruik van de informatie van de Bank Nederlandse Gemeenten. Deze voorziet voor 2012 een economische groei van 1,3%, het inflatiecijfer zal uitkomen rond -1,1%. Hierdoor blijven de tarieven voor het kort geld relatief goedkoop ten opzichte van het lang geld.

Voor te betalen rente, verschuldigd voor geldleningen ter compensatie van het financieringstekort, is in de begroting 2012 in de renteomslag uitgegaan van ruim 3,5%.

4.1.4 Financiering

Financieringspositie

De gemeente Oude IJsselstreek staat ook de komende jaren voor grote uitdagingen. Met name (nieuw)bouwprojecten, verdere ontwikkeling van diverse bouwgrondexploitaties en de realisering van de diverse centrumplannen zijn hier goede voorbeelden van. De complete investeringslijst is als bijlage opgenomen. De belangrijkste nieuwe projecten (= netto-investeringsbedrag > € 500.000) zijn:

Project	Investering			
	2012	2013	2014	2015
Herstructurering Vogelbuurt	1.000.000	744.095	895.951	1.011.535
Verkeerscirculatieplan Uift	1.980.000	1.280.000		
Beveiliging spoorwegovergangen	500.000			
Vervanging milieucontainers	1.148.000	574.000	1.530.000	
SSP-Hal	540.000			
Sportclustering Varsseveld	1.500.000			
Inrichting centrumplan Varsseveld	530.000			
MFA Uift-Noord		2.000.000	2.300.000	
Sporthal bij MFA Uift-Noord		1.000.000		
Sporthal de IJsselweide		4.000.000		
Realisering Utilitaire en recreatieve fietspaden			600.000	
Nieuwbouw school Gendringen				3.000.000

Financieringsbehoefte	2012	2013	2014	2015
Vaste activa	149.190.724	142.260.183	129.360.960	122.883.473
Investeringsen	17.751.837	17.783.150	12.337.323	9.176.585
Totaal financieringsbehoefte	166.942.561	160.043.333	141.698.283	132.060.058

Financieringsmiddelen

Binnen de gemeente Oude IJsselstreek zijn volgende geraamde financieringsmiddelen beschikbaar:

Financieringsmiddelen	2012	2013	2014	2015
Vaste geldleningen o/g	90.634.155	84.242.694	69.594.136	64.945.576
Reserves	35.713.657	35.151.377	33.730.511	32.314.470
Voorzieningen	6.601.067	5.633.593	5.256.225	4.882.903
Totaal financieringsmiddelen	132.948.879	125.027.664	108.580.872	102.142.949

4.1.5 Beheersing risico's

Liquiditeitsrisico - kasgeldlimiet

Ter beperking van het renterisico is in de Wet FIDO een norm opgenomen ten aanzien van de korte schuld, de zogeheten kasgeldlimiet. Deze limiet geeft de maximale omvang van de korte schuld (maximaal 1 jaar) aan. De limiet wordt berekend naar een vast percentage (8,5%) van het begrotingstotaal per 1 januari. Als de kasgeldlimiet wordt overschreden zal (een deel van) de kortlopende schuld moeten worden omgezet in een langlopende schuld (consolidatie van vlottende schuld). Voor Oude IJsselstreek ziet dat er als volgt uit:

Begrotingstotaal per 1 januari 2012	88.596.966
Vastgesteld percentage	8,5%
Kasgeldlimiet	7.530.742
Reeds opgenomen kortlopende leningen	p.m.
Ruimte (+)	7.530.742

Renterisico – renterisiconorm

Middels de rente risiconorm wordt bepaald welk renterisico de gemeente loopt op haar vaste schuld (leningen met een looptijd langer dan 1 jaar).

De renterisiconorm is bepaald op 20% van het begrotingstotaal. Dat wil zeggen dat in enig jaar de verplichte aflossingen en renteherzieningen niet meer dan 20% van het begrotingstotaal mogen bedragen. Uitgangspunt van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op langlopende schulden. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Daarmee wordt voorkomen dat een -groot- deel van de leningen tegelijk opnieuw moet worden afgesloten, met het risico van snel oplopende rentelasten.

De ontwikkeling van de leningenportefeuille en begrotingscijfers ziet er als volgt uit:

Ontwikkeling leningenportefeuille	2012	2013	2014	2015
Stand leningen per 1 januari	90.634.155	84.242.694	69.594.136	64.945.576
Vervroegde aflossingen	0	0	0	0
Reguliere aflossingen	6.391.460	14.648.558	4.648.558	4.648.558
Nieuw aan te trekken leningen	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Stand leningen per 31 december	84.242.694	69.594.136	64.945.576	60.297.018

De rente risiconorm wordt berekend als een percentage van het begrotingstotaal. De omvang van de rente risiconorm voor de komende jaren is opgenomen in de onderstaande tabel.

Berekening rente risiconorm	2012	2013	2014	2015
Totaal Begrotingen	88.596.966.	84.204.361	81.916.416	80.492.116
Wettelijk vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	17.719.393	16.840.872	16.383.283	16.098.423

De verwachte ontwikkelingen op het gebied van de renterisico's zien er als volgt uit:

Renterisico's vaste schuld	2012	2013	2014	2015
1a. Renteherziening op vaste schuld o/g				
1b. Renteherziening op vaste schuld u/g	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
2. Netto renteherziening op vaste schuld	.	.	.	.
3. Aflossingen	6.391.460	14.648.558	4.648.558	4.648.558
Rente risico (1 + 3)	6.391.460	14.648.558	4.648.558	4.648.558

De huidige opgenomen leningen bieden de geldgevers geen mogelijkheid tot renteaanpassingen. De te betalen rentelasten van opgenomen geldleningen bedraagt voor 2012 € 3.784.087.

De toets van de renterisiconorm geeft het onderstaande beeld te zien.

Toets renterisiconorm	2012	2013	2014	2015
Renterisiconorm	17.719.393	16.840.872	16.383.283	16.098.423
Renterisico op vaste schuld (2+3)	6.391.460	14.648.558	4.648.558	4.648.558
Ruimte (+) - Overschrijding (-)	11.327.933	2.192.314	11.734.725	11.449.865

Geconcludeerd kan worden dat onze gemeente voorlopig geen renterisico loopt in het kader van de lange financiering.

4.2 Paragraaf Verbonden partijen

4.2.1 Inleiding

In deze paragraaf wordt aandacht geschonken aan de relaties en verbindingen van de gemeente met (verbonden) derde partijen, waarin bestuurlijke invloed wordt uitgeoefend en waarmee financiële belangen gemoeid zijn.

Onder bestuurlijke invloed wordt in dit verband verstaan een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Van financieel belang is sprake als de gemeente de middelen welke ten behoeve van de (verbonden) derde partij beschikbaar heeft gesteld als verloren dient te beschouwen in geval van faillissement van de verbonden partij. Van een dergelijk belang is ook sprake als financiële tegenvallers onder bepaalde voorwaarden door de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente. Subsidieverlening valt dus niet onder het begrip “verbonden partij.” Er is immers alleen sprake van een financieel belang en niet van een direct bestuurlijk belang. Men spreekt dus van een verbonden partij als er sprake is van zowel een bestuurlijk als een financieel belang.

Voor de gemeenteraad zijn verbonden partijen om twee redenen relevant:

1. Verbonden partijen voeren beleid uit dat de gemeente in principe ook zelf kan (blijven) doen. De gemeente mandateert als het ware de verbonden partij. De gemeente blijft de uiteindelijke verantwoordelijkheid houden voor het realiseren van de beoogde doelstellingen. De raad heeft nog steeds de kaderstellende en controlerende taak.
2. De kosten - het budgettaire beslag - en de financiële risico's die de gemeente met verbonden partijen kan lopen en de daaruit voortvloeiende budgettaire gevolgen.

4.2.2 Beleid

De paragraaf “Verbonden partijen” is een in het kader van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) een verplichte paragraaf. In artikel 21 van de “Verordening op de uitgangspunten voor het financieel beleid, alsmede voor het financieel beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie gemeente Oude IJsselstreek” is bepaald dat in deze paragraaf bij de begroting (en de jaarstukken) in elk geval wordt ingegaan op:

- nieuwe verbonden partijen;
- het beëindigen van bestaande verbonden partijen;
- de visie die de gemeente heeft op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting;
- de beleidsvoornemens van de verbonden partijen zelf;
- het wijzigen van bestaande verbonden partijen;
- eventuele problemen (risico's) bij bestaande verbonden partijen.

Overzicht van de verbonden partijen

Deze paragraaf dient om op hoofdlijnen inzicht te geven in de verbonden partijen. Om die reden is het begrip ‘financieel belang’ in dit kader verruimd naar ‘aanmerkelijk financieel belang’, waarbij een financiële ondergrens is gehanteerd van € 50.000.

Regio Achterhoek

Relatie met de programma's

3. Oude industrie verbonden met cultuur en kunst
4. Energiek ondernemen
5. Kwaliteit in dienstverlening en bestuur

Doelstelling

Gemeenschappelijke belangenbehartiging op het gebied van:

- Grensoverschrijdende samenwerking
- Verkeer en vervoer
- Economische ontwikkeling en arbeidsmarkt
- Jeugd en onderwijs

- Cultuur
- Recreatie en toerisme
- Zorg en welzijn
- Milieu en afval
- Ruimtelijke ontwikkeling en volkshuisvesting

Activiteiten

In de regiobegroting 2012 zijn de lopende activiteiten uit de strategische agenda samengebracht in één paragraaf. Op basis van besluitvorming eind 2011 wordt m.i.v. 2012 samen met georganiseerd bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties in coöperatief verband (3 O's) uitvoering gegeven aan de Agenda Achterhoek 2020. Die uitvoering krijgt gestalte in een viertal werkplaatsen t.w.: Werkplaats Innovatieve duurzame economie; Werkplaats Vitale leefomgeving; Werkplaats Slim en snel verbinden en Werkplaats Kansrijk platteland.

Daarnaast blijft een compacte gemeenschappelijke regeling tussen de 8 gemeenten bestaan.

De gemeentelijke inbreng voor het initiëren van projecten binnen en buiten de Agenda 2020 gebeurt d.m.v. portefeuillehoudersoverleg op een achttal deelterreinen (zie onder doelstelling). Het Algemeen Bestuur (per gemeente 1 vertegenwoordiger) coördineert de uitvoering van de Agenda 2020 en alle projecten waarin de 8 gemeenten samenwerken. Het Algemeen Bestuur bewaakt ook de democratische legitimering van de samenwerking op het lokale niveau. De gemeenteraden accorderen de activiteiten aan de voorkant inhoudelijk op het bereiken van regionale en eigen beleidsdoelstellingen én qua inzet van middelen (budgetrecht). Achteraf controleren de raden hetgeen met welke middelen is bereikt.

Deelnemende partijen

- Aalten
- Berkelland
- Bronckhorst
- Doetinchem
- Oost Gelre
- Montferland
- Winterswijk

Ter uitvoering van de Agenda Achterhoek 2020 wordt daarnaast in coöperatief 3-O-verband samengewerkt met het georganiseerd bedrijfsleven en met maatschappelijke organisaties.

Bestuurlijk belang

De gemeente bezet één zetel in het Algemeen Bestuur vanuit het college. (portefeuillehouder regio)
Per portefeuillehoudersoverleg is een collegelid afgevaardigd.

Financieel belang

Gemeente betaalt voor afnemen diensten een jaarlijkse bijdrage. Voor 2012 is de gemeentelijke bijdrage € 281.614. De Regio heeft een bezuiniging gerealiseerd van 10%. Dit is exclusief de bijdrage aan alle projecten van samenwerking. De bijdragen aan deze projecten worden apart geraamd in onze eigen programmabegroting. *

(* Voor 2012 is dat i.v.m. de nieuwe manier van samenwerken nog niet goed mogelijk).

Ontwikkelingen

Uitvoering geven aan de Agenda Achterhoek 2020 d.m.v. samenwerking in horizontale verbinding met andere overheden, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.

Agenda Achterhoek 2020 is mede leidend voor de totstandkoming van een nieuw Regiocontract met de provincie vanaf 2012.

Beleidsvoornemens

De maatschappelijke partners in de Achterhoek komen in actie opdat de inwoners hier ook in de toekomst goed kunnen werken en leven.

Risico's en getroffen beheersmaatregelen

Voor deelname aan gezamenlijke projecten moeten middelen worden gereserveerd (geld en personeel). Voor 2012 moet dat nog nader worden begroot.

Gemeenschappelijke gezondheidsdienst Gelre-IJssel

Relatie met programma

5. Kwaliteit in dienstverlening en bestuur

Doelstelling

Het op regionaal niveau vaststellen en uitvoeren van gezondheidsbeleid, waaronder begrepen exploitatie ambulancedienst, inentingsprogramma's en dergelijke.

Activiteiten

- Preventieve en uitvoerende taken vanuit de Wet publieke gezondheid. Dit betreffen o.a. de taken op het gebied van jeugdgezondheidszorg.
- Het uitbrengen van hygiëneadviezen aan instellingen.
- Het uitvoeren van inspecties bij kinderopvang als bedoeld in de Wet kinderopvang.
- Het uitbrengen van medisch milieukundige adviezen.
- Het vaccineren en voorlichten van reizigers.
- Het verrichten van taken op het terrein van de forensische geneeskunde.
- Overige uit te voeren taken op het terrein van de volksgezondheid die van een GGD verwacht mogen worden ten behoeve van gemeenten, personen, instellingen en organisaties.

Deelnemende partijen

• Aalten	• Epe	• Oldebroek
• Apeldoorn	• Ermelo	• Oost Gelre
• Berkelland	• Harderwijk	• Oude IJsselstreek
• Bronckhorst	• Heerde	• Putten
• Brummen	• Lochem	• Voorst
• Doetinchem	• Montferland	• Winterswijk
• Elburg	• Nunspeet	• Zutphen

Bestuurlijk belang

De portefeuillehouder volksgezondheid maakt vanuit het college van B&W deel uit van het bestuur.

Financieel belang

In de begroting 2012 is een bijdrage opgenomen van € 543.230.

Ontwikkelingen

- De projecten alcoholmatiging jongeren in de Achterhoek en Stedendriehoek lopen t/m 2012
- De bezuinigingsmaatregelen worden nader uitgewerkt
- De ontwikkelingen omtrent de toekomstige plek van de I-JGZ (integrale jeugdgezondheidszorg 0 t/m 19 jaar)

Beleidsvoornemens

De beleidsvoornemens zijn gebaseerd op de in 2009 vastgestelde strategische visie. Kern van deze visie is dat de gemeenten hebben gekozen voor een GGD die zich versterkt als een gemeentelijke gezondheidsdienst. In 2012 wordt deze visie door het bestuur geëvalueerd.

Risico's en getroffen beheersmaatregelen

De GGD heeft de opdracht gekregen diverse bezuinigingen nader uit te werken.

Veiligheidsregio Noord Oost Gelderland

Relatie met programma

5. Kwaliteit in dienstverlening en bestuur

Doelstelling

Het gemeenschappelijk en op regionaal niveau uitvoeren van veiligheidsbeleid, specifiek gericht op brandweertaken, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, rampenbestrijding en

multidisciplinaire samenwerking, zowel preventief als repressief.

Activiteiten

- inventariseren van risico's van branden, rampen en crises;
- adviseren van het bevoegd gezag over risico's van branden, rampen en crises in de bij of krachtens de wet aangewezen gevallen alsmede in de gevallen die in het beleidsplan zijn bepaald;
- adviseren van het college van burgemeester en wethouders over;
- het voorkomen, beperken en bestrijden van brand;
- het beperken van brandgevaar;
- het voorkomen en beperken van ongevallen bij brand en al hetgeen daarmee verband houdt;
- het beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan bij brand.
- voorbereiden op de bestrijding van branden en het organiseren van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing;
- instellen en in stand houden van een brandweer;
- instellen en in stand houden van een GHOR;
- voorzien in de meldkamerfunctie;
- aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel;
- inrichten en in stand houden van de informatievoorziening binnen de diensten van de veiligheidsregio en tussen deze diensten en de andere diensten en organisaties die betrokken zijn bij de eerder genoemde taken.

Deelnemende partijen

• Aalten	• Ermelo	• Oost Gelre
• Apeldoorn	• Harderwijk	• Oude IJsselstreek
• Berkelland	• Hattum	• Putten
• Bronckhorst	• Heerde	• Voorst
• Brummen	• Lochem	• Winterswijk
• Doetinchem	• Montferland	• Zutphen
• Elburg	• Nunspeet	
• Epe	• Oldebroek	

Bestuurlijk belang

De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in het algemeen bestuur.

Financieel belang

In begroting 2012 is voor de VNOG inclusief de Brandweer Achterhoek West een bedrag opgenomen van € 1.241.179.

Ontwikkelingen

Op 1 januari 2011 is het beroepspersoneel van de brandweer in de gemeente Oude IJsselstreek overgegaan naar de VNOG en is daar deel uit komen te maken van het cluster Brandweer Achterhoek West.

Beleidsvoornemens

Het regionaal crisisplan wordt geïmplementeerd op 9 januari 2012. Binnen het cluster Brandweer Achterhoek West is het beleid op de gebieden repressie, risicobeheersing en operationele voorbereiding in het Beleidsplan 2011 - 2015 gelijk getrokken voor de vier deelnemende gemeenten in het cluster.

Risico's en getroffen beheersmaatregelen

In het voorjaar van 2011 heeft het AB van de VNOG besloten voor de begroting 2012 een scenario te kiezen waarbij minimaal 10% bezuinigd wordt. Het cluster Brandweer Achterhoek West garandeert de huidige brandweezorg voor hetzelfde geld. In 2013 zal de bijdrage van alle gemeenten €19,83 per inwoner bedragen. Dit komt overeen met het huidige prijsniveau van de gemeente Oude IJsselstreek, dat het laagste is van de deelnemende gemeenten. Wat andere gemeenten in 2011 en 2012 meer betalen wordt ingezet als veranderkapitaal/frictiekosten.

Recreatieschap Achterhoek en Liemers

Relatie met programma

5. Kwaliteit in dienstverlening en bestuur

Doelstelling

Het Recreatieschap heeft tot doel het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op de terreinen openluchtrecreatie en toerisme. Bescherming van bestaande natuurlijke waarden en landschappelijk karakter is daarbij uitgangspunt.

Deelnemende partijen

• Aalten	• Lochem	• Westervoort
• Berkelland	• Montferland	• Winterswijk
• Bronckhorst	• Oost Gelre	• Zutphen
• Doetinchem	• Oude IJsselstreek	
• Duiven	• Rijnwaarden	

Bestuurlijk belang

Lid college van B&W is lid algemeen bestuur, lid raad is plaatsvervangend lid.

Financieel belang

Bijdrage 2012 wordt geraamd op € 77.000,-. Dit is €13.000,- minder dan in 2011.

Ontwikkelingen

De taken van het RAL in het algemeen en in het bijzonder de beheerstaken zijn momenteel onderwerp van discussie. Inzet is te komen tot het versneld afstoten van recreatiegebieden.

Beleidsvoornemens

Ontwikkeling van een routebureau. Het routebureau wordt opgenomen in de te vormen koepelorganisatie voor toerisme in de Achterhoek. Daarmee wordt een omslag bewerkstelligd van beheer naar ontwikkeling.

Risico's en getroffen beheersmaatregelen

De gemeente betaalt een reguliere Wgr-bijdrage aan het RAL. Het RAL heeft een aanzienlijke eigenvermogenspositie en voert hierbinnen haar taken uit.

Cultureel Centrum "Amphion"

Relatie met programma

3. Oude industrie verbonden met cultuur en kunst

Doelstelling

Bieden breed cultureel theateraanbod in daarbij te onderscheiden kunstvormen. Op weg naar theater podiumplan Oost/Achterhoek met Cultuurfabriek DRU.

Activiteiten

Theater en conferenties

Deelnemende partijen

Gemeenten Aalten, Bronckhorst en Doetinchem.

Bestuurlijk belang

De burgemeester is vertegenwoordiger in Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De portefeuillehouder Cultuur is lid van de Raad van Commissarissen.

Financieel belang

Gemeente is aandeelhouder en die aandelen hebben een boekwaarde van € 3.750.

Beleidsvoornemens

Professioneel theaterprogramma Oost Gelderland.

Risico's en getroffen beheersmaatregelen

Opgezette beheerorganisatie zorgt voor het financieel management. Gemeenteraden hebben duidelijke grenzen bepaald en meegegeven aan Aandeelhouders (AVA).

Stadsbank Oost-Nederland

Relatie met programma

4. Energiek ondernemen

Doelstelling

- Op zowel maatschappelijk als zakelijk verantwoorde wijze:
  - o voorzien in de behoefte aan sociaal geldelijk krediet;
  - o regelen van schulden van personen in financiële moeilijkheden conform de Wet Schuldhulpverlening;
  - o voorzien in budgetbeheer;
- Het geven van voorlichting en advies over de hiervoor genoemde doelstellingen.

Activiteiten

- kredietverlening
- budgetbeheer
- schuldhulpverlening
- verzorgen van aanvragen wet schuldsanering natuurlijke personen

Deelnemende partijen

• Aalten	• Hellendoorn	• Oude IJsselstreek
• Almelo	• Hengelo (O)	• Rijssen-Holten
• Berkelland	• Hof van Twente	• Tubbergen
• Borne	• Lochem	• Twenterand
• Bronckhorst	• Losser	• Wierden
• Dinkelland	• Montferland	• Winterwijk
• Enschede	• Oldenzaal	
• Haaksbergen	• Oost Gelre	

Bestuurlijk belang

Portefeuillehouder sociale zaken is vanuit college lid van het Algemeen Bestuur en tevens lid van het Dagelijks Bestuur, een lid van de gemeenteraad is plaatsvervangend lid.

Financieel belang

In begroting 2012 is bedrag opgenomen van € 334.957.

Ontwikkelingen

De Wet schuldhulpverlening gaat in per 1 januari 2012. De door het Rijk beschikbaar te stellen middelen ten behoeve van minimabeleid en schuldhulpverlening worden minder.

Beleidsvoornemens

De treasuryfunctie krijgt meer inhoud. De in gang gezette registratie en verantwoording van de geldstroom zal een vast onderdeel gaan vormen van bestuurlijke rapportages.

Werkvoorzieningschap “WEDEO”

Relatie met programma

4. Energiek ondernemen

Doelstelling

Uitvoering Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) inhoudende dat personen met een afstand tot de arbeidsmarkt worden geholpen zich te ontwikkelen binnen hun mogelijkheden.

Activiteiten

Prestatieafspraken met gemeente, workfirstprojecten. Conform de prestatieafspraken met de gemeente:

- begeleid werken;
- beschut werken;
- detachering van mensen in de WSW;
- mensen begeleiden naar de voor hen hoogst haalbare positie op de werkladder.

Deelnemende partijen

Gemeenten Doetinchem, Montferland en Oude IJsselstreek

Bestuurlijk belang

Zowel vanuit raad als college van B&W is een lid en een plaatsvervangend lid in Algemeen Bestuur WEDEO afgevaardigd.

Financieel belang

Aan WEDEO te betalen bijdragen door de gemeente hebben betrekking op bestuurskosten (bijdrage door gemeente) en bedrijfsmatige exploitatie (doorbetaling van middelen vanuit het Rijk). De door het ministerie toegekende middelen zijn inmiddels onvoldoende om de bedrijfsexploitatie sluitend te krijgen. Deze tekorten kunnen nog vanuit de reserves worden opgevangen. In de begroting 2012 is een bedrag opgenomen van € 18.000.

Ontwikkelingen

Naar verwachting zal per januari 2013 de wet Werken Naar Vermogen van kracht worden. Daarnaast is er een transitie van de huidige WSW naar een WSW die alleen nog bestaat uit beschut werken. Dit alles gaat gepaard met een stevige korting op de budgetten.

Intergemeentelijk Samenwerkingsverband Werk en Inkomen (ISWI)

Relatie met programma

4. Energiek ondernemen

Doelstelling

De Uitvoering van de Wet Werk en Bijstand en de daaruit voortvloeiende besluiten en regelingen. Eveneens voert het ISWI regelingen uit op het terrein van inkomensvoorzieningen ten behoeve van specifieke doelgroepen, zoals jongeren en zelfstandigen. De regionale sociale recherche is bij ISWI ondergebracht. Tot slot voert het ISWI de Wet participatiebudget, uit, te weten de Wet inburgering, volwasseneneducatie en reïntegratie. De centrale doelstelling is werkzoekenden zo snel mogelijk laten uitstromen naar duurzaam regulier werk en de arbeidsparticipatie te bevorderen.

Activiteiten

Diverse reïntegratie-instrumenten, zoals scholing, loonkostensubsidies en workfirstprojecten. Het ISWI heeft een eigen werk - leerbedrijf.

Deelnemende partijen

Gemeenten Aalten en Oude IJsselstreek

Bestuurlijk belang

In zowel het Algemeen Bestuur als in het Dagelijks Bestuur van ISWI zitten twee leden van het college.

Financieel belang

De bijdrage aan ISWI valt uiteen in drie componenten:

- exploitatiebijdrage;
- aandeel in kosten bijstandverlening (inkomensdeel);
- aandeel in kosten wet participatiebudget.

In de begroting 2012 is een bedrag opgenomen van € 1.255.702.

Ontwikkelingen

Naar verwachting zal per januari 2013 de wet Werken Naar Vermogen van kracht worden. De invoering van deze wet gaat gepaard met forse kortingen op het participatiebudget. De invulling van de participatie van de doelgroepen zal opnieuw vorm moeten krijgen.

Beleidsvoornemens

Actief participeren in de invoering van de Wet Werken naar Vermogen.

Alliander

Relatie met programma

5. Kwaliteit in dienstverlening en bestuur

Doelstelling

Beheer van gas- en elektriciteitsnetten

Activiteiten

- Onderhoud en beheer van elektriciteit- en gasnetten in een groot deel van Nederland.
- Ononderbroken leveren van energie aan klanten.
- Bijdragen aan het verduurzamen van de energievoorziening.

Deelnemende partijen

Diverse gemeenten en provincies

Bestuurlijk belang

College heeft vertegenwoordiger in Algemene Vergadering van Aandeelhouders aangewezen.

Financieel belang

De gemeente Oude IJsselstreek bezit zo'n 0,424% van de aandelen van Alliander.

Ontwikkelingen

Verkoop Nuon-aandelen verloopt in tranches tot 2015

Beleidsvoornemens

- Overgaan naar duurzame economie
- Netten geschikt maken voor de distributie van lokaal opgewekte energie en energiestromen op elkaar afstemmen

Stichting Muziekschool Oost-Gelderland

Relatie met programma

3. Oude industrie verbonden met cultuur en kunst

Doelstelling

Het verzorgen van muziekonderwijs en muzikale vorming aan amateurs, al dan niet in samenhang met andere kunstzinnige disciplines en voorts de bevordering van de actieve en passieve muziekbeoefening.

Activiteiten

Het geven van muziekonderwijs waar mogelijk in synergetische verbanden.

Deelnemende partijen

Gemeenten Oost Gelderland

Bestuurlijk belang

Statuten voorzien niet in benoeming vertegenwoordiging per deelnemende gemeente.

Financieel belang

Subsidie- en prestatieovereenkomst. De bijdrage schooljaar 2011-2012 (aug. 2011 – juni 2012) is geraamd op € 273.156.

Ontwikkelingen

Forse toename van het aantal leerlingen sinds de huisvesting in de Cultuurfabriek DRU.

Beleidsvoornemens

Professioneel aanbod van (individueel) muziekonderwijs lokaal garanderen. Harmonie- en fanfare onderwijs gegarandeerd op de DRU locatie.
In de budgetovereenkomst is opgenomen dat het loket Cultuur & school eveneens in de Cultuurfabriek komt; samenwerking met Servicepunt Amateurkunst Doetinchem.

Risico's en getroffen beheersmaatregelen

Deze zijn opgenomen in subsidie- en prestatieovereenkomst.

Erfgoedcentrum Achterhoek - Liemers

Relatie met programma

3 Oude Industrie verbonden met cultuur en kunst

Doelstelling

- Uitvoeren van alle wettelijke archieftaken voor de bij de Regio Achterhoek aangesloten (8) gemeenten.
- Uitvoeren van de zogenoemde "Staring-taken" (diensten op het gebied van behoud van en onderzoek naar streekcultuur en –historie). Voor 15 gemeenten in Achterhoek en Liemers.

Activiteiten

- het overeenkomstig de Archiefwet beheren, toegankelijk maken en beschikbaar stellen van archiefbewaarplaatsen van de deelnemende overheidslichamen;
- het toezicht door de streekarchivaris op het beheer van de niet naar de centrale archiefbewaarplaats overgebrachte archiefbescheiden van de (8) gemeenten in de Achterhoek;
- het in stand houden en bevorderen van het cultureel erfgoed in het gebied van de Achterhoek en de Liemers in de ruimste zin van het woord.

Deelnemende partijen

De 15 gemeenten in Achterhoek (8) en Liemers.

Bestuurlijk belang

Wethouder Haverdil heeft namens Oude IJsselstreek zitting in het Algemeen Bestuur.

Financieel belang

Het Algemeen Bestuur van het Erfgoedcentrum Achterhoek Liemers stelt een begroting, jaarrekening en activiteitenverslag op. Op basis hiervan wordt de bijdrage van de gemeente Oude IJsselstreek vastgesteld. De totale bijdrage van gemeente Oude IJsselstreek aan het EAL in 2012 is € 142.000.

Ontwikkelingen

Samenvoeging van Staring Instituut en Achterhoeks Archief levert schaalvoordeel op. Voor het jaar 2012 is daarom aan het EAL een bezuiniging van 10% opgelegd.

Risico's

In toenemende mate leggen gemeenten de uitvoering van taken en activiteiten neer bij andere partijen. Redenen kunnen zijn: geen eigen capaciteit beschikbaar, te behalen efficiencyvoordelen en risicospreiding. Er zijn echter ook risico's gemoeid met betrekking tot de verbonden partijen. Sowieso speelt bestuurlijk bijna altijd de "dubbele petten" problematiek. De risico's zijn:

- Niet realiseren taken, doelstellingen, prestaties etcetera;
- Rollen, taken en verantwoordelijkheden binnen gemeente inzake verbonden partijen zijn onduidelijk en/of niet goed gescheiden;
- Rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden aandeelhouder/toezichthouder/commissaris/bestuurder zijn onduidelijk;
- Democratische legitimatie is niet transparant en heeft te weinig aandacht;
- Doelstelling, taken en activiteiten zijn onduidelijk;
- Bij gemeente ontbreekt expertise betreffende verbonden partij en activiteiten;
- Informatievoorziening verbonden partij is onvoldoende en/of niet tijdig;
- Onvoldoende mogelijkheden om (tussentijds) bij te sturen;
- Uittredingsmogelijkheden zijn onvoldoende concreet vastgelegd;
- Onvoldoende zicht om bestuurlijke, beleidsmatige en financiële risico's.

Naast de aard en omvang van de activiteiten wordt het risicoprofiel ook beïnvloed door de juridische vorm, structuur en organisatie van de verbonden partij. Er zijn verschillende juridische vormen, de belangrijkste

zijn de stichting, de vennootschap (NV of BV), de gemeenschappelijke regeling en de publiek private samenwerking (PPS).

Bij stichtingen loopt de gemeente uitsluitend risico over de aan de stichting verstrekte middelen en zijn bestuurders alleen aansprakelijk als er sprake is van wanbeleid. Dit betekent echter niet dat vanuit de gemeente geen (aanvullende) maatregelen nodig zijn om de risico's te beheersen. Een stichting heeft namelijk zelden een buffer om tekorten of onvoorziene uitgaven op te vangen en tevens is het toezicht vaak niet goed geregeld. De financiële informatievoorziening zal derhalve adequaat inzicht moeten geven in de exploitatie en de continuïteit van de stichting en vanuit de gemeente zal initiatief moeten worden genomen om invulling te geven aan de toezichhoudende functie.

Het risicoprofiel bij vennootschappen en PPS-constructies ligt vaak hoger. Voor PPS wordt vaak gekozen om tot risicodeling en -reductie te komen. Er is echter tevens sprake van een private partij met eigen (winst)doelstellingen. Financieel loopt de gemeente bij deze vorm risico voor het geïnvesteerde vermogen. Daarnaast is er echter bij gebiedsontwikkeling sprake van grote financiële belangen, kansen op voordelige resultaten, maar ook grote risico's.

Gemeenschappelijke regelingen hebben door de financiële risico's een hoog risicoprofiel. De deelnemende gemeenten zijn samen volledig financieel aansprakelijk voor de regeling. De verbonden partijen zijn gezamenlijk opgenomen in de risicostaat van de paragraaf weerstandsvermogen.

4.3 Paragraaf Lokale heffingen

4.3.1 Inleiding

De paragraaf lokale heffingen heeft betrekking op zowel de heffingen waarvan de besteding is bestemd (rioolheffing, afvalstoffenheffing) als heffingen waarvan de besteding niet van te voren is bestemd (onroerende zaak belasting, hondenbelasting en toeristenbelasting). De budgettaire positie van de gemeente wordt mede bepaald door de wijze waarop het lokale belastinginstrument wordt gehanteerd.

4.3.2 Beleid

Het beleid over de belastingen en heffingen van de gemeente Oude IJsselstreek is vastgelegd in de volgende verordeningen.

Beleidsstuk/verordening	Jaar	Inhoud
Marktgeden	2011	Heffingsgrondslag en tarieven
Leges	2011	Idem
Onroerende zaakbelastingen	2011	Idem
Brandweerrechten	2011	Idem
Lijkbezorgingrechten	2011	Idem
Toeristenbelasting	2011	Idem
Hondenbelasting	2008	Idem
Rioolheffing	2011	Idem
Afvalstoffenheffing	2011	Idem
Reinigingsrechten	2011	Idem

Om een beter overzicht te krijgen in de actuele verordeningen stellen we jaarlijks een nieuwe verordening vast voor iedere belasting c.q. heffing.

Om de gezamenlijk uitgesproken ambities voor de komende jaren te kunnen verwezenlijken, is vastgesteld dat de totale woonlasten (de afvalstoffenheffing, de rioolheffing en de onroerende - zaakbelastingen zakelijk recht voor woningen) dit jaar met maximaal 3% mogen stijgen. Hierbij dient wel rekening gehouden te worden met het feit dat de afvalstoffenheffing, reinigingsrechten en rioolheffing op begrotingsbasis maximaal 100% kostendekkend mogen zijn en de totaal opbrengsten voor het woongedeelte van de Onroerende-zaakbelastingen met maximaal 3,5% mogen stijgen t.o.v. 2011.

De overige heffingen stijgen jaarlijks trendmatig met 3%. Dit geldt ook voor de Lijkbezorgingsrechten, onderdeel begraven. De overige tarieven van de Lijkbezorgingsrechten stijgen gemiddeld met 6% i.v.m. de kostendekkendheid. Dit is conform de uitgangspunten voor de programmabegroting 2012 - 2015. Wat betreft de retributies zoals leges wordt op begrotingsbasis rekening gehouden met de maximale 100% kostendekkendheid.

Dit betekent dat het gemeentelijk heffingsbeleid kan worden samengevat als een trendmatige verhoging van de tarieven met 3%. Dit geldt niet voor de hondenbelasting, die daalt conform het raadsbesluit van 4 november 2011 met 25% t.o.v. 2011.

Hieronder staat een toelichting op de verschillende belastingen en heffingen

Belasting/ heffing	Omschrijving
Brandweerrechten	Verschuldigd voor door de brandweer verrichte diensten, anders dan brand- en rampenbestrijding e.d.
Marktgelden	Geheven voor innemen standplaatsen op warenmarkt Gendringen, Silvolde Terborg, Ulft en Varsseveld.
Lijkbezorgingrechten	Geheven voor gebruik algemene begraafplaatsen Varsseveld en Terborg.
Leges	Deze betreffen diverse gemeentelijke leges (bouwvergunning, uittreksels etc.)
Toeristenbelasting	Belastingheffing van personen die niet in de gemeentelijke bevolkings-administratie zijn opgenomen, maar die tegen betaling/vergoeding wel verblijf houden door overnachtingen in bijv. hotels, pensions, vakantieonderkomens, mobiele kampeermiddelen.
OZB niet - woningen	Wordt geheven van zowel eigenaren als gebruikers van niet-woningen.
Hondenbelasting	Tarief is progressief van opbouw, voor 2 ^e en volgende hond geldt een hoger tarief dan voor de 1 ^e hond. Voor kennelhouders is het belastingtarief afgetopt.
Woonlasten	Dit zijn de onroerende-zaakbelastingen zakelijk recht woningen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing tezamen.
Reinigingsrechten	Reinigingsrecht voor bedrijven en instellingen die geringe (passend in de normale containers) hoeveelheden afval aanbieden en de gemeente hebben verzocht afval tijdens normale inzamelingsactiviteiten mee te willen nemen.

Opbrengsten

De (geraamde) opbrengsten betreffende de belastingen en heffingen zien er als volgt uit:

Belasting/heffing	Rekening 2010	Begroting 2011	Begroting 2012
Brandweerrechten	0	1.018	1.018
Marktgelden	23.462	16.035	24.000
Leges	1.873.803	1.286.628	1.153.949
Lijkbezorgingrechten	91.812	80.211	82.617
Toeristenbelasting	88.124	114.366	134.366
Hondenbelasting	155.730	150.000	112.500
OZB niet-woningen	1.565.801	1.670.000	1.670.000
Reinigingsrechten	82.716	85.000	100.000
Woonlasten	9.718.164	10.794.164	10.552.175
Rioolrecht bedrijven	175.000	187.000	190.000
Totaal	13.774.612	14.384.422	14.054.312

Ontwikkeling van de woonlasten

In het schema hieronder staan bij de jaren 2009 en 2010 de woonlasten vermeld zoals die werkelijk gerealiseerd zijn. Bij 2011 staan de woonlasten vermeld zoals die op dit moment bekend zijn. De laatste 2 kolommen geven de ontwikkeling van de woonlasten weer bij de voorgestelde stijging ten opzichte van de begroting.

2009	2010	2011	2012 2,24% ↓ tov begr. 2011	2013 3% ↑ tov begr. 2012
9.718.164	10.653.000	10.794.164	10.552.175	10.868.740

Uitgesplitst naar de onderliggende heffingen voor 2012 geeft dit het volgende beeld op basis van begrotingscijfers en de voorlopige cijfers 2011:

Omschrijving	Begrote opbrengsten 2011 3% ↑ tov begr. 2010	Werkelijke opbrengsten 2011	Begrote opbrengsten 2012 In totaliteit 2,24% ↓ tov begr. 2011
Afvalstoffenheffing	3.808.164	3.815.000	3.357.710
Rioolheffing	3.155.000	3.208.000	3.225.000
OZB	3.831.000	3.835.000	3.969.465
Totaal	10.794.164	10.858.000	10.552.175

De opbrengst afvalstoffenheffing en de opbrengst reinigingsrechten dekken samen de geraamde kosten van de afvalstoffenbegroting. De rioolheffing komt in 2012 op dezelfde niveau te liggen als in 2011, omdat in de nabije toekomst geen grote investeringen te verwachten zijn. Hierdoor hoeft de opbrengst rioolheffing niet extra verhoogd te worden. Eind 2011 zal er een actualisatie van het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) plaatsvinden. Het restant van de 2,24% daling van de woonlasten komt voor rekening van de verhoging van de onroerende-zaakbelastingen voor eigenaren woningen met 3,5%.

Kwijtscheldingsbeleid

De uitvoering van het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid is gebaseerd op de algemene Leidraad Invordering van de Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG). De verwachting is dat in 2012 een eigen Leidraad Invordering voor de gemeente Oude IJsselstreek wordt vastgesteld.

In een afzonderlijk besluit van de raad staat aangegeven op welke gemeentelijke heffingen het kwijtscheldingsbeleid van toepassing is en ook welke norm wordt toegepast. In de gemeente Oude IJsselstreek is het kwijtscheldingsbeleid van toepassing op de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. De meest ruime norm, dit is de zogenaamde 100%-norm, wordt, sinds de wettelijke mogelijkheid daartoe, toegepast. Voor een goede uitvoering zijn beleidsregels opgesteld.

Uitgangspunt bij de uitvoering is dat bij burgers die al jaren achteréén kwijtschelding ontvangen, de zogenaamde 'verkorte procedure' wordt toegepast. Burgers vanaf 65 jaar, die al drie jaar kwijtschelding hebben ontvangen, krijgen automatisch kwijtschelding.

Overzicht kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Belasting-jaar:	Aantal verzoeken	Aantal toegekende verzoeken	Aantal afgewezen verzoeken	Aantal verzoeken in procenten	Afgeboekt t.g.v. toegekende kwijtschelding
2006	803	679	124	4,30%	€ 222.499
2007	792	713	79	4,15%	€ 232.214
2008	724	587	137	4,06%	€ 221.743
2009	691	582	109	3,88%	€ 213.566
2010	629	500	129	3,53%	€ 195.853
2011 *	645	558	87	3,56%	€ 201.200

* De kwijtscheldingsgegevens voor 2011 zijn gebaseerd op basis van de gegevens zoals die in juni bekend zijn.

In de meerjarenraming 2012 - 2015 wordt rekening gehouden met een raming van € 229.500.

4.4 Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

4.4.1 Inleiding

In deze paragraaf zijn conform de voorschriften (Besluit Begroting en Verantwoording) het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties met betrekking tot de kapitaalgoederen van de gemeente opgenomen.

De kapitaalgoederen zijn grofweg als volgt te rubriceren:

- Infrastructuur;
  - Wegen
  - Civiel technische kunstwerken
  - Riolering
  - Gemeentelijke gebouwen
  - Water
- Voorzieningen;
  - Openbaar groen
  - Speelplaatsen
  - Openbare verlichting

De lasten van onderhoud komen op bijna alle programma's voor. Om een integraal inzicht in deze belangrijke kostenpost te verschaffen is de paragraaf "Onderhoud kapitaalgoederen" in het leven geroepen. Argumenten buiten het grote financiële belang zijn:

- De politieke gevoeligheid;
De kwaliteit van het openbaar gebied wordt door de inwoners vaak het meest intensief beleefd. Zwerfvuil, hondenpoep, loszittende stoeptegels, boomwortels, slecht onderhouden schoolgebouwen, moeilijk toegankelijke gemeentelijke gebouwen: deze onderwerpen in de directe omgeving raken de burgers direct en hier hebben zij vaak een eigen en duidelijke mening over.
- Het grote belang voor de realisatie van de programma's
De kapitaalgoederen zijn vaak van groot belang voor het realiseren van de gemeentelijke programma's

De volgende kengetallen (per 1 januari 2011, tenzij anders vermeld) illustreren dit:

Totaal oppervlakte in m ²	13.660.000
waarvan - openbaar groen, zonder bermen	1.388.000
- binnenwater	126.000
<hr/>	
Aantal m ² asfaltverharding	1.543.000
Klinker- en tegelverharding	155.000
Aantal m2 klinkerwegen	383.000
Aantal m2 trottoirs/voetpaden	525.000
Aantal m2 fietspad	81.000
Aantal m2 semi-verharde voetpaden	19.500
Aantal betonnen bruggen	40
Aantal houten bruggen	11
Aantal stalen bruggen	4
Aantal m1 stalen damwand	750
Aantal m1 aanlegsteiger	200
Aantal km vrijvervalriolering in woonkernen	193
Aantal bergbezinkbassins	16
Aantal rioolgemaal	30
Aantal km persleiding	22
Aantal pompunits buitengebied	1.130
Aantal km vrijvervalriolering buitengebied	30
Aantal km persleiding buitengebied	178

Aantal rioolaansluitingen (per 1-1-2010)	16.852
Aantal gemeentelijke gebouwen	p.m.
waarvan - onderwijsgebouwen	p.m.
- sportvoorzieningen	+p.m.
- overige gemeentelijke gebouwen	p.m.
<hr/> Aantal m ² bruto vloeroppervlak	p.m.
Aantal m ² gazon	505.000
Aantal bomen	45.000
Aantal lichtpunten	7.300
Balanswaarde kapitaalgoederen op 31-12-2010	
Waarvan - gemeentelijke gebouwen	€ 19,3 mln.
- grond-, weg- en waterbouwkundige werken	€ 26,0 mln.

4.4.2 Beleid

Inzake het “Onderhoud kapitaalgoederen” is in de verordening art. 212 Gemeentewet in artikel 18 het volgende opgenomen:

1. Het college stelt tenminste eens in de tien jaar, conform de eisen van de provincie, de beheerplannen vast voor de inrichting van de openbare ruimte en het beoogde onderhoudsniveau voor het openbaar groen, verlichting, straatmeubilair, sportfaciliteiten, water, wegen, riolering, kunstwerken en gebouwen. Eens in de vier jaar worden de beheerplannen geëvalueerd en zo nodig bijgesteld.
2. Bij de begroting en de jaarstukken doet het college in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen verslag over de voortgang van het geplande onderhoud en het eventuele achterstallig onderhoud aan openbaar groen, verlichting, straatmeubilair, sportfaciliteiten, water, wegen, riolering, kunstwerken en gebouwen.

De volgende nota's zijn vastgesteld:

Beleidsstuk/beheerplan	Jaar	Planperiode	Inhoud/opmerking
Wegen	2008	2009-2012	Wegenbeleidsplan
Gemeentelijk rioleringsplan	2011	2011-2016	In 2012 is er een nieuw en verbreed GRP
Groenbeleidsplan Gendringen Groenstructuurplan Gendringen	2001	2001-2005	In 2010 heeft de raad de kaders voor het groenbeleid vastgesteld en wordt er verder gewerkt aan een uitvoeringsplan. Op beheerniveau wordt gewerkt aan het opstellen van een Intergraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR)
Kaders groenbeleidsplan			In 2009 heeft de raad de kaders voor het groenbeleidsplan vastgesteld
Speelplaatsen	2006	2007-2012	
Openbare verlichting	2006	2006-2010	Vervangingsplan openbare verlichting. In 2011 is er een nieuw beleidsplan en wordt het vervangingsplan geëvalueerd.

De volgende beheerplannen voor de kapitaalgoederen zijn geactualiseerd of opgesteld:

Beleidsstuk/beheerplan	Jaar	Planperiode	Inhoud/opmerking
Wegen	2008	2009-2012	Beheer en onderhoud wegen
Groen	2010	2009-2019	Uitwerking kaderstelling groen en groenbeheersplan

Water	2009	2008-2012	
Bomenbeheerplan	2008	2008-2018	
Kunstwerken	2011	2012-2016	Nota beheer kunstwerken

In 2012 (en volgende jaren) zal gewerkt worden aan de actualisatie van de verschillende beheerplannen. In deze plannen wordt het gemeentelijke beleid vastgesteld en worden de uitgangspunten voor het beheer en onderhoud opgenomen. Op basis van de vastgestelde plannen is per kapitaalgoed inzicht gegeven in het gemeentelijke beleid, de doelstellingen, de activiteiten die op stapel staan, de daarmee gemoeid zijnde financiële middelen en eventuele ontwikkelingen en risico's.

Aan het einde van deze paragraaf wordt integraal inzicht geboden in de financiën die met het onderhoud kapitaalgoederen gemoeid zijn.

Wegen

Beleid

Het gemeentelijke beleid is gericht op efficiënt en effectief onderhoud aan de wegen. De uitgangspunten zijn beschreven in het "beleidsplan wegen gemeente Oude IJsselstreek", deze is in 2008 geactualiseerd. Eén keer per twee jaar worden alle wegen in de gemeente Oude IJsselstreek geïnspecteerd en beoordeeld op kwaliteitsniveau en schades. Op basis hiervan wordt het onderhoud uitgevoerd. Onderdeel hiervan is de bepaling van de benodigde budgetten voor rationeel wegbeheer voor de komende jaren.

Financiën

In de begrotingen van de afgelopen jaren is voor het beheer en onderhoud wegen benodigde bedrag enerzijds als groot onderhoud in de exploitatiebegroting opgenomen en anderzijds als investering. Daarnaast zijn er op de investeringslijst jaarlijks nog reconstructies opgenomen die uit het wegbeheer of uit noodzakelijk uit te voeren rioolwerkzaamheden voortvloeien. Financiële wet- en regelgeving laat niet meer toe, dat de kosten van wegconstructies e.d. geboekt worden als een investering. Onderhoudskosten kunnen ook niet worden geactiveerd, maar komen direct ten laste van de exploitatie of van een voorziening.

In 2009 is het financiële beleid met betrekking tot het onderhoud, de herinrichting en reconstructies van wegen op basis van het geactualiseerde beheerplan opnieuw bezien. De vertaling hiervan zal in de programmabegroting 2012-2015 plaatsvinden.

Wat willen we bereiken, wat gaan we daarvoor doen en wat mag het kosten?

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Jaar	Wat mag het kosten?
Hoofddoelstelling Schoon, heel en veilig (Voldoen vastgestelde CROW-norm)	Planmatig onderhoud en reconstructie van wegen, indien noodzakelijk volledige herinrichting	2008/ 2012	Bestaand beleid
Subdoelstelling Efficiënt en effectief onderhoud aan wegen	1. Uitwerking notitie "beheer en onderhoud wegen"	2012	Bestaande budgetten en formatie
	2. Uitvoeringsplan	2012	Bestaande budgetten en formatie
	3. Reconstructies en herinrichtingen	2012/ 2015	Bestaande formatie
	- Diversen (zie bijlage 1 - Investeringsplan)	2011/ 2014	Idem

Ontwikkelingen

In 2011 wordt een beleidsplan opgesteld voor de kunstwerken met daarbij een goede structurele begroting. Kunstwerken zal met ingang van 2011 als apart onderdeel binnen onderhoud kapitaalgoederen benoemd worden.

Risico's

De risico's liggen vooral op het terrein van de wettelijke aansprakelijkheid, waarvoor de gemeente overigens een verzekeringspolis heeft afgesloten. Ondanks de structurele verbetering in de voorbereiding en uitvoering is er op dit moment een achterstand in het groot onderhoud van wegen. De achterstand is veroorzaakt door bezuiniging op het onderhoudsbudget en de afgelopen twee winterperiodes hebben veel schade veroorzaakt aan de wegen binnen onze gemeente. Het gevolg hiervan is dat onderhoudsmaatregelen doorgeschoven moeten worden, met alle gevolgen van dien.

Civiel technische kunstwerken(bruggen en duikers)

Beleid

Op dit moment is er nog geen vastgesteld beleid voor het beheer en onderhoud van de aanwezige kunstwerken binnen de gemeente. Sinds jaar en dag vallen de kunstwerken onder de paragraaf wegen. Binnen deze paragraaf is geld opgenomen voor het jaarlijks onderhoud. Het streven is om voor de civiel technische kunstwerken een aparte paragraaf te maken, conform de paragrafen wegen, riolering en groen. Een beheernota zal hier de basis voor vormen. In 2011 zal deze worden opgesteld en ter vaststelling aan het college worden aangeboden.

Riolering

Beleid

Eind 2009 is de Wet op de waterhuishouding opgegaan in de nieuwe Waterwet. Binnen deze nieuwe Waterwet heeft de gemeent nu ook, naast de zorgplicht voor stedelijk afvalwater, de zorgplicht voor hemel- en grondwater. In het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan is opgenomen hoe de gemeente denkt om te gaan met deze drie zorgplichten en bevat:

- een overzicht van de in de gemeente aanwezige voorzieningen voor de inzameling en het transport van afvalwater en het tijdstip waarop die voorzieningen naar verwachting aan vervanging toe zijn;
- een overzicht van de aan te leggen of te vervangen voorzieningen als bedoeld onder a;
- een overzicht van de wijze waarop de voorzieningen worden of zullen worden beheerd;
- de gevolgen voor het milieu van de aanwezige voorzieningen en van de in het plan aangekondigde activiteiten;
- een overzicht van de financiële gevolgen van het plan.

In 2011 is een geactualiseerd plan opgesteld. In dit nieuwe plan is omschreven hoe de gemeente om denkt te gaan met de drie eerder genoemde zorgplichten. Het beleid is gericht op het verkrijgen en in stand houden van een goed functionerend afvalwaterinzamel- en transportsysteem.

De financiële dekking van het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan vindt plaats door het heffen van een rioolrecht. Hierbij wordt kostendekkendheid nagestreefd.

Wat willen we bereiken, wat gaan we daarvoor doen en wat mag het kosten?

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Jaar	Wat mag het kosten?
Hoofddoelstelling Schoon, heel en veilig (Bescherming volksgezondheid, kwaliteit leefomgeving waar-borgen en bescherming grond- en oppervlaktewater)	1. Uitvoeren GRP	2012 e.v.	Bestaande formatie en budgetten Idem
Subdoelstelling 1. Efficiënt en effectief onderhoud aan riolering	1.1 Uitvoeren GRP	2012 e.v.	Idem

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Jaar	Wat mag het kosten?
2. Voorkomen van "water op straat"	2.1 Oplossen knelpunten	2012	p.m. Bestaande formatie en budgetten
	2.2 Uitvoeren vGRP	2012	

Ontwikkelingen

De statistieken tonen aan dat het klimaat aan het veranderen is. Op dit moment komt het regelmatig voor dat de gemiddelde hoeveelheid regen per maand, in één extreme bui valt. Voor de riolering levert dit de nodige problemen op. Om overlast en schade te voorkomen zal rekening gehouden moeten worden met dit fenomeen. Niet alleen nieuwe plannen zullen anders ontworpen moeten worden. Ook bestaande systemen zullen tegen het licht gehouden moeten worden.

Risico's

Er zijn geen bijzondere risico's bekend.

Gebouwen

Beleid

In 2007 is het beheerplan geactualiseerd. In dit plan is het gemeentelijke beleid vastgesteld en zijn de uitgangspunten voor het beheer en onderhoud opgenomen.

Wat willen we bereiken, wat gaan we daarvoor doen en wat mag het kosten?

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Jaar	Wat mag het kosten?
Hoofddoelstelling Instandhouding en behoud van de gemeentelijke gebouwen	1. Uitvoeren planmatig onderhoud	2008 ev	
	2. Groot onderhoud, nieuw- en verbouw en aanpassingen Zie bijlage 1 - Investeringsplan 2011-2014	2008 e.v.	

Ontwikkelingen

Onderzoek naar onderhoud gebouwen door Wonion, onderzoek naar afstoten gebouwen..

Risico's

Er zijn geen bijzondere risico's bekend. Mogelijke risico's liggen vooral op het terrein van de wettelijke aansprakelijkheid, waarvoor de gemeente overigens een verzekeringspolis heeft afgesloten. Dat neemt niet weg dat deze risico's aanzienlijk kunnen worden beperkt als de gemeente voor het onderhoud actuele meerjarige beheerplannen heeft vastgesteld, voor de daaruit voortvloeiende budgettaire consequenties in financiële zin dekking heeft gevonden en het onderhoud op basis van de plannen uitvoert. (zie paragraaf 6.2 weerstandsvermogen)

Groen

Beleid

De raad heeft in 2009 het kader voor het groenbeleid voor de periode 2010-2020 vastgesteld. Op basis van dit door de raad vastgestelde kader "groenbeleid" wordt het gemeentelijke beleid uitgeschreven en worden de uitgangspunten voor het beheer en onderhoud van het openbaar groen opgenomen. Op basis hiervan zal in de programmabegroting 2012-2015 inzicht gegeven worden in het gemeentelijke beleid, de doelstellingen, de activiteiten die op stapel staan, de daarmee gemoeid zijnde financiële middelen en eventuele ontwikkelingen en risico's.

In 2007 is een Bomenverordening opgesteld en door de raad vastgesteld.

Verkoop openbaar groen

In het kader van bezuinigingen is het niet meer mogelijk om het onderhoud van het groen nog soberder te gaan uitvoeren. Om te kunnen bezuinigen zal er meer groen moeten worden afgestoten, in plaats van het huidige onderhoudsniveau te verlagen. Het zogenaamd snippergroen komt in aanmerking voor verkoop of afstoten. Verruiming van de beleidsregels voor verkoop van openbaar groen is noodzakelijk om meer groen te kunnen afstoten.

Wat willen we bereiken, wat gaan we daarvoor doen en wat mag het kosten?

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Jaar	Wat mag het kosten?
Hoofddoelstelling Duurzaam veiligstellen en ontwikkelen van kwalitatief hoogwaardige groenstructuur en het bevorderen van een aantrekkelijke groene woon- en werkomgeving als karakteristieke kwaliteit van de vitale plattelands-gemeente Oude IJsselstreek	1. Opstellen Groenbeheerplan 2. Uitvoeren planmatig onderhoud	2012 2008 e.v.	Bestaande budgetten en formatie p.m.
Subdoelstelling 1. Versterking en behoud van het groene karakter van de Gemeente Oude IJsselstreek			Bestaande budgetten en formatie
2. Streven naar beeldkwaliteit groen die beter overeen komt met het wensbeeld van bewoners en bedrijven	2.1 Uitvoeren planmatig onderhoud	2008 e.v.	Idem
3. Het behoud van cultuur-historische waarden			Bestaande budgetten en formatie

Risico's

Er zijn geen bijzondere risico's bekend. Mogelijke risico's liggen vooral op het terrein van de wettelijke aansprakelijkheid, waarvoor de gemeente overigens een verzekeringspolis heeft afgesloten. Dat neemt niet weg dat deze risico's aanzienlijk kunnen worden beperkt als de gemeente planmatig onderhoud op basis van actuele meerjarige beheerplannen uitvoert.

Water

Beleid

De gemeentelijke zorgplicht is in de Wet Milieubeheer geregeld. Het gaat hierbij om de inzameling en afvoer van het afvalwater. Hierbij dient expliciet rekening te worden gehouden met de voorwaarden die worden gesteld vanuit de omgeving. Het functioneren van rioolwaterzuiveringsinstallaties, oppervlaktewater en bodem- en grondwater mogen niet nadelig beïnvloed worden.

In 2009 is een Waterbeleidsplan opgesteld en ter vaststelling aan de raad aangeboden. Ook in het Gemeentelijke Rioleringsplan zijn elementen opgenomen die met water te maken hebben. In 2011 wordt, als gevolg van het Waterplan, een zogenaamd verbreed GRP (Gemeentelijke RioleringsPlan) opgesteld. De uitvoering vindt plaats overeenkomstig het huidige GRP en vervolgens overeenkomstig het nieuwe GRP

Wat willen we bereiken, wat gaan we daarvoor doen en wat mag het kosten?

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Jaar	Wat mag het kosten?
Hoofddoelstelling Zorgen voor een doelmatige inzameling en transport van afvalwater zodat wateroverlast voorkomen wordt	Uitvoering overeenkomstig het nieuwe verbreed GRP	2009 e.v.	Bestaande budgetten en formatie

Ontwikkelingen

Met ingang van 1 januari 2008 (invoering Wet verbrede watertaken) heeft de gemeente de zorg voor het grondwater en het afvloeiende hemelwater. In de gemeente Oude IJsselstreek is een groot deel van de riolering van het gemengde type, hemelwater en vuilwater zijn hierin gemengd. De komende jaren zal aandacht nodig zijn om waar mogelijk het hemelwater en vuilwater te scheiden, bijvoorbeeld door het afkoppelen van verhard oppervlak. Verder is er aandacht nodig voor het tegengaan van aansluitingen van hemelwater op drukriolering. Dit kan de werking van het systeem ernstig verstoren.

Risico's

Er zijn geen bijzondere risico's bekend.

Speelplaatsen

Beleid

In 2006 is een speelplaatsenplan opgesteld. In dit plan zijn het voorgestelde gemeentelijke beleid en de uitgangspunten voor de renovatie en het opwaarderen van bestaande speelterreinen en de aanleg van nieuwe speelterreinen opgenomen. Op basis hiervan wordt in de programmabegroting 2012-2015 inzicht gegeven in het gemeentelijke beleid, de doelstellingen, de activiteiten die op stapel staan, de daarmee gemoeide financiële middelen en eventuele ontwikkelingen en risico's.

Met name de speelterreinen die niet voldoen aan het Attractiebesluit (= landelijke normering voor de veiligheid van speelvoorzieningen en val ondergronden) worden gerenoveerd.

Om te kunnen beoordelen of de gedane inspanningen het beoogde maatschappelijke effect (mede) realiseren zijn de volgende indicatoren opgenomen:

Ontwikkelingen

Er zijn geen ontwikkelingen te melden.

Risico's

Er zijn geen risico's bekend.

Openbare verlichting

Beleid

Openbare verlichting is een hulpmiddel dat bijdraagt aan een veilige en leefbare openbare ruimte. Het is daarom een beleidsterrein waarbij het van belang is dat de gemeente zelf een sturende rol bij het definiëren van het beleid en het uitvoeren van het beheer en onderhoud vervult. Met het oog daarop is in 2010 een geharmoniseerd en geactualiseerd beleids- en onderhoudsplan voor de openbare verlichting vastgesteld. Naast doelen, prioriteiten, kwaliteit en investeringsomvang zal aan het beleidsplan ook een meerjarenonderhoudsplan worden gekoppeld. In 2006 is een vervangingsplan openbare verlichting opgesteld. Jaarlijks wordt een werkplan voor vervanging en onderhoudsplan van de openbare verlichting opgesteld.

Wat willen we bereiken, wat gaan we daarvoor doen en wat mag het kosten?

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Jaar	Wat mag het kosten?
Hoofddoelstelling Het openbare leven bij duisternis zo goed mogelijk te laten functioneren en bij te dragen aan een sociaal veilige, verkeersveilige en leefbare omgeving.	1. Opstellen werkplan vervanging en onderhoud openbare verlichting	2008 e.v.	Bestaande budgetten en formatie
	2. uitvoeren planmatig onderhoud	2008 e.v.	Bestaande budgetten en formatie
Subdoelstelling	Het vervangen van energievretende lampen en armaturen.	2005 e.v.	Bestaande budgetten en formatie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Jaar	Wat mag het kosten?
	Het toepassen van innovatieve ontwikkelingen op het gebied van de energieaanpak	2005 e.v	Bestaande budgetten en formatie

Ontwikkelingen

Op dit moment zijn er ontwikkelingen op het gebied van LED (Lichting Emmitting Diodes) verlichting. Ook de conventionele lampen maken een ontwikkeling door en gaan tot 4 keer langer mee, met dezelfde lichtopbrengst, en een lager energieverbruik. Het dimmen van de openbare verlichting wordt verder ingevoerd, dit scheelt ongeveer 10% energieverbruik op de totale installatie. Het onderhoud van de openbare verlichting wordt vanaf 2012 gezamenlijk met de gemeente Montferland en Doetinchem aanbesteed.

Risico's

Er zijn geen specifieke risico's bekend.

Financiële consequenties

Exploitatiebegroting

Voor exploitatielasten/-inkomsten van de in deze paragraaf genoemde kapitaalgoederen zijn in de programmabegroting 2012 de volgende bedragen opgenomen

Onderdeel	Jaarrekening 2010		Begroting 2011		Begroting 2012	
	<i>Lasten</i>	<i>Baten</i>	<i>Lasten</i>	<i>Baten</i>	<i>Lasten</i>	<i>Baten</i>
1.1.3 Wegen	3.462.890	1.047.966	3.486.248	1.012.660	3.599.228	19.600
1.1.4 Kunstwerken	107.149		156.657		201.289	
1.1.5 Riolering	6.630.979	8.363.557	6.869.615	6.871.456	7.185.908	7.186.954
1.1.6 Gebouwen	5.843.015	1.380.753	5.326.635	917.947	5.658.101	925.438
1.1.7 Groen	3.499.328	6.544	3.335.875	4.437	3.748.613	4.437
1.1.8 Water						
1.1.9. speelplaatsen	121.180		266.180		129.437	
1.1.10 Openb. verlichting	525.981	32.095	538.575		515.821	

Investerings

Voor 2012 zijn de navolgende netto-investeringen(incl. eigen uren, minus bijdragen derden), onderverdeeld in onderstaande kapitaalgoederen,gepland.

		Investeringsbedrag 2012
1.1.3 Wegen:	Reconstructies div wegen	2.590.000
	Aanleg parkeerterrein station Varsseveld	269.200
	Herstructurering Vogelbuurt Ulft-Noord	1.000.000
	Verkeerscirculatieplan Ulft fase 1	1.980.000
	Realisering utilitaire en recreatieve fietspaden	475.000
	Beveiliging spoorwegovergangen	500.000
1.1.4 Kunstwerken		
1.1.5 Riolering	Reconstructies wegen nav weginspecties/rioolvervangning	1.213.000
	Rioleringsdeel herstructurering Vogelbuurt Ulft	597.505
	Rioleringsdeel Centr.plan Ulft Openbare Ruimte	1.200.000
	Riolering-vervangning binnen de kom	3.639.750
1.1.6 Gebouwen	Gem. bijdrage nieuwbouw clubgebouw Scouting Breedenbroek	150.000
	SSP-hal	540.000
	Sportclustering Varsseveld	1.500.000
1.1.7 Groen		
1.1.8 Water		
1.1.9 Openb. verlichting		
	Totaal	15.654.455

4.5 Paragraaf Bedrijfsvoering

4.5.1 Inleiding

De Gemeente Oude IJsselstreek staat voor een doelgerichte (effectieve) en doelmatige (efficiënte) besteding van de middelen die zij ter beschikking heeft gekregen. Dat betekent dat voortdurend wordt gekeken hoe met de minste middelen het grootste maatschappelijke effect kan worden gerealiseerd.

Feit is dat de inkomsten van de gemeentelijke begroting in 2012 en de komende jaren sterk onder druk staan, terwijl de maatschappelijke uitdagingen (denk aan bevolkingskrimp, vergrijzing en economische crisis) steeds groter worden. Het is dus pure noodzaak om met beperktere middelen grotere effecten te bereiken. Alleen zo houden we ons huishoudboekje structureel op orde.

Daarvoor zijn een andere manier van denken en een bedrijfsvoering die dit optimaal ondersteunt onontbeerlijk. Om dit te bewerkstelligen zijn de afgelopen jaren al diverse trajecten in gang gezet. Sommigen zijn afgerond, maar enkele grote trajecten zijn nog in volle gang en moeten de komende jaren hun vruchten gaan afwerpen. Hieronder wordt op enkele onderwerpen ingegaan.

4.5.2 Veranderende rol gemeente

De rol van de overheid i.c. de gemeente is sterk veranderd de afgelopen jaren onder invloed maatschappelijke krachten, middelen die schaarser worden en mondige inwoners. De gemeente moet zich steeds meer richten op de inwoners en organisaties uit het maatschappelijk veld (de civil society ook wel burgermaatschappij genoemd, waarbij de mensen zich verzamelen om zelf initiatieven te ondernemen.) Bovendien wordt uit oogpunt van efficiëntie en effectiviteit steeds meer samenwerking gezocht met andere partijen waarbij uitbesteding vaak onderwerp van gesprek is. Ons organisatie-model verandert daarom steeds meer naar een gemeente die stuurt op basis van regie. Daarbij is bovendien veel meer sprake van “verleiden” in plaats van “opleggen of doorzetten”.

Dat betekent dat wij ons als regisseur veel meer dan vroeger richten op het beschikbaar krijgen van de kennis en informatie voor de oplossing van maatschappelijke problemen die in de samenleving aanwezig zijn. We stellen de kaders en randvoorwaarden op waarbinnen keuzes kunnen worden gemaakt en bepaalde beleidsuitkomsten kunnen worden gerealiseerd. Hierbij vindt minder dan vroeger inhoudelijke sturing plaats.

Dat betekent veel voor onze organisatie, bedrijfsvoering en medewerkers. Er zijn nieuwe competenties voor onze gemeente van belang zoals bijvoorbeeld het duidelijk formuleren van de kaders, het overzicht houden over en de verantwoordelijkheid nemen voor het geheel, het uitzetten van gemeenschappelijke beleidslijnen en het organiseren (en bewaken) van samenwerking.

Onze bedrijfsvoering zal steeds meer worden ingericht op ondersteuning van deze competenties en in de loopbaanontwikkeling en professionalisering van onze medewerkers zal hier veel aandacht aan worden besteed.

4.5.3 Organisatie verandert mee

In 2011 is gestart met het omvormen van de organisatie naar een vraaggerichte, flexibele, ondernemende, creatieve, compacte en regisserende organisatie. De organisatiebesturing (structuur) is gewijzigd. Zo is er nu een éénhoofdige (in plaats van tweehoofdige) directie die wordt ondersteund door een kleine (strategische) staf. Verder bestaat de organisatie nu uit vier afdelingen die worden aangestuurd door een klein aantal afdelingshoofden (samen twee fte).

De afdelingen bestaan op hun beurt uit verschillende teams die worden aangestuurd door teamleiders met vergaande bevoegdheden. Dat betekent dat de teamleiders integraal verantwoordelijk zijn voor de bedrijfsvoering binnen hun teams en zij dus voortaan ook functionerings- en beoordelingsgesprekken voeren.

Daarnaast is een aantal programma-managers benoemd die op basis van de begrotingsprogramma's ervoor zorg dragen dat de programma's zoals vastgesteld door de gemeenteraad worden gerealiseerd. Zij zijn de spil tussen het bestuur en de organisatie.

Om de nieuwe organisatiestructuur en “anders denken” kracht bij te zetten doen alle managers, teamleiders en programma-managers mee aan een management developmentprogramma “Leiderschap in een diverse en dynamische wereld” dat is ontwikkeld in samenwerking met de Hogeschool Arnhem Nijmegen onder de vlag van de “Academie voor Kennisontwikkeling Achterhoek”. Naast de Gemeente Oude IJsselstreek doen ook andere Achterhoekse gemeenten, instellingen, bedrijfsleven en de provincie Gelderland hieraan mee. Dit programma is eind 2011 gestart en zal in 2012 afgerond worden.

Binnen het programma staat samenwerking (met elkaar, met de maatschappij en de 3 O's: onderwijs, ondernemers en overheid) centraal.

4.5.4 Zero Based Budgeting

Naast de ingezette veranderingen op het gebied van organisatiesturing en professionalisering van medewerkers is bij de behandeling van de programmabegroting 2011-2014 afgesproken dat met behulp van Zero Based Budgeting (ZBB) de organisatie en de meerjarenbegroting opnieuw worden opgezet alsof deze van de grond af opnieuw worden opgebouwd. Dit met de gedachte dat we alleen tijd, geld en andere middelen willen inzetten voor zaken waarbij het grootste maatschappelijk effect wordt behaald. Zaken die minder of niet (meer) bijdragen aan het collegeprogramma kunnen worden geschrapt. Ook kunnen op deze manier keuzes worden gemaakt om zo onze begroting structureel in evenwicht te krijgen. In 2012 zullen de keuzes uit het ZBB traject doorgevoerd worden binnen de bedrijfsvoering.

We zullen het met minder en andersoortige formatie gaan doen in ons streven naar een compactere regiegemeente. Dat betekent dat we nog beschikbare formatieruimte optimaal moeten herschikken. Dit gaan we doen door een nieuw formatieplan en functiehuis op te zetten, gebaseerd op meer generieke functies die passen bij een flexibele inzet van medewerkers. Vervolgens zullen onze medewerkers een functie krijgen die past bij hun competenties en loopbaanwensen en zal op maat worden geïnvesteerd in hun opleiding en ontwikkeling.

In deze begroting zijn de volgende bedragen voor zbb verwerkt in concrete maatregelen:

	2012	2013	2014	2015
programma 1	288.000	572.500	876.500	1.218.500
programma 2	364.000	469.000	564.000	684.000
programma 3	85.263	95.263	105.263	125.263
programma 4	99.092	129.092	129.092	129.092
programma 5	200.000	417.000	782.000	1.271.000
Totaal zbb	1.036.355	1.682.855	2.456.855	3.427.855

Daarnaast is er vanaf 2013 nog een stelpost opgenomen die nog om nadere invulling vraagt. In het kader van de strategische heroriëntatie wordt hierover nagedacht.

4.6 Paragraaf Grondbeleid

4.6.1 Inleiding

Onder grondbeleid wordt verstaan het gehele instrumentarium dat de gemeente ter beschikking staat om ruimtelijke doelstellingen te realiseren, het omvat alle strategieën van de gemeente rond het verwerven, beheren, bewerken en uitgeven van gronden. Grondbeleid is een verzamelnaam van een aantal specifieke beleidsuitingen en kan worden ingezet om doelstellingen van de andere beleidsaspecten binnen de gemeente mede mogelijk te maken. Het grondbeleid heeft invloed op en samenhang met de realisatie van de beleidstaken zoals: ruimtelijke ontwikkeling - volkshuisvesting - verkeer en vervoer - cultuur, sport en recreatie - economische structuur. Daarnaast kan het grondbeleid grote financiële gevolgen hebben. Met name de financiële risico's zijn van belang voor de financiële positie van de gemeente.

4.6.2 Beleid

Het bestaande beleid op het gebied van Grondbeleid is opgenomen in de volgende stukken:

- Nota Grondbeleid van 2005, een beleidsnotitie over de grondexploitatie;
- In bestemmingsplannen;
- Structuurvisie 2010

Het gemeentelijke beleid heeft als uitgangspunten:

- Verhaal van kosten door middel van gronduitgifte of de mogelijkheden die de Grondexploitatiewet (binnen de nieuwe Wet ruimtelijke ordening) biedt en samenwerkingsconstructies (Publiek-Private Samenwerking)
- Strategische grondaankopen;
- Toepassing van de Wet Voorkeursrecht gemeenten (Wvg). Op dit moment nauwelijks van toepassing.
- Als uiterste middel onteigening

Beleidsuitgangspunten reserves, voorzieningen en risico's voor grondzaken

De gemeente Oude IJsselstreek kent ingevolge de begrotings- en rekeningvoorschriften geen eigen algemene reserve voor de grondexploitatie.

Bij gronden niet in exploitatie zullen boekwaardes moeten worden afgeboekt wanneer deze waarden boven de marktprijs liggen. Deze afboeking vindt plaats ten laste van de algemene reserves. Voor de gronden in exploitatie met nadelige resultaten wordt voor deze nadelige resultaten een verliesvoorziening getroffen. Dat wil zeggen dat een deel van de algemene reserve wordt vastgelegd om toekomstige verliezen af te kunnen dekken.

Daarnaast worden risico's geïnventariseerd en wordt de kans dat deze zich kunnen voordoen bepaald. Het uiteindelijke bedrag van het totaal van deze risico's is van invloed op het weerstandsvermogen van de gemeente. Deze zal groot genoeg moeten zijn om de risico's af te dekken wanneer deze risico's zich voordoen. Dit impliceert dat het weerstandsvermogen groot genoeg moet zijn. Daarmee kan worden gesteld dat met financiële risico's en verwachte nadelige resultaten binnen de grondexploitatie in voldoende mate rekening wordt gehouden.

Woonvisie

In het kader van de regionale afspraken over woningbouwcapaciteit moet de gemeente de plancapaciteit voor de woningbouw terugbrengen. Berekend is dat de gemeente hiermee in het uiterste geval een financieel risico loopt van € 26.300.000. In het voorjaar van 2012 zullen de eerste projecten waarop de woonvisie betrekking heeft onderwerp van besluitvorming worden.

In de jaarrekening 2010 is een voorziening getroffen van € 10.000.000 om de gevolgen te kunnen dekken. Het overige bedrag van € 16.300.000 is opgenomen in de risicoparagraaf. Daarin is 40% , oftewel € 6.520.000 van dit bedrag opgenomen als risico. Afhankelijk van verdere ontwikkelingen in de plancapaciteit de komende jaren en de uitkomsten van overleg over een eventueel instellen van een krimpfonds c.q. provinciale bijdrage in de verliezen kan in de komende jaren worden bezien of een dergelijk risico bedrag voldoende is.

Gronduitgifte

In de geactualiseerde exploitatieberekeningen (31 december 2010) is de inzakkende afzetmarkt vertaald in bijstelling van het uitgiftetempo van bouwrijpe gronden. Ook zijn de geraamde kosten- en opbrengstenstijgingen bijgesteld. Dit heeft tot gevolg dat de verwachte resultaten afnemen en nadelige resultaten verder toenemen met als gevolg een toename van de verliesvoorziening.

Risico's

In de grondexploitaties zijn twee soorten risico's te onderscheiden. Projectspecifieke risico's en algemene risico's.

De projectspecifieke risico's hebben te maken met de fasering en met de gehanteerde parameters in de exploitaties. Deze risico's zijn zoveel mogelijk in de huidige exploitaties verwerkt en per project beschreven (zie risico per project).

Het is echter moeilijk in te schatten of dit voldoende is. Gelet op de huidige marktontwikkelingen, daling waarde onroerend goed en geringe verkopen van bouwrijpe grond, loopt de gemeente het risico dat ook de komende jaren de exploitaties moeten worden bijgesteld. Dat kan leiden tot het verder oplopen van de verliezen. Dit algemene risico is opgenomen in een apart "kopje" bij de beschrijving per project.

Financieel verloop en de risico's per project

In de hierna opgenomen tabellen is het financiële verloop van de projecten kort beschreven. Tevens wordt aangegeven bij welke projecten sprake is van financiële risico's en wat de omvang van de risico's is. Indien een project is opgenomen in de woonvisie wordt het project niet beschreven, tenzij er risico's worden voorzien die niet in de financiële gevolgen van de woonvisie zijn opgenomen. Voor de woonvisie is een voorziening getroffen van € 10.000.000 en een risico opgenomen van € 6.520.000. (zie hiervoor). Voor alle exploitaties geldt dat door verlaging van het prijsindexcijfer voor de kostenstijging en/of door verlenging van de uitgiftetermijn de verwachte eindresultaten lager zijn geworden. Verschillende projecten laten nu een negatief eindresultaat zien, terwijl dit voorgaande jaren nog positief was. Indien dit leidde tot het nemen van een verliesvoorziening is dit hierna gemeld.

Omschrijving per project

Gronden in Exploitatie				
Pr.nr.	Project		Risico	Omschrijving risico's / opmerkingen
60380205	Rieze IV	Uift		In 2008 werd nog winst genomen. Gelet op de boekwaarde, de nog uit te voeren werken en een aantal nog uit te geven restpercelen en rekening houdende met een wat langere uitgiftetermijn wordt op eindwaarde alsnog een voordelig resultaat van ongeveer € 736.000,- verwacht..
60380209	Rieze VI	Uift		Voor bedrijventerreinen op de Rieze in Uift is nog steeds belangstelling. Toch is in de exploitatieberekening van dit complex door de huidige economische crisis met een teruglopende belangstelling rekening gehouden. Het voordelige resultaat werd daardoor naar beneden bijgesteld, maar de exploitatie blijft een voordelige uitkomst houden.
60380210	Hutten-Noord / Het Gietelinc	Uift		Bij het project Hutten Noord zijn meerdere partijen betrokken. Dit heeft tot gevolg dat er een groot aantal overeenkomsten is gesloten. Met partijen zijn zowel samenwerkingsovereenkomsten als realisatieovereenkomsten gesloten. Kenmerk van deze overeenkomsten is dat: <ul style="list-style-type: none"> • Gemeente koopt, saneert, sloopt waar nodig en maakt bouwrijp. • Ontwikkelaar maakt woonrijp.

Gronden in Exploitatie				
Pr.nr.	Project		Risico	Omschrijving risico's / opmerkingen
				<ul style="list-style-type: none"> • Er is een taakstellende grondexploitatie. • Gemeente levert bouwrijpe grond tegen vastgestelde grondprijzen. • Door partijen geaccordeerde taakstellende grondexploitatie. <p>Door de financiële en economische crisis loopt de verkoop van kavels uit. Hierdoor is een tekort ontstaan door oplopende rentelasten. Daarnaast zijn gemeentelijke kosten in de exploitatie opgenomen. Dit was niet het geval in de oorspronkelijke exploitatie. Het project kent nu een negatief eindresultaat. Hiervoor is een voorziening genomen.</p>
60380211	Hutten-Zuid	Uift	750.000	<p>De eerste fase van Hutten Zuid is afgerond. In fase 4 wordt gebouwd. Met de ontwikkelaar vindt op dit moment overleg plaats over de veranderingen in fase 3. Het is namelijk de bedoeling een nieuwe ontsluitingsweg van het centrum van Uift door het gebied dat fase 3 omvat, aan te leggen. Het tracé van de weg door het gebied is thans nog onderwerp van discussie. De keuze kan financiële gevolgen hebben voor de grondexploitatie die voor rekening van de gemeente komt. Indien er door deze ontsluitingsweg minder woningen gebouwd kunnen worden, loopt de gemeente, door minder opbrengsten uit de gronduitgifte een risico.. Hiermee zal rekening worden gehouden bij het Verkeerscirculatieplan Uift.</p> <p>Met de ontwikkelaar wordt thans overlegd over de voortgang van fase 2 en 3. Door de financiële en economische crisis loopt het project vertraging op. Er zal hierdoor mogelijk moeten worden herontwikkeld. Hier ligt een risico voor de gemeente dat wordt geschat op € 750.000,- In de loop van 2011 zullen hierover voorstellen worden gedaan.</p>
60380213	Rieze V	Uift		<p>De grond van Etna is tegen de oorspronkelijke prijs teruggenomen. Dit geeft weer mogelijkheden voor uitgifte in meer en kleinere kavels. De herziening van de grondexploitatieberekening laat zien dat met aanpassingen van de riolering en (energie) infrastructuur nog net een positief exploitatieresultaat te behalen is. Ook voor dit complex geldt dat mogelijk door aanpassing van de uitgifteprijs in verband met de afspraken rond het Regionaal bedrijventerrein, uiteindelijk nog een voordeliger resultaat wordt bereikt.</p>
60380214	Centrumplan Uift	Uift	340.000 500.000 336.000	<p>In de overeenkomst met de ontwikkelaar is opgenomen dat de gemeente het betrokken onroerend goed koopt, deze sloopt en bouwrijpe grond levert. De ontwikkelaar vergoedt deze kosten aan de gemeente. Deze vergoeding is wel aan een plafond gebonden. Er ligt derhalve een risico voor de gemeente om aangekocht onroerend goed weer in de markt te moeten zetten. Dit risico wordt geschat op € 340.000,-.</p> <p>De ontwikkelaar legt de openbare ruimte aan. Hiervoor ontvangt hij een vergoeding van € 2,1 miljoen. Het is nog niet zeker of dit bedrag voldoende</p>

Gronden in Exploitatie				
Pr.nr.	Project		Risico	Omschrijving risico's / opmerkingen
				<p>is. Mogelijk ligt hier nog een risico, wanneer de kosten hoger uitvallen. Dit risico wordt geschat op € 500.000,--.</p> <p>Om te voorkomen dat de nieuwbouw zou stagneren door marktomstandigheden is besloten een aantal inpandige parkeerplaatsen van de ontwikkelaar aan te kopen. De gemeente zal deze parkeerplaatsen weer op de markt zetten. Bij verkoop moeten de parkeerplaatsen mogelijk worden afgewaardeerd. Hier loopt de gemeente een risico van € 336.000,-- Voor de ontsluiting van het centrum van Ulft zal er een nieuwe ontsluitingsweg worden aangelegd. De hiermee verband houdende kosten zijn niet in het centrumplan opgenomen. Deze kosten worden meegenomen bij het Verkeerscirculatieplan Ulft Met de ontwikkelaar is een aanvullende overeenkomst gesloten met betrekking tot de fase Kennedyplein Zuid. In 2011 zal dan ook de grondexploitatie worden herzien en aan de raad worden voorgelegd. De huidige exploitatie kent een tekort. Hiervoor is een voorziening getroffen.</p>
60380216	Slawijkseweg	Nett		<p>Grondexploitatie in een van de kleine kernen van de gemeente. Een deel van de bebouwing kan aan bestaande (maar wel te reconstrueren) wegen worden gerealiseerd. Voor het overige zal bouw- en woonrijp worden gemaakt voor een verbindingsweg in het plangebied. De fasering is bijgesteld. Het project kent nu een verwacht tekort van € 40.344,-- Hiervoor is een voorziening getroffen.</p>
60380221	Hofskamp-Oost 2 ^e fase	Vsv		<p>Er zijn nog een aantal uitgaven te doen waardoor de investeringen verder oplopen, maar niet in die mate van eerdere ramingen, deze lijken aan de ruime kant. Financiële risico's liggen er dan in de vertraging van de uitgifte en de daarmee samenhangende rentekosten. De fasering is dan ook aangepast. Door deze aanpassing is het verwacht resultaat iets onder de € 100.000,-- negatief. Hiervoor is een voorziening getroffen.</p>
60380226	Eskopje	Vsv		<p>Ook voor dit project is de uitgiftetermijn verlengd. Het verwachte eindresultaat werd daardoor negatief. Hiervoor is een voorziening getroffen.</p>
60380231	Centrumplan Varsseveld	Vsv	127.500	<p>Het plan kende een sluitende exploitatie. Met betrekking tot de plankosten zijn er met name door archeologische begeleiding en het verleggen van kabels en leidingen in het centrum meerkosten gemaakt. Voor het daardoor verwachte nadelige resultaat is een voorziening getroffen. Er is echter wel een risico. In de exploitatie is een uitkering uit het parkeerbonds opgenomen van € 127.500,--. Over dit fonds heeft nog geen besluitvorming plaatsgevonden</p>
60380234	Schimmels	Etten		<p>Dit inbreidingsplan is inmiddels door een aannemer gerealiseerd. Met de aannemer zijn overeenkomsten gesloten tot overdracht van de ondergrond inclusief de voorzieningen van openbaar nut. Ook de geraamde kosten van planwijziging en het toezicht</p>

Gronden in Exploitatie				
Pr.nr.	Project		Risico	Omschrijving risico's / opmerkingen
				op de uitvoering alsmede een bijdrage in het fonds bovenwijkse voorzieningen worden verhaald. Door meer interne uren wordt dit complex met een klein nadelig resultaat in 2011 afgesloten
60380237	Essenkamp	Vsv		Dit inbreidingsplan wordt door de gemeente ontwikkeld en omvat in 2 fases in totaal 24 uit te geven bouwkavels voor 2^1 kapwoningen. Bij voorkeur in particulier opdrachtgeverschap. De eerste fase van bouwrijp maken is gereed. In 2010 zijn de eerste 4 kavels uitgegeven. Ook in dit complex is de uitgiftetermijn verlengd. Ondanks deze uitfasering wordt toch nog een, zij het gering, positief resultaat verwacht.
60380242	Kromkamp	Sind		Dit complex is in 2010 geopend met een sluitende exploitatie. Door wijziging van de parameters heeft het complex nu een verwacht nadelig eindresultaat van circa € 71.000,-. Hiervoor is een voorziening getroffen. In 2011 is de kosten- en opbrengstenbegroting herzien i.v.m. wijzigingen in het plan. De nieuwe exploitatie sluit neutraal.
60380243	Bomenbuurt	Uift		Ook dit complex is in 2010 geopend met een sluitende exploitatie. Echter door extra kosten door juridische procedures en archeologisch onderzoek en uitfasering kent de exploitatie nu een negatief resultaat. Hiervoor is een voorziening getroffen.
60380244	Van de Pavert	Var ss		Dit complex is eveneens in 2010 geopend. Naar verwachting eindigt de exploitatie positief.
	Algemene risico's		2.000.000	Naast de projectspecifieke risico's zijn er in de projecten ook algemene risico's. Deze hebben te maken met de fasering en met de gehanteerde parameters in de exploitaties. Deze risico's zijn zoveel mogelijk in de huidige exploitaties verwerkt. Het is echter moeilijk in te schatten of dit voldoende is. Gelet op de huidige marktontwikkelingen, dalende waarde onroerend goed en geringe verkopen van bouwrijpe grond, loopt de gemeente het risico dat ook de komende jaren de exploitaties moeten worden bijgesteld. Dat kan leiden tot het verder oplopen van de verliezen. Het risicobedrag is berekend door exploitaties verder uit te faseren en een opbrengstenstijging van 0% te hanteren voor de komende drie jaar.

Gronden niet in Exploitatie				
Pr.nr.	Project		Risico	Omschrijving risico's / opmerkingen
60380207	Voorraad gronden	Div		Een groot deel van de grondvoorraad is laag gewaardeerd, lager dan de agrarische waarde, er zijn derhalve geen financiële risico's.
60380218	Centrumplan Gendringen	Gdg	75.000	Er is nog geen sprake van planvorming voor het centrum van Gendringen. Er kan dan ook nog niets worden gezegd over risico's. Wel moet er op worden gewezen dat er panden leeg staan en dat deze panden dreigen te verloederen. Het is niet uit te

Gronden niet in Exploitatie				
Pr.nr.	Project		Risico	Omschrijving risico's / opmerkingen
				sluiten dat dit proces zich doorzet. Tijdig oppakken zou daarom de boodschap moeten zijn. Voorlopig lijkt een investering in uitwerking plannen, planbegeleiding etc. nodig van € 75.000,- Deze zijn (nog) niet geraamd.
60380224	Bontebrug	Slv		Het is niet te verwachten dat op deze locatie in de nabije toekomst woningbouw wordt ontwikkeld. De gronden worden daarom afgewaardeerd en tegen agrarische waarde geactiveerd.
60380227	Den Es III	Vsv		Deze gronden worden afgeboekt naar de agrarische waarde.
60380228	Hofskamp-Oost 3 ^e fase	Vsv		Om een derde fase van Hofskamp-Oost voor de toekomst mogelijk te maken is van de geboden mogelijkheid gronden aan te kopen ook gebruik gemaakt. Bijna alle gronden konden daarvoor worden aangekocht. De boekwaarde ligt echter boven de waarde van agrarische gronden. Omdat niet verwacht mag worden, gelet op de voorraad bedrijventerreinen, dat in de nabije toekomst het gebied wordt ontwikkeld als bedrijventerrein, wordt de boekwaarde van de gronden teruggebracht naar agrarische waarden. (zie ook het onderdeel gronden niet in exploitatie)
60380235	Lenteleven II (West)	Gdg		Als vervolg op het gerealiseerde deel Lenteleven I wordt Lenteleven II (West) nu voorbereid. De huidige boekwaarde betreft voorbereidingskosten die in de grondexploitatie worden ingebracht.
60380236	Hofskamp-Zuid	Vsv		Tot nu toe beperken de kosten zich tot een aantal interne uren besteed aan een onderzoek om tot revitalisering van dit bedrijventerrein te komen. Deze kosten worden afgeboekt omdat het niet aannemelijk is dat binnen afzienbare tijd een revitalisering kan worden gestart.
60380238	Biezenakker Ulft-Noord	Ulft		Dit plan behelst de herstructurering van de Vogelbuurt, nieuwbouw in de Biezenakker, inpassing van voetbalvelden en de bouw van een MFA. In 2007 is over het plan een intentieovereenkomst gesloten met Parès (thans Wonion) In deze overeenkomst is afgesproken dat de gemeente in het kader van de herstructurering van de Vogelbuurt de openbare ruimte zal verbeteren/aanpassen. Hiervoor zijn ramingen opgenomen in het gemeentelijke investeringsplan. De geraamde bedragen lijken vooralsnog voldoende. Wel zijn er voor de aanpassing van de openbare ruimte panden aangekocht en gesloopt. De kosten voor aankoop en sloop van deze panden kunnen worden gedekt uit de ramingen die voor de Vogelbuurt in het gemeentelijk investeringsplan zijn opgenomen. Door de gemeente zijn de gronden in de Biezenakker die eigendom waren van Wonion overgenomen.
60380239	Varsselder-Veldhunten (Dorpshuis)	Vsd		De plannen voor het dorpshuis hebben een samenhang met de ontwikkeling van het gebied van Van der Pavert en het 3 ^e speelveld. De voorbereidingskosten die geboekt waren op dit

Gronden niet in Exploitatie				
Pr.nr.	Project		Risico	Omschrijving risico's / opmerkingen
				project komen ten laste van de ontwikkelingen Van de Pavert en 3 ^e speelveld in Varsselder-Velthunten.
60380240	Akkermansweide	Tbg		Voor dit plan is door OPP en Arcadis een haalbaarheidsstudie verricht. Uit deze studie blijkt dat er een omvangrijk tekort gaat ontstaan als het gebied in exploitatie zou worden genomen. Thans wordt onderzoek gedaan naar de haalbaarheid van andere vormen van transformatie.
60380241	Lichtenberg	Slv		Ontwikkeling van De Lichtenberg als multifunctionele accommodatie is een samenwerking tussen gemeente en Wonion. Deze ontwikkeling bevindt zich nog buiten de grondexploitatie. In 2010 zijn de kosten van een aantal interne uren op dit grootboek van de grondexploitatie geboekt .
60380310	Strategische aankopen	Div.	300.000	Onder strategische aankopen zijn gronden en panden ondergebracht die zullen bijdragen in de ontwikkeling van een aantal plannen in het buitengebied, het centrum van Uift, en Varsseveld. De boekwaarde van deze aankopen is aangepast aan de huidige marktwaarde. Bij de boekwaarden waren ook de bijkomende kosten als kosten voor taxatie, vergoedingen i.v.m. verhuizing en notariële kosten, bijgeboekt. Ook hierdoor lag de boekwaarde boven de marktwaarde. Daarnaast is het onroerend goed in waarde gedaald de afgelopen jaren. Door nu dit af te boeken ligt de boekwaarde nu op het niveau van de marktwaarde. Mogelijk dat de komende jaren, indien de waarde van onroerend goed blijft dalen, opnieuw een afboeking moet plaatsvinden. Het risico dat hierbij wordt gelopen wordt geschat op € 300.000,--.
60380311	Den Dam	Brbr		Dit plan voor Breedenbroek omvat de mogelijkheid 8 half-vrijstaande woningen te bouwen voor particulier initiatief. De kosten van voorbereiding worden ten laste van de exploitatie gebracht. Een aantal onderzoeken loopt. Hoewel er nog geen exploitatieberekening voor ligt mag worden aangenomen dat bij uitgifte door de gemeente de grondexploitatie tenminste sluitend zal zijn.
60380312	Herontwikkeling locatie Het Anker	Uift	500.000	Door aankoop van grond en opstallen en door verplaatsing van het bedrijf "Het Anker" door de gemeente is het risico voor de ontwikkeling van woningbouw in Hutten Zuid weggenomen. Er ligt echter wel een risicovolle opgave om tot exploitatie te komen. Lukt het ontwikkelen van dit plan niet dan wordt het financieel risico, nu opstallen zijn gesloopt en gesaneerd, voor het op de markt brengen van dit onroerend goed geschat op € 500.000,--.
60380313	Varsselder – Veldhunten 3 ^e speelveld			Er zijn plannen om het 3 ^e speelveld van Varsselder te bestemmen voor woningbouw.
	Regionaal bedrijven terrein A18		200.000	De gemeente is deelnemer in het regionale bedrijventerrein A 18. Door deze deelname draagt de gemeente risico wanneer de exploitatie verliesgevend

Gronden niet in Exploitatie				
Pr.nr.	Project		Risico	Omschrijving risico's / opmerkingen
				is. Dit risico wordt geschat op € 200.000,--.
	Woonvisie		16.300.000	In het kader van de afspraken over de regionale woonvisie moet de gemeente de plancapaciteit voor de woningbouw terugbrengen. Dit brengt financiële risico's met zich mee. In het uiterste geval zal de gemeente hierdoor circa € 26 miljoen verliezen. In dit kader wordt een voorziening gemaakt van € 10.000.000. Er vindt echter nog overleg binnen de regio plaats en met de provincie over het instellen van een krimpfonds. Daarnaast zal met ontwikkelaars worden nagegaan hoe zij middels woningbouw op toekomstige locaties kunnen worden gecompenseerd. De uitkomsten zijn derhalve nog zeer onzeker. De Raad heeft besloten om zodra in een project besluitvorming/ visievorming van de raad wordt gevraagd de consequenties aan de orde te stellen. Gelet hierop wordt voor het resterende bedrag van € 16,3 miljoen een risico voorzien van 40%, oftewel € 6.520.000

Samenvatting van de risico's in bedragen

In onderstaande tabel zijn de risico's samengevat met de inschatting van de kans dat het risico zich voordoet.

Complex-nr.	Omschrijving	Risico in €	Kans op risico	Risico-reserve in €
60380211	Hutten Zuid herontwikkeling	750.000	50%	375.000
60380214	Centrumplan Ulft onroerend goed	340.000	50%	170.000
60380214	Centrumplan Ulft openbare ruimte	500.000	50%	250.000
60380214	Centrumplan Ulft parkeervoorz.	336.000	80%	268.800
60380231	Centrumplan Varsseveld	127.500	50%	63.750
	algemene risico's grondexpl.	2.000.000	50%	1.000.000
60380218	Centrumplan Gendringen	75.000	50%	37.500
60380310	Strategische aankopen	300.000	50%	150.000
60380312	Het Anker	500.000	50%	250.000
	Regionaal bedrijventerrein A 18	200.000	20%	40.000
	Woonvisie	16.300.000	40%	6.520.000
	totaal	21.428.500		9.125.050

4.7 Paragraaf Weerstandsvermogen

4.7.1 Inleiding

Het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de financiële positie van de gemeente is. Het geeft aan in welke mate de gemeente in staat is financiële tegenvallers op te vangen. Inzicht hierin is van groot belang. In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is opgenomen dat onder meer in de begroting hier specifieke aandacht aan besteed moet worden in een aparte paragraaf Weerstandsvermogen.

Beleid

Het bestaande beleid inzake het weerstandsvermogen is vastgelegd in de nota Weerstandsvermogen. Deze nota is in juni 2006 door de gemeenteraad vastgesteld. Voor een uitgebreide toelichting en beschrijving wordt naar de nota verwezen. In deze paragraaf zijn alleen de belangrijkste en actuele zaken opgenomen. In deze begroting zijn alle reserves en voorzieningen kritisch tegen het licht gehouden, waardoor er een geactualiseerd inzicht in de reserves en voorzieningen aanwezig is.

Beleidsuitgangspunten zijn:

- Gemeente Oude IJsselstreek gebruikt in eerste instantie incidentele weerstandscapaciteit om zowel incidentele als structurele tegenvallers te dekken;
- Mochten zich gedurende een jaar structurele tegenvallers voordoen, zonder dat daar meevallers tegenover staan, dan zullen deze eerst incidenteel worden afgedekt middels de incidentele weerstandscapaciteit.
- Voor structurele tegenvallers wordt bij de eerstvolgende begroting dekking gezocht;
- Er wordt rekening gehouden met een buffer in het weerstandsvermogen;
- Het weerstandsvermogen wordt zoveel mogelijk in tact gelaten en er wordt terughoudend opgetreden bij de beschikking over de algemene reserve. Dit omdat niet alle risico's voldoende gekwantificeerd kunnen worden. Om een goed beeld te houden op de risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit worden deze minimaal tweemaal per jaar (bij de programmabegroting en de jaarrekening) geïventariseerd;
- De post onvoorzien wordt alleen gebruikt voor eenmalige tegenvallers; deze tegenvallers dienen te voldoen aan de volgende criteria: Onuitstelbaar, Onvoorzienbaar en Onvermijdbaar. Structurele knelpunten dienen op structurele wijze te worden opgelost.
- De algemene reserve wordt volledig meegerekend bij de bepaling van de weerstandscapaciteit;
- Dit betekent naast het afsluiten van verzekeringen, risico-inventarisatie en evaluatie op het gebied van de Arbowet, het toepassen planning en control (onder meer administratieve organisatie, interne controle, financial control en juridische control) en periodiek preventief en repressief onderhoud dat periodieke risicoanalyse en het nemen van maatregelen integraal onderdeel van de activiteiten worden.

4.7.2 Berekening van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de som van:

- a. de begrotingsruimte;
- b. de algemene reserves;
- c. bestanddelen van de bestemmingsreserves;
- d. de stille reserves;
- e. de niet-benutte belastingcapaciteit;
- f. mogelijke bezuinigingsmaatregelen.

Ad. a. Begrotingsruimte

Voor de dekking van niet voorziene uitgaven is in de begroting een structureel bedrag van € 2,50 per inwoner, ofwel een totaalbedrag van € 99.603 opgenomen.

Ad. b. Algemene reserves

Omschrijving	Geraamde stand
	1-1-2012
Algemene reserve	21.907.215
overige bestemmingsreserves	0
Algemene reserve grondbedrijf	969.148
Totaal	22.876.363

Ad. c. Bestanddelen van de bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves zijn dit jaar in het kader van de nota Reserves en Voorzieningen opnieuw beoordeeld. In deze begroting zijn de reserves kritisch beoordeeld op de noodzaak om deze in stand te houden. Gevolg hiervan is dat er geen bestanddelen van de bestemmingsreserves meer beschikbaar zijn betreffende de weerstandscapaciteit.

Ad. d. Stille reserves

Dit betreft dit activa die tegen nul zijn gewaardeerd of waarvan de boekwaarde - beduidend - onder de handelswaarde ligt. De mogelijke meeropbrengsten die bij verkoop ontstaan kunnen voor andere doeleinden worden aangewend. Dit geldt wel **alleen** voor die bezittingen die op de markt te verkopen zijn. Bijvoorbeeld objecten die onderdeel zijn van de bouwgrondexploitatie zijn niet vrij te verkopen, evenmin als monumentale panden en objecten die onderdeel van de herhuisvesting zijn. De inventarisatie die wij in het kader van zbb hebben gedaan, heeft de volgende lijst van panden in gemeentelijk bezit die invloed hebben op de stille reserves opgeleverd.

In Oude IJsselstreek betreft dit:

Omschrijving	1-1-2012		
	Boekwaarde	Actuele WOZ-waarde	Weerstandscapaciteit
Sporthal IJsselweide	68.000	509.000	441.000
Repetitieruimte Biezenakker	0	38.000	38.000
Kantine VV Gendringen	0	57.000	57.000
't Pakhuus	25.000	536.000	511.000
Gymzaal Schoolweide	185.000	448.000	263.000
Gymzaal Wienwaarden	20.000	235.000	215.000
Sporthal/zwembad Van Pallandt	1.640.000	3.382.000	1.742.000
Kantine SC Varsseveld	0	458.000	458.000
IJsbaan Waalstraat	0	72.000	72.000
Gymzaal Wihelmina	0	221.000	221.000
Multifunctionele acc. Hovenstraat	6.000	551.000	545.000
Gemeentewerf Ulft	2.720.000	4.761.000	2.041.000
El Bethel	8.000	153.000	145.000
Bedrijfspannend Humanitas	0	247.000	247.000
Hummeltje-Tummeltje	0	188.000	188.000
Kleedkamers VV Terborg	0	365.000	365.000
Kantine VV Terborg	0	195.000	195.000
Multifunctionele acc. FB Deurvorststraat	245.000	558.000	313.000
Voormalig St. Jorisschool	27.000	585.000	558.000
Kameleon	0	586.000	586.000
Gemeentehuis Gendringen	2.920.000	5.439.000	2.519.000
Stationsgebouw Terborg	0	50.000	50.000
Zwembad de Paasberg	26.000	1.192.000	1.166.000
Zwembad de Blenk	270.000	1.215.000	945.000
Brandweerkazerne Gendringen	740.000	1.131.000	391.000

Sporthal de Paasberg	1.670.000	2.156.000	486.000
Clubgebouw Den Dam	0	108.000	108.000
Kwaksmölle	13.000	187.000	174.000
Woning Oranjestraat 68	0	142.000	142.000
Woning Hoofdstraat 81	0	136.000	136.000
Woning Hoofdstraat 81a	0	45.000	45.000
Woning Hoofdstraat 83	0	248.000	248.000
Woning Hoofdstraat 85	0	153.000	153.000
Woning Hoofdstraat 85a	0	128.000	153.000
Woning Zeskamp	0	432.000	432.000
Woning de Tuit	0	457.000	457.000
Boerderij Meurstede	0	573.000	573.000
Totaal	10.583.000	27.937.000	17.354.000

Ad. e. Niet-benutte belastingcapaciteit

1. Woonlasten

Met betrekking tot de onbenutte belastingcapaciteit is het volgende te melden:

Bij de afvalstoffenheffing en de rioolheffing is sprake van volledige kostendekkendheid. Er is dus geen sprake van niet-benutte belastingcapaciteit.

Er is geen limitering van de OZB-tarieven meer maar er is wel een voorbehoud gemaakt dat de opbrengstenstijging van de OZB landelijk beperkt dient te blijven. Hiertoe is een macronorm ingesteld die de maximale opbrengstenstijging voor een bepaald jaar aangeeft. De macronorm voor 2011 is 3,50%. Dat betekent dat de opbrengststijging voor alle gemeenten in 2011 ten opzichte van 2010 maximaal 3,50% mocht bedragen. De macronorm voor 2012 is vastgesteld op 3,75 %. De gemeente Oude IJsselstreek heeft, uitgaande van deze macronorm van 3,75%, een onbenutte belastingcapaciteit van 0,25%.

2. Leges

Bij de heffing van leges wordt volledige kostendekkendheid als uitgangspunt gehanteerd. Van belang hierbij is of het totale bedrag aan legesinkomsten binnen de begroting, de aan de specifieke dienstverlening toegerekende lasten al dan niet volledig dekken. De uitslag van een kostendekkendheidonderzoek is in de voorjaarsnota in 2009 gepresenteerd. In 2012 vindt een vervolgonderzoek plaats over onze manier van de toerekening van de kosten.

Ad. f. Mogelijke bezuinigingsmaatregelen

Er zijn geen mogelijke bezuinigingen die ruimte bieden inzake de weerstandscapaciteit.

Totale weerstandscapaciteit

De totale weerstandscapaciteit van de gemeente ziet er als volgt uit:

Onderdeel	Totaalbedrag
a. Begrotingsruimte (post onvoorzien)	99.603
b. Algemene reserves	22.876.363
c. Bestanddelen bestemmingsreserves	0
d. Stille reserves	17.354.000
e. Niet-benutte belastingcapaciteit	0
f. Bezuinigingsmaatregelen	0
Totaal weerstandscapaciteit	40.329.966

4.7.3 Risico's

Hier worden de risico's behandeld en is het totaaloverzicht van de risico's waarmee de gemeente geconfronteerd wordt in een tabel opgenomen. De risico's worden na de tabel verder toegelicht.

De risico's zijn onderverdeeld naar:

- a. Aansprakelijkheidsrisico's
- b. Risico's op eigendommen
- c. Risico's van de bedrijfsvoering
- d. Financiële risico's
- e. Grondexploitatie
- f. Verbonden partijen
- g. Openeind regelingen
- h. Grote projecten
- i. Externe factoren
- j. Overige beperkte risico's

Het totaaloverzicht van de risico's van de gemeente Oude IJsselstreek ziet er als volgt uit:

Risico Categorie	Kans	Mate van inschatbaarheid	Beheersing *	Financiële gevolg	Risico
a. Aansprakelijkheid					
Schadeclaims	5%	Slecht	Verminderen	200.000	10.000
b. Eigendommen					
Gemeentelijke eigendommen en accommodaties	5%	Slecht	Verminderen	200.000	10.000
Percelen met bodemverontreiniging	10%	Redelijk	Accepteren	250.000	25.000
c. Bedrijfsvoering					
Ziekte	10%	Redelijk	Accepteren	100.000	10.000
Gevolgen Zero Based budgeting	10%	Redelijk	Verminderen	1.000.000	100.000
regionale samenwerking	10%	Redelijk	Verminderen	600.000	60.000
Wachtgeldverplichtingen	50%	Redelijk	Verminderen	300.000	150.000
Pensioenaanspraken wethouders	50%	Redelijk	Verminderen	40.000	20.000
d. Financieel					
Bestuursdwang	25%	Slecht	Verminderen	100.000	25.000
Proceskostenveroordeling	50%	Slecht	Accepteren	10.000	5.000
Bouwvergunningen	50%	Redelijk	Accepteren	200.000	100.000
Verkoop gemeentelijke eigendommen	50%	Redelijk	Verminderen	400.000	200.000
e. Grondexploitatie					
Zie paragraaf grondbeleid	div.	Redelijk	Accepteren	21.428.500	9.125.050
f. Verbonden partijen					
zie paragraaf	5%	Goed	Accepteren	9.907.874	495.394
g. Openeind regelingen					
Monumentensubsidies	10%	Goed	Accepteren	10.000	1.000
Leerlingenvervoer	25%	Slecht	Accepteren	100.000	25.000
Bijzondere bijstand	25%	Slecht	Accepteren	100.000	25.000
WMO, uitvoeringsregelingen	25%	Redelijk	Accepteren	250.000	62.500
h. Grote projecten					
SSP Hal	10%	Redelijk	Verminderen	540.000	54.000
Verkeerscirculatieplan Ulft	10%	Redelijk	Accepteren	1.980.000	198.000
i. Garant-/borgstellingen					
DRU Cultuurfabriek	10%	Redelijk	Accepteren	600.000	60.000
DRU Cultuurfabriek	10%	Redelijk	Accepteren	1.080.000	108.000
BOEi	10%	Redelijk	Accepteren	1.700.000	170.000
Optimaal FM	10%	Redelijk	Accepteren	400.000	40.000
SDOUC	10%	Redelijk	Accepteren	150.000	15.000
SDOUC	10%	Redelijk	Accepteren	60.000	6.000
j. Externe factoren					
Decentralisatie Rijkstaken	10%	Slecht	Verminderen	100.000	10.000
Risico's door het doen en laten van anderen	10%	Slecht	Accepteren	100.000	10.000
Economische ontwikkelingen	10%	Slecht	Accepteren	250.000	25.000
k. Overige beperkte risico's					
	1%	Slecht	Verminderen	100.000	1.000
Totaal				42.256.374	11.145.944

* Toelichting kolom "Beheersing":

Voor elk risico moet een keuze gemaakt worden uit de volgende vier maatregelen:

1. vermijden;
Dit houdt in dat het beleid waar een risico door ontstaat, wordt beëindigd, op een andere manier wordt vorm gegeven of geen beleid gestart dat een risico met zich meebrengt. Ook kunnen werkprocessen zodanig ingevuld zijn, dat op die manier bepaalde risico's worden vermeden.
2. verminderen;
Door het risico af te dekken middels een verzekering, een voorziening of een ander budget in de begroting. Hiermee worden de gevolgen van een risico dus beperkt. Tevens kan bij verminderen gedacht worden aan het aanpakken of wegnemen van de oorzaak van het risico.
3. overdragen;
Dit kan door het beleid dat een risico met zich meebrengt, uit te laten voeren door een andere betrokken partij, die daarbij ook de financiële risico's overneemt.
4. accepteren;
Als een risico niet wordt vermeden, verminderd of overgedragen, wordt het risico geaccepteerd en zal eventuele financiële schade volledig middels de weerstandscapaciteit moeten worden afgedekt. Dit betekent niet dat het risico niet beïnvloedbaar is en daarom maar geaccepteerd moet worden. Het betekent dat het risico op dit moment geaccepteerd wordt en niet op één of andere wijze is afgedekt. Mocht de wens bestaan om het risico in de toekomst anders te beheersen dan zal gekozen moeten worden voor vermijden, verminderen of overdragen.

Toelichting risico's

a. Aansprakelijkheidsrisico's

Schadeclaims

De gemeente kan op velerlei gebied aansprakelijk worden gesteld vanwege onzorgvuldig, onjuist of niet tijdig handelen. Hierbij kunnen we denken aan de volgende gebieden:

- Weg- en rioolbeheer
- Het gebied van vergunningverlening en handhaving (milieu, RO, bouwen, veiligheid)
- Gegevensregistratie en –informatie (m.n. wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen, verder verstrekken van onjuiste informatie o.i.d.)
- Niet-tijdig nemen van besluiten

Deze risico's kunnen aanzienlijk zijn.

We hebben ons tegen dit soort schadeclaims verzekerd. Het eigen risico á € 2.500 is in de begroting gedekt. In de uitzonderlijke gevallen dekt de verzekering de schade niet. Hiervoor is een beperkt restrisico opgenomen.

b. Risico's op eigendommen

Gemeentelijke gebouwen en accommodaties

De risico's zijn aanzienlijk beperkt doordat de gemeente een uitgebreide brand- en stormverzekeringen heeft afgesloten. Naast brand en stormschade is ook waterschade, vandalisme en diefstal verzekerd. Er geldt hiervoor een eigen risico van € 5.000 per gebeurtenis.

Gemeentelijke percelen en bodemverontreiniging

Wat betreft eigen percelen gelden de volgende risico's:

- er zit een verontreiniging die nog niet bekend is
- er zit een verontreiniging die wel bekend is, maar bij nader onderzoek groter uitvalt
- er zit een verontreiniging die zich verspreidt tot op het perceel van de buurman
- er zit een verontreiniging op het gemeentelijk perceel als gevolg van verspreiding vanaf het buurperceel

Er zijn een aantal gevallen van bodemverontreiniging bekend; op basis van de huidige saneringsregels en –uitvoeringspraktijk schatten wij de hiermee gepaard gaande risico's beperkt in. Een aantal risico's zijn middels budgetten afgedekt. Een aantal andere gevallen kan in de toekomst nog problemen opleveren. Hiervoor is een globale totaalinschatting gemaakt.

c. Risico's van de bedrijfsvoering

Ziekte

Er kan volstaan worden met een beperkt restrisico.

Gevolgen Zero Based Budgeting

Doordat we de organisatie zero base gaan benaderen, zal de invulling efficiënt en slank zijn. Hierdoor kan het voorkomen dat wanneer iemand uitvalt, taken niet direct opgevangen kunnen worden door de staande organisatie.

Regionale samenwerking

Aangezien wij afhankelijk zijn van derden is het moeilijk in te schatten welke voordelen wij hier kunnen realiseren op de korte en lange termijn.

Wachtgeldverplichtingen

Indien ZBB niet geheel via natuurlijk verloop gaat, zullen mogelijk een wachtgeldverplichtingen ontstaan. Aangezien zorgvuldigheid tijdens dit proces hoog in ons vaandel staat, zullen wij er alles aan doen om dit zo beperkt mogelijk te houden

Pensioenaanspraken wethouders

Ieder jaar schat Loyalis opnieuw de beleggingstegoeden in. Er is de mogelijkheid om deze ingeschatte tekorten aan te vullen. Het zijn echter inschattingen van de eindwaarde van de beleggingen die ieder jaar wijzigen. Daarom is de keuze gemaakt niet ieder jaar aan te vullen maar deze bij de risico's te vermelden.

d. Financiële risico's

Bestuursdwang

De gemeente heeft geen budget voor bestuursdwang. Het risico bestaat dat ergens binnen de gemeente bestuursdwang toegepast moet worden waarbij bijvoorbeeld sprake is van hoge opruimkosten. Deze kosten komen in eerste aanleg voor rekening van de gemeente. Wanneer de kosten niet te verhalen zijn op de overtreder blijft de gemeente met een schadepost zitten.

Proceskostenveroordeling

In bezwaar- en beroepsprocedures kan het bestuursorgaan worden veroordeeld tot het betalen van een vergoeding voor proceskosten op grond van de Algemene wet bestuursrecht. De rechter kan op grond van artikel 8:73 Awb (vernietiging besluit) deze vergoeding toekennen. De Commissie bezwaarschriften kan adviseren om proceskosten toe te kennen indien er sprake is van een gegrond besluit en waarbij de bezwaarmaker gebruik maakt van professionele externe rechtsbijstand

Bouwvergunningen

Gezien de economische recessie is er een groot risico dat er minder aanvragen zullen komen voor bouwvergunningen.

Verkoop gemeentelijke eigendommen

In het kader van de herhuisvesting gemeentelijke diensten zijn diverse opbrengsten van verkopen van gemeentelijke eigendommen geraamd. Het is nog niet duidelijk of deze geraamde opbrengsten volledig gerealiseerd worden.

e. Grondexploitatie

Zie Paragraaf

f. Verbonden partijen

Als deelnemer van de gemeenschappelijke regelingen is de gemeente, tezamen met de overige deelnemende gemeenten, financieel aansprakelijk voor eventuele tekorten bij deze verbonden partijen. Zie hiervoor de paragraaf verbonden partijen.

g. Openeind regelingen

De uitgaven die gemoeid zijn met openeind regelingen zijn zoals de naam al aangeeft moeilijk te beïnvloeden door de gemeente. Uitgaven vinden plaats op basis van verordeningen en regelingen. De aanspraken die op de regelingen worden gedaan zijn niet te beïnvloeden door de gemeente.

In Oude IJsselstreek is gaat het om de volgende regelingen:

- Monumentensubsidies
- Leerlingenvervoer
- Bijzondere bijstand
- Wet Maatschappelijk ondersteuning, uitvoeringsregelingen

h. Grote projecten

SSP Hal

Waar de SSP-hal tot voor kort nog op de nominatie stond voor sloop en locatie voor nieuwbouw zal deze nu dienst gaan doen als congres-, beurs- en evenementenhal. In de Achterhoek is door het afbreken van de veemarkthal in Doetinchem geen evenementenhal meer beschikbaar. In deze leemte wordt voorzien door de SSP-hal om te vormen tot een evenementenhal met mogelijkheden voor innovatieve beurzen en exposities, culturele manifestaties, congressen en vrijetijdsevenementen. De vuurdoop was het in juni 2011 georganiseerde VNG congres met enkele duizenden deelnemers. Hiervoor heeft de gemeente aan BOEi in 2011 een restauratiesubsidie van € 500.000 beschikbaar gesteld.

Deze functieverandering van wonen naar cultureel economisch moet leiden tot een versterkend effect van de DRU Cultuurfabriek en biedt verdere mogelijkheden voor de toeristisch recreatieve functie van het omliggende gebied. Om de regie en de juiste synergie daarvan te kunnen realiseren heeft de raad van de gemeente Oude IJsselstreek besloten de SSP-hal van BOEi te kopen voor een bedrag van € 360.000. De opstalexplotatie van de SSP hal zal middels een groeiemodel ter hand worden genomen op een zodanige wijze dat de kapitaallasten van de aankoopinvestering en van toekomstige investeringen worden gedekt uit de opstalexplotatie van de SSP hal. Voor 2012 is een investering begroot van € 540.000. Aan de provincie Gelderland is gevraagd € 1,5 miljoen bij te dragen.

Verkeerscirculatieplan Ulft

De uitvoering van het centrumplan Ulft kan niet zonder een goede ontsluiting voor zowel bewoners, bezoekers als bevoorradingsverkeer. Een goede bereikbaarheid per auto en openbaar vervoer draagt bij aan een gunstiger winkelklimaat. Daarnaast is het van belang de leefbaarheid in en rond het centrum goed blijft, vooral voor de bewoners. Extra aandacht gaat uit naar optimalisatie van de verkeersveiligheid voor alle weggebruikers en naar het creëren van voldoende parkeerplaatsen.

i. Garant-/Borgstellingen

Alle borg-/garanstellingen worden getoetst aan de uitvoeringsregels Welzijn, Cultuur en Sport.

DRU-Cultuurfabriek:

De borgstelling is in 2010 afgegeven ten behoeve van het afsluiten van een geldlening voor investeringen en onvoorziene meerkosten. Daarnaast is in 2010 er een akte van borgtocht afgegeven ter voorkoming van liquiditeitsproblemen. Doordat er een herstelplan is opgesteld wordt het risico beperkt.

BOEi:

Om verder te kunnen investeren in restauratiewerken op het DRU terrein, moet BOEi een lening af sluiten. Zonder garantstelling is het verkrijgen van een lening in het huidige economische klimaat onmogelijk.

Optimaal FM:

Om de verhuur van het Loongebouw mogelijk te maken, heeft Optimaal FM een gemeentegarantie nodig om een lening af te sluiten voor de interne verbouwing. Onze beoordeling van de "cijfers" van de Optimaal FM leert ons dat er een beperkt risico bestaat.

SDOUC:

Zij hebben 2 borgstellingen ontvangen voor de realisatie van een kledacommodatie en het realiseren van een kunstgrasveld. Er is sprake van een aanvaardbaar risico.

j. Externe factoren

Decentralisatie van rijkstaken

In de afgelopen jaren zijn er de nodige taken vanuit het Rijk overgeheveld naar de gemeenten, waarbij de daarbij behorende middelen, veelal na een doelmatigheidskorting, aan het gemeentefonds zijn toegevoegd. In 2012 worden de voorbereidingen voor de wet werken naar vermogen getroffen. Ook veranderd er het nodige in de jeugdzorg.

Risico's door het doen en laten van derden

Deze risico's zijn niet of nauwelijks te voorspellen. In dit kader moet vooral gedacht worden aan projecten waarvan de uitvoering in een onomkeerbare situatie verkeert. Deze risico's doen zich ook op andere terreinen in de exploitatiesfeer voor, maar zijn dan vaak van een andere omvang.

Economische ontwikkelingen

Het gaat hier om meer algemene ontwikkelingen buiten de invloedssfeer van de gemeente. Daarbij kan onder andere gedacht wordt aan renteontwikkelingen. Niemand garandeert dat de huidige lage rentestand voor opname van vast geld zal blijven voortduren. In de begroting wordt daar echter voor een deel wel op geanticipeerd.

k. Overige beperkte risico's

In deze paragraaf worden enkele overige risico's benoemd die verder weinig tot geen financiële gevolgen hebben.

Het betreft de volgende zaken:

- Gemeentegaranties en borgstellingen

De gemeente heeft naast de onder punt *i* *garant-/borgstellingen* vermelde partijen in het verleden voor vele tientallen miljoenen euro's aan garanties en borg-stellingen afgegeven, waarvoor de gemeente in theorie betalingsrisico loopt. Ook neemt de gemeente de zogeheten achtervangpositie in bij vele door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw geborgde leningen ten behoeve van door diverse woningcorporaties opgenomen leningen. Ook hierbij gaat het om vele tientallen miljoenen euro's. De risico's welke uit dergelijke posities voortvloeien zijn in de praktijk gering. Het instituut gemeente-garanties bestaat al langere tijd niet meer. De waarde van de woningen, zeker vanuit de periode waarin het instituut gemeentegaranties nog bestond, is veelal hoger dan het schuldrestant op de betreffende woningen. Ook de financiële positie van de woningcorporaties baart geen zorgen met betrekking tot de ingenomen achtervang positie.

- Planschade

Als gevolg van de aanpassing van de Wet op de Ruimtelijke Ordening mag de gemeente tegenwoordig met de initiatiefnemers van bouwprojecten weer afwentelingovereenkomsten afsluiten. Dat wil zeggen dat eventuele planschadeclaims voor rekening komen van de initiatiefnemer en niet voor de gemeente. Een mogelijk risico is echter nog de actualisering van enkele komplannen. Eventuele claims die daaruit voortvloeien zijn niet te verhalen. Er is nu nog geen zicht op wat voor consequenties dit zal hebben.

- Hypotheken personeel

De gemeente verstrekke tot 31-12-2008 hypotheek aan personeelsleden. Het onderpand voor de hypotheek-verstrekking is de eigen woning van de hypotheekgever. Het beleid van de gemeente is dat de maximale hypotheek wordt gerelateerd aan de WOZ-waarde. Gezien de zekerheidsstelling loopt de gemeente hiervoor niet veel risico.

4.7.4 Weerstandvermogen

Voor het beoordelen van het weerstandsvermogen is inzicht nodig in de omvang en in de achtergronden van de risico's in relatie tot de aanwezige weerstandscapaciteit.

Het weerstandsvermogen is voldoende als financiële tegenvallers goed opgevangen kunnen worden en het saldo van de weerstandscapaciteit minus de risico's positief is.

Weerstandscapaciteit	40.329.966
Risico's	11.145.944
Weerstandvermogen	29.184.022
Minimaal weerstandsvermogen	4.200.000
Rest Risicovermogen	24.984.022

Hieruit kan geconcludeerd worden dat het weerstandsvermogen van de gemeente Oude-IJsselstreek ruim voldoende is, ondanks het feit dat veel risico's moeilijk te kwantificeren zijn. De gemeente is dus ruim voldoende in staat om eventuele financiële tegenvallers op te vangen.

5. OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN

Onderstaand het overzicht van baten en lasten conform artikel 17 van het Besluit Begroting en Verantwoording.

Lasten:	2012	2013	2014	2015
1 Krachtige kernen in prachtig gebied	30.217.796	26.560.772	24.850.542	23.988.313
2 Samenleven en zorgzaam zijn	13.141.103	13.142.295	12.595.841	12.480.554
3 Oude industrie verbonden met cultuur en kunst	3.756.514	3.801.576	3.808.992	3.806.920
4 Energiek ondernemen	24.859.536	24.662.510	24.543.058	24.416.237
5 Kwaliteit in dienstverlening en bestuur	16.682.047	16.077.208	16.157.983	15.840.092
Onvoorziene uitgaven	99.603	99.642	99.008	98.370
Totaal	88.656.996	84.244.361	81.956.416	80.532.116
Baten:				
1 Krachtige kernen in prachtig gebied	19.809.939	16.934.184	15.627.110	15.170.066
2 Samenleven en zorgzaam zijn	1.986.272	2.051.696	2.051.796	2.051.896
3 Oude industrie verbonden met cultuur en kunst	17.126	17.126	17.126	17.126
4 Energiek ondernemen	13.638.644	13.638.644	13.638.644	13.638.644
5 Kwaliteit in dienstverlening en bestuur	7.153.484	7.554.584	7.528.123	6.511.784
Algemene dekkingsmiddelen	43.893.512	42.817.285	42.293.943	41.423.874
totaal	86.498.977	83.013.519	81.156.742	78.813.390
Resultaat voor bestemming	2.158.019-	1.230.842-	799.674-	1.718.726-
Bestemming resultaat				
1 Krachtige kernen in prachtig gebied	349.594	47.350	45.106	42.861
2 Samenleven en zorgzaam zijn	50.000	50.000	50.000	50.000
3 Oude industrie verbonden met cultuur en kunst	482.035	429.470	426.905	424.340
4 Energiek ondernemen	178.066	174.750	171.435	168.119
5 Kwaliteit in dienstverlening en bestuur	1.118.658	531.175	511.911	469.714
Totaal	2.178.353	1.232.745	1.205.357	1.155.034
Resultaat na bestemming	20.334	1.903	405.683	563.692-

---

6. FINANCIËLE UITEENZETTING

6.1 Financieel meerjaren perspectief

6.1.1 Financieel meerjaren perspectief

	2012	2013	2014	2015
Uitgangspositie	101.338-	1.146.297	1.056.684	-
Correcties (1)	361.088	751.389-	557.199-	879.336
Nieuw Beleid (2)	85.054	85.054	85.054	85.054
Autonoom Beleid (3)	485.716-	854.503	1.204.311	1.650.480
Intensivering (4)	2.853.602	2.690.837	3.156.672	4.471.027
Totaal	2.712.690-	4.025.302-	4.945.522-	7.085.897-
Dekkingsplan (5)	2.733.024-	4.027.205-	5.351.205-	6.522.205-
Saldo begroting	20.334	1.903	405.683	563.692-

6.1.2 Autonome ontwikkelingen

De autonome ontwikkelingen betreffen de wijzigingen in de kapitaallasten. Deze worden niet afzonderlijk per programma toegelicht. In programma 5 zijn ook de wijzigingen in de Algemene uitkering verwerkt.

	2012	2013	2014	2015
Programma 1				
Lasten	268.937	19.528-	10.829-	184.883-
Baten	300.000	-	-	-
Programma 2				
Lasten	8.212-	7.626-	7.088-	9.578-
Baten	18.722-	18.722-	18.722-	18.722-
Programma 3				
Lasten	79.877	103.327	127.238	145.166
Baten	5.020-	5.020-	5.020-	5.020-
Programma 4				
Lasten	100.823	90.173	97.966	28.949-
Baten	91.840-	91.840-	91.840-	91.840-
Programma 5				
Lasten	443.436	447.825	450.795	409.871
Baten	1.186.159	124.750-	430.647-	1.203.271-

6.1.3 Intensiveringen

Intensiveringen 2012-2015

Lasten

Programma 1	2012	2013	2014	2015
Riolering	329.044-	587.044-	587.044-	587.044-
sportaccommodaties	115.708	107.708	109.708	111.708
Aanleg en onderhoud plantsoenen en bomen	119.000	119.000	119.000	119.000
Grondexploitatie	4.048.364	1.239.788	53.709-	314.626-
Diverse kleine aanpassingen	66.625	67.367	74.443	75.843
Programma 2				
WMO	1.911.279	1.967.730	1.967.730	1.967.730
accommodaties	30.376-	23.654-	23.654-	23.654-
subsidie sportverenigingen (lijstsubsidies)	196.356	196.356	196.356	196.356
diverse kleine aanpassingen	41.740	39.547	38.822	39.765
Programma 3				
Subsidies kunst en cultuur	348.000	348.000	348.000	348.000
lijstsubsidies kunst en cultuur	100.909	100.909	100.909	100.909
Diverse kleine bedragen	15.856	15.856	15.856	15.856
Programma 4				
Recreatie en toerisme	63.678-	63.678-	63.678-	63.678-
Onderhoud wegen	290.000	290.000	290.000	290.000
Leerlingenvervoer	102.420	104.468	86.157	86.157
Sociale uikeringen	44.500	50.000	50.000	50.000
Diverse kleine aanpassingen	1.866-	1.776-	1.684-	1.590-
Programma 5				
Zero based / samenwerking	1.200.000	2.200.000	2.200.000	2.200.000
Afvalverwerking / inzameling	386.863-	386.863-	386.863-	386.863-
Raads en collegevergaderingen	60.261	60.261	60.261	60.261
bespaarde rente	125.699	125.699	125.699	125.699
Diverse kleine aanpassingen	59.329	48.079	51.170	7.730-
Totaal lasten intensiveringen	8.034.219	6.017.753	4.717.479	4.402.099

Baten

Programma 1	2012	2013	2014	2015
Riolering	18.762	287.537-	598.652-	679.252-
sportaccommodaties	85.494	76.160	76.160	76.160
Gebouwen	178.115	178.115	178.115	178.115
Diverse kleine aanpassingen	6.730-	2.842-	3.586-	4.330-
Grondexploitatie	4.019.338	1.210.762	54.925-	434.870-
Programma 2				
WMO	825.281	890.639	890.639	890.639
accommodaties	64.063-	64.063-	64.063-	64.063-
Rietborgh	55.000	55.000	55.000	55.000
Diverse kleine aanpassingen	4.397	4.463	4.563	4.663
Programma 3				
Afbramerij	157.035	154.470	151.905	149.340
Diverse kleine bedragen	595-	595-	595-	595-
Programma 4				
Diverse kleine aanpassingen	18.372	18.372	15.057	11.741
Programma 5				
Afvalverwerking / inzameling	288.905-	288.905-	288.905-	288.905-
Leges bouwvergunningen	100.000-	100.000-	100.000-	100.000-
Opbrengst hondenbelasting	37.500-	75.000-	112.500-	150.000-
Onroerende zaakbelasting	138.465	138.465	138.465	138.465
Dividend BNG	62.000	62.000	62.000	62.000
bespaarde rente	125.699	125.699	125.699	125.699
Diverse kleine aanpassingen	91.790	85.416	29.746	38.735-
Totaal baten intensiveringen	5.281.955	2.180.619	504.123	68.928-

(- = een voordeel op de lasten en een nadeel op de baten)

(+ = een nadeel op de lasten en een voordeel op de baten)

Toelichting op intensiveringen

Intensiveringen in de begroting 2012 - 2015 betreffen aanpassingen veroorzaakt door ondermeer stijgende aantallen en contractuele indexeringen. Daarnaast worden de raadsbesluiten met een meerjarig karakter hier vewerkt, oa de bestuursrapportage.

Er zal bij grote afwijkingen hieronder een nadere toelichting worden gegeven.

Riolering

De budgetten voor riolering zijn altijd budgettair neutraal in de begroting verwerkt met een onttrekking of toevoeging aan de egalisatievoorziening riolering.

Grondexploitatie

De budgetten voor grondexploitatie zijn budgettair neutraal vewerkt in de begroting.

Bij het afsluiten van de complexen worden de voordelen / nadelen verrekend met de algemene reserve.

WMO

Sinds 2010 is er sprake van een grotere toename van indicaties HH, het aantal klanten neemt toe.

Daarnaast zijn door de nieuwe aanbesteding per 2010 de prijzen per uur HH gestegen.

Tevens is gebleken dat meer zorg in 2010 van intramuraal naar extramuraal is gegaan, waardoor een lastenverschuiving heeft plaatsgevonden van AWBZ naar WMO. De klantenstijging zet in 2011 door.

Daarnaast merken we financieel gezien sinds 2010 de effecten van het zijn van een nadeelgemeente binnen de WMO. Tot 2010 heeft het rijk hierin een compensatie toegepast, maar sinds 2010 is die compensatie er niet meer. Er zijn daarom steeds minder middelen beschikbaar voor nadeelgemeenten om de WMO uit te kunnen voeren.

In 2011/2012 vindt het project herindicaties HH plaats. Dat betekent dat alle indicaties die aflopen in 2012 t/m 2015 opnieuw worden bekeken en dat daarin de nieuwe beleidsregels, de inmiddels tot stand gekomen voorliggende voorzieningen en het principe van eigen verantwoordelijkheid daarin wordt meegewogen. De verwachting is dat hierdoor het gemiddeld aantal zorguren per week zal dalen. Dit verkleint het nadeel vanaf 2012.

Deze stijging van het aantal zorguren geeft een extra baten van 250.000 aan eigen bijdrage.

Bovendien is er voor zowel de lasten als de batenkant een afwijking zichtbaar van ruim 5 ton. Dit betreft de samenwerking met andere gemeenten voor wat betreft het alphabureau.

Onderhoud wegen

De toevoeging van € 290.000 voor extra noodzakelijk onderhoud aan wegen stellen wij u in het dekkingsplan voor te laten vervallen.

Zero based / samenwerking

De posten uit het dekkingsplan voor 2011-2014 voor zero based en samenwerking zijn binnen de begroting 2012 -2105 concreet ingevuld.

Afvalverwerking/inzameling

De bedragen voor afvalverwerking / inzameling zijn aangepast aan de afvalbegroting 2012 en zijn inclusief de aanbestedingen tot en met september 2011.

6.1.4 Dekkingsplan

	2012	2013	2014	2015
Tekort volgens budgetsysteem	-1.112.690	-1.425.302	-2.345.522	-4.485.897
Taakstelling zbb	-1.000.000	-1.400.000	-1.400.000	-1.400.000
Taakstelling samenwerking	-600.000	-1.200.000	-1.200.000	-1.200.000
Subtotaal	-2.712.690	-4.025.302	-4.945.522	-7.085.897
DEKKINGSPLAN 2012 - 2015				
Bedrijfsvoering	451.000	551.000	551.000	551.000
Investeringen	0	300.000	300.000	300.000
Reserves	313.669	62.350	62.350	62.350
Harmonisatie tarieven	20.000	20.000	20.000	20.000
WMO	434.000	350.000	700.000	700.000
Zero based budgeting	1.036.355	1.682.855	2.456.855	3.427.855
stelpost zbb		500.000	700.000	900.000
Overig	478.000	561.000	561.000	561.000
Totaal dekkingsplan	2.733.024	4.027.205	5.351.205	6.522.205
Saldo begroting	20.334	1.903	405.683	-563.692

Toelichting:

Algemeen

Per programma vindt u een toelichting op de maatregelen die op dat betreffende programma hun weerslag hebben. De indeling in onderstaande categorieën heeft een zekere willekeur. Er zijn bij zbb maatregelen opgenomen die hun uitwerking hebben in 1 van de andere categorieën.

Maatregelen:

Bedrijfsvoering

Door continu kritisch naar onze bedrijfsvoering te kijken is het mogelijk om op een aantal onderdelen efficiënter te werken.

Investeringen

We stellen u voor om het bedrag aan kapitaallasten voor nieuwe investeringen eenmalig te verlagen naar € 300.000. Momenteel ruimen wij in de begroting een bedrag van € 600.000 in voor het doen van nieuwe investeringen. Zie hiervoor de bijlage B: staat van investeringen.

Reserves

Eenmalig laten we enkele reserves vrijvallen in 2012 ten behoeve van de dekking van lasten. Het gaat hier om de reserves beeldende kunst en de reserve opleiding en ontwikkeling personeel. Daarnaast stoppen we tijdelijk enige jaren met storten in de voorziening klimaatbeleid en onttrekken we 5x een bedrag van € 50.000 uit de reserve stimulering leefbaarheid ter afdekking van de kosten in het kader van leefbaarheid.

Subsidies

Maatschappelijke organisaties en verenigingen zijn belangrijk voor de gemeenschapszin. Waar nodig en mogelijk stimuleren wij deze organisaties met subsidies. Het geharmoniseerde subsidiebeleid is hierbij vooralsnog leidend, waarbij in de nabije toekomst wel ruimte moet zijn voor nieuwe afwegingen (heroriëntatie) en het anders (doelmatiger, gericht en effectiever) inzetten van middelen. De rollen en verantwoordelijkheden van de gemeente en de samenleving zijn (financieel en inhoudelijk) aan verandering onderhevig. Dat leidt tot nieuwe kaders, ook voor de subsidieverlening.

Harmonisatie tarieven

In het kader van de afstemming van onze tarieven met de ons omliggende gemeenten stellen wij u voor om de toeristenbelasting te verhogen naar € 1/p.p./nacht. Ook onder zzb vindt u een aantal maatregelen die te maken hebben met de harmonisatie van tarieven, onder andere die van het zwembad en andere accommodaties.

WMO

In 2011/2012 vindt het project herindicaties HH plaats. Dat betekent dat alle indicaties die aflopen in 2012 t/m 2015 opnieuw worden bekeken en dat daarin de nieuwe beleidsregels, de inmiddels tot stand gekomen voorliggende voorzieningen en het principe van eigen verantwoordelijkheid daarin worden meegewogen. De verwachting is dat hierdoor het gemiddeld aantal zorguren per week zal dalen. Dit levert vanaf 2012 een oplopend financieel voordeel op. Daarnaast lopen we in 2012 vooruit op een maatregel van de provincie op het gebied van de Regiotaxi. Dit levert ons een incidenteel voordeel op.

Zero based budgeting

Op basis van de in 2011 gehouden inventarisatie ZBB worden nu de 1^e resultaten concreet in deze begroting verwerkt. Grotendeels hebben deze 1^e resultaten betrekking op de gemeentelijke accommodaties waarbij we zowel harmoniseren qua inkomsten als nadenken over hoe we het beheer van de accommodaties kunnen verbeteren en efficiënter kunnen maken. Daarnaast houden we in de opgenomen bedragen rekening met natuurlijk verloop, zowel op basis van leeftijd als personeelsleden die vertrekken vanwege een andere baan. In de strategische heroriëntatie wordt momenteel een voorzet gedaan voor een optimale opzet van de organisatie.

Overige maatregelen

In deze categorie vallen zeer diverse maatregelen variërend van heroriëntatie welzijn tot het niet verhogen van het budget voor het onderhoud van wegen.

6.2 Financiële positie

In dit hoofdstuk worden de kaders aangegeven waarbinnen de voorjaarsnota en programmabegroting 2012-2015 zijn opgesteld. In de voorjaarsnota geeft de raad de kaders aan waarbinnen de programmabegroting wordt opgesteld. De voorstellen worden definitief bij het vaststellen van de programmabegroting 2012-2015. De raad stelt dan het begrotingsjaar 2012 vast en neemt de meerjarenraming voor kennisgeving aan.

Technische uitgangspunten

- **Peildatum 1 april**

Voor het opstellen van de Programmabegroting 2012 - 2015 wordt een peildatum van 1 april 2011 aangehouden. Dit betekent dat beleid en ontwikkelingen tot 1 april 2011 worden meegenomen. De basis voor de meerjarige ramingen 2012 - 2015 zijn dus de meerjarenramingen uit de begroting 2011 na wijziging, waarbij de wijzigingen tot 1 april 2011 zijn verwerkt. Een uitzondering is ontwikkelingen van de algemene uitkering uit het gemeentefonds (zie uitgangspunt “algemene uitkering uit het gemeentefonds”).

- **Aantallen woningen**

Voor de groei van het aantal woningen van 2012 - 2015 wordt aangesloten bij de aantallen zoals deze in de woonvisie zijn weergegeven. Tot 2020 de woningvoorraad toenemen met 685 woningen. In 2010 was de toename 83, in 2011 verwachten we een toename van 216 en in 2012 zal dit 146 zijn. Voor het restant (238 woningen) gaan we ervan uit dat deze tot 2020 gelijkelijk over de jaren zal worden opgeleverd.

Jaar	2012	2013	2014	2015
Aantal woningen per 1-1	16.577	16.723	16.757	16.791

1-1-2011 werkelijk aantal woningen: 16.361

- **Aantallen inwoners**

Het gemiddelde aantal inwoners per woning op 1-1-2011 is 2,44. Rekening houdend met de landelijke tendens dat huishoudens kleiner worden (daling van gemiddelde met 0,02 per jaar), verloopt het aantal inwoners als volgt:

Jaar	2012	2013	2014	2015
Aantal inwoners per 1-1	39.841	39.857	39.603	39.348

1-1-2011 werkelijk aantal inwoners: 39.921

- **Onvoorzien**

De post onvoorzien wordt meerjarig geraamd op € 2,50 per inwoner. Dit is voor 2012 € 99.603. Het betreft een conform wetgeving (Besluit Begroting en Verantwoording 2004) verplicht op te nemen post voor onvoorzien, onvermijdbare en onuitstelbare kosten. De hoogte van deze post is niet voorgeschreven maar is conform advisering van de Provincie.

- **Algemene uitkering uit het gemeentefonds**

De algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt in de Voorjaarsnota 2012 - 2015 geraamd op basis van actuele berichten die vooruitlopen op de juni-circulaire. In de Programmabegroting 2012 - 2015 zal de algemene uitkering op basis van de juni-circulaire zijn. Eventuele gevolgen van de september-circulaire zullen worden meegenomen in de 1^e wijziging op de begroting 2012 - 2015.

- **Salarissen**
Basis voor de raming van de salarissen in de Voorjaarsnota is de bestaande salarisadministratie. Hierbij opgeteld worden de vacatures en een bijraming voor een periodieke verhoging in 2011. Ook worden reeds bekende significante wijzigingen van werkgeverslasten meegenomen. Bij de begrotingsvoorbereiding zal in detail door de organisatie ingeschat worden waar individuele aanpassingen van toepassing zijn
- **Inflatiecorrectie**
Ten aanzien van in de Programmabegroting 2012 - 2015 op te nemen ramingen wordt voor exploitatiebudgetten voor de komende jaren een inflatiecorrectie van 0% aangehouden. Aangezien wij moeten bezuinigen is er geen ruimte om een inflatiecorrectie toe te passen.
- **Investerings (en rente)**
Bij de berekening van de kapitaallasten wordt uitgegaan van een begrote rente van 3,5%. We ramen in het 1^e jaar een half jaar rente en een heel jaar afschrijving. Uit de investeringslijst waarin nieuwe en vervangingsinvesteringen zijn opgenomen vloeit jaarlijks een bedrag aan kapitaallasten voort van € 600.000 in 2012 en verder.
- **Bespaarde rente eigen financieringsmiddelen**
Het percentage bespaarde rente over eigen financieringsmiddelen (algemene reserve en bestemmingsreserves) per 1 januari is 1,0%. Uitzondering zijn reserves die dienen ter dekking van kapitaallasten. Hiervoor geldt de marktrente, 4,5%. Reden hiervoor is de noodzaak dat de reserve op peil blijft om de bestemming te kunnen realiseren. Met de inwerkingtreding van het Besluit Begroting en Verantwoording is het niet meer toegestaan bespaarde rente rechtstreeks aan eigen financieringsmiddelen toe te voegen. Teneinde de koopkracht en de inzetbaarheid in stand te houden, wordt voorgesteld alle bespaarde rente via de exploitatie indirect toe te voegen aan de eigen financieringsmiddelen.
- **Woonlasten**
Bij de bespreking van de begroting 2011 heeft de raad besloten om voorlopig de stijging van de OZB te maximeren op 3,5%. De rioolheffing zal gelijk blijven en de afvalstoffen moet met 10% dalen.
- **Overige lokale heffingen**
Voor lokale heffingen die geen algemeen dekkingsmiddel betreffen geldt een kostendekkingspercentage van 100%. Voor wat betreft overige lokale heffingen, tarieven huren en pachten wordt rekening gehouden met het percentage van 3%.

Beleidsmatige uitgangspunten

- **Meerjarenraming**
Het is van belang dat aangetoond wordt dat eventueel nieuw beleid en intensiveringen vorig jaar niet te voorzien waren. Hiermee wordt recht gedaan aan de meerjarenraming die vorig jaar ter kennisgeving door de raad is aangenomen. Namelijk bij het opstellen van de Programmabegroting 2011-2014 zijn een aantal ontwikkelingen voor 2012 en verder voorzien. Nu, een jaar later, zijn afwijkingen hiervan onwaarschijnlijk en is een goede onderbouwing is noodzakelijk.
- **Nieuw voor Oud**
Indien er sprake is van nieuw beleid of intensiveringen, zal hiervoor dekking moeten worden gezocht binnen de bestaande financiële kaders.
- **Splitsing beleid**
Voorstellen splitsen in:

Autonome ontwikkelingen
Dit zijn ontwikkelingen die niet beïnvloedbaar zijn, bijvoorbeeld stijging van tarieven.

Intensivering en bezuinigingen

Dit betreft wijzigingen op bestaand beleid.

Nieuw beleid

Dit zijn zaken die nog niet in de begroting 2011 zijn opgenomen.

- **Voorjaarsnota 2012 - 2015**

In de Voorjaarsnota geeft de raad de kaders aan waarbinnen de Programmabegroting opgesteld wordt. De voorstellen worden definitief bij vaststellen de Programmabegroting 2012 - 2015. De raad stelt dan het begrotingsjaar 2012 vast en neemt de meerjarenramingen (2013-2015) voor kennisgeving aan

6.3 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

In dit hoofdstuk worden de algemene dekkingsmiddelen van de gemeente uitgewerkt en nader toegelicht. Baten en lasten van de gemeente, die niet direct aan een programma zijn toe te rekenen, zijn hier opgenomen. Het gaat hierbij om lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is, de algemene uitkeringen uit het Gemeentefonds, dividend, het saldo van de financieringsfunctie, de uitkering uit het BTW-compensatiefonds (ten laste van reserve), de overige algemene dekkingsmiddelen en het bedrag voor onvoorzien.

Beleidsruimte, kaders en bestaand beleid

De beleidsruimte betreffende “Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien” is beperkt. De belangrijkste regelgeving is opgenomen in de Gemeentewet, het Besluit Begroting en Verantwoording, de Wet Financiering Decentrale Overheden en de Wet Waardering Onroerende Zaken. Door de gemeenteraad vastgestelde kaderstellende notities en verordeningen zijn:

Beleidsstuk	Jaar
Verordening financieel beleid, beheer en financiële organisatie	2005
Verordening controle financieel beheer en financiële organisatie	2005
Verordening periodiek onderzoek doelmatigheid en doeltreffendheid	2005
Verordening Onroerende zaakbelastingen	2011
Nota Reserves en voorzieningen	2006
Nota Weerstandvermogen	2006
Treasurystatuut (Financiering)	2009

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Doelstelling voor Oude IJsselstreek is een financieel gezonde gemeente voor nu en in de toekomst. Dit betekent een solide financieel beleid met sluitende begrotingen waarbinnen ruimte aanwezig is voor noodzakelijke en gewenste vernieuwing van beleid. De gemeente zal een financieel verantwoord beleid voeren, waarbij een continue afweging plaats vindt van de bestuurlijke ambities ten opzichte van de beschikbare middelen.

Uitgangspunten hierbij zijn onder meer:

- Voldoende weerstandsvermogen om onverwachte tegenvallers op te kunnen vangen;
Zie de paragraaf “Weerstandvermogen” en de in 2006 vastgestelde nota “Weerstandvermogen”.
- Verantwoord beleid op het gebied van reserves en voorzieningen;
In 2006 is de nota “Reserves en voorzieningen” vastgesteld. Zie ook de bijlage D staat van reserves en voorzieningen
- Verantwoord beleid op het gebied van investeren en afschrijven;
Hierbij wordt rekening gehouden met de wettelijke voorschriften op het gebied van investeringen met een maatschappelijk nut. (Zie bijlage B staat van investeringen)
- Goed budgetbeheer en strakke begrotingsdiscipline;
De begrotingscijfers worden opgebouwd door strak te budgetteren. Strakke begrotingsdiscipline betekent dat er van overschrijdingen van begrotingsposten geen sprake kan zijn. Natuurlijk kan in bijzondere gevallen goed gemotiveerd (vooraf, indien het om een substantieel bedrag gaat), via de bestuursrapportage een budgetaanpassing worden gevraagd.
- “Oud voor nieuw beleid”;
Indien nieuw beleid noodzakelijk is geldt dat eerst binnen het eigen programma gekeken wordt of oud beleid, en de daarbij behorende budgetten, kan vervallen.
- Financiële dekking binnen de “eigen begrotingsposten”;
- Continue beoordeling doelmatigheid en doeltreffendheid organisatie;

- Op basis van de uitkomsten van doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken (op grond van de verordening ex. artikel 213a Gemeentewet) kunnen organisatorische of procesmatige aanpassingen plaatsvinden voor doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken in 2009).
- Optimaal gebruik subsidiemogelijkheden;
Bij projecten zullen subsidiebronnen nadrukkelijk bij de financiering worden betrokken.
  - Kostendekkendheid bij heffingen/retributies
  - Bij de behandeling van de begroting 2011 heeft de raad besloten dat het woonlastenprincipe gehandhaafd blijft. De maximale woonlastenstijging mag maximaal 3% bedragen. Voor 2012 hanteren wij een stijging van 3,5% voor OZB. Uitgangspunt voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing is kostendekkendheid.
  - Trendmatige(3%) verhoging van de tarieven, huren en pachten
  - Financieel sluitende begrotingen met een verantwoord dekkingsplan;
De begrotingen die aan de gemeenteraad worden aangeboden zijn financieel sluitend op basis van een reëel dekkingsplan.
  - Genereren van extra inkomsten

De steeds groter wordende afhankelijkheid van het Rijk voor wat betreft de financiële middelen en de snel veranderende wet- en regelgeving vormen hierbij een bedreiging. Bovendien is Oude IJsselstreek nog volop in ontwikkeling met alle onzekerheden voor nu maar ook in de toekomst. Ook spelen de bestuurlijke ambities, onder andere vastgelegd in de nota "Oude IJsselstreek op weg naar 2020" een belangrijke rol.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Het totaal van algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien:

	2011	2012	2013	2014	2015
Alg. dekkingsmiddelen	45.099.820	43.893.512	42.817.285	42.293.943	41.423.874
Onvoorzien	99.855	99.603	99.644	99.008	98.370

Hieronder worden de verschillende onderdelen van de algemene dekkingsmiddelen nader uitgewerkt en toegelicht.

- o **Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is.**
De lokale heffingen zijn uitgebreid beschreven in de betreffende paragraaf.
- o **Algemene uitkeringen uit het Gemeentefonds**
De berekening van de Algemene Uitkering is gebaseerd op de Meicirculaire 2011. De wijzigingen die uit de septembercirculaire volgen, zullen als 1^e begrotingswijziging op de begroting aan u worden aangeboden
Evenals alle andere posten is de raming van het gemeentefonds gebaseerd op constante lonen en prijzen. Het uitkeringspercentage waarmee voor 2011 gerekend is bedraagt 1.532.
In de meerjarenraming is rekening gehouden met een lichte stijging van het aantal woningen en een lichte daling van het aantal inwoners zoals bepaald in de financiële kaders. Een toelichting van de gehanteerde uitgangspunten is te vinden bij het hoofdstuk financiële positie.
- o **Dividend**
Het bedrag aan te ontvangen dividend zal in het jaar belangrijk lager zijn dan de afgelopen jaren. De aandelen in de NUON zijn verkocht en dit levert een forse toename van de algemene reserve op. Hier staat tegenover dat het bedrag aan te ontvangen dividend fors naar beneden is bijgesteld.

In 2012 is rekening gehouden met de volgende ontvangsten:

Dividend Nutsbedrijven (vitens en NUON)	€ 609.000
Dividend BNG	€ 350.000

o **Saldo financieringsfunctie**

Het saldo van de financieringsfunctie wordt bepaald door de verschillen in de geraamde rente en de gerealiseerde rente. Zie ook de paragraaf Financiering.

Het percentage bespaarde rente dat wordt berekend over de stand van de eigen financieringsmiddelen per 1 januari is bepaald op 1 %.

Met de inwerkingtreding van het Besluit Begroting en Verantwoording is het niet meer toegestaan bespaarde rente rechtstreeks aan reserves toe te voegen. Ten einde de inflatie van de reserves (algemene reserve en bestemmingsreserves) en de inzetbaarheid te handhaven wordt voorgesteld alle bespaarde rente via de exploitatie indirect bij te schrijven op het saldo van de reserves.

De rentelasten van de vaste activa (investeringen) worden aan de programma's toegerekend tegen het omslagpercentage van 2,8 % (voor enkele geactiveerde kapitaaluitgaven gelden (historisch bepaalde) uitzonderingspercentages).

o **BTW-compensatiefonds**

Voor het nadeel dat voor onze gemeente is ontstaan als gevolg van de invoering van het BTW-compensatiefonds is besloten, voor de btw in de activa riolering een bedrag te onttrekken uit het bufferfonds riolering. Hiermede is ook binnen het door de raad, in december 2006, vastgestelde GRP(2006-2010) rekening mee gehouden. Deze onttrekking bedroeg voor het jaar 2006 € 500.000,--, jaarlijks aflopend met € 50.000,--.

Voor het jaar 2012 betekent dit nog een onttrekking van € 200.000,--.

o **Overige algemene dekkingsmiddelen**

De overige algemene dekkingsmiddelen hebben betrekking op de achtergestelde lening van Vitens. Hiertegenover staat een bestemmingsreserve voor hetzelfde bedrag. De jaarlijkse aflossing (looptijd 15 jaar) van de lening, betekent een jaarlijkse vrijval van de bestemmingsreserve van € 179.000. Deze vrijval is verwerkt via bestemming resultaat (reserves). Naast deze vrijval ontvangt de gemeente rente over de achtergestelde lening.

o **Onvoorziene uitgaven**

Voor onvoorziene, onvermijdbare en onuitstelbare uitgaven is de gemeente als gevolg van de voorschriften verplicht een post "Onvoorziene uitgaven" in de begroting op te nemen. In Oude IJsselstreek wordt hiervoor een bedrag geraamd van € 2,50 per inwoner. Voor 2012 is dit een bedrag van € 99.603.

o **Overige bezuinigingen of intensiveringen**

Per programma lichten we de bezuinigingen en de intensiveringen toe. Daarnaast vindt u in hoofdstuk 6.4 het dekkingsplan om te komen tot een sluitende meerjarenbegroting 2012 -2015.

BIJLAGEN

Bijlage A: Staat van personeel

Bijlage B: Staat van investeringen

Bijlage C: Staat van activa

Bijlage D: Staat van reserves en voorzieningen

Bijlage E: EMU saldo

Bijlage F: Programma indeling 2012

Bijlage A: Staat van personeel

Staat van personele lasten 2012 t/m 2015

	BEGROTING 2011	fte 2011	BEGROTING 2012	fte 2012	BEGROTING 2013	BEGROTING 2014	BEGROTING 2015
	UITGAVEN		UITGAVEN		UITGAVEN	UITGAVEN	UITGAVEN
Afdeling							
Gemeenteraad	458.702	27,00	463.455	27,00	463.455	463.455	463.455
College	494.288	4,50	459.858	4,50	459.858	459.858	459.858
Directie	220.739	2,00	217.824	2,00	217.824	217.824	217.824
Griffie	200.183	3,00	193.170	2,58	193.170	193.170	193.170
strategie	113.887	1,50	178.887	2,50	178.887	178.887	178.887
Project en programmamanagement	-		386.877	4,45	386.877	386.877	386.877
OO	1.589.537	28,13					
PIF	1.638.197	28,69					
OR	3.409.453	77,27					
RMO	3.408.313	60,55					
V+H	1.684.004	29,85					
PUZA	2.072.840	39,21					
Veiligheid	253.351	4,97					
OWN 2020	538.700	7,00					
Afdeling Organisatie Ondersteuning			3.296.722	60,77	3.296.722	3.296.722	3.296.722
Afdeling Beleid			2.508.576	38,64	2.508.576	2.508.576	2.508.576
Afdeling Wijken en Beheer			4.584.941	108,21	4.584.941	4.584.941	4.584.941
Afdeling Publieksbalie			2.873.250	51,88	2.873.250	2.873.250	2.873.250
ISWI medewerkers	258.961		125.000		125.000	125.000	125.000
wachtgeld							
personeel	161.448		77.374		77.374	77.374	77.374
wethouders	64.900		91.144		91.144	91.144	91.144
overig personeel	68.565		94.209		94.209	94.209	94.209
stagiaires	11.000		11.000		11.000	11.000	11.000
BHV / EHBO	10.808		10.808		10.808	10.808	10.808
Vervanging personeel bij ziekte	100.000		100.000		100.000	100.000	100.000
Vervanging personeelslasten							
Ondernemingsraad	30.000		30.000		30.000	30.000	30.000
verkoop / aankoop verlof stuwmeer en cafetaria	13.000		13.000		13.000	13.000	13.000
Markten	10.499		10.499		10.499	10.499	10.499
Huwelijksvoltrekkingen	13.227		13.585		13.585	13.585	13.585
Brandweerpersoneel	248.656		247.836		247.836	247.836	247.836
	17.073.258	313,67	15.988.015	302,53	15.988.015	15.988.015	15.988.015
DEKKING							
grondexploitatie	OWN 2020	538.700-					
strategie	terugverdieneffect	113.887-	111.398-		111.398-	111.398-	111.398-
Rmo	terugverdieneffect	66.738-					
ISWI medewerkers	dekking reserve	258.961-	-		-	-	-
		978.286-	111.398-		111.398-	111.398-	111.398-
		16.094.972	15.876.617		15.876.617	15.876.617	15.876.617

In de begroting 2012 is rekening gehouden met een CAO stijging van 1,5%.

In 2011 is de regionalisering van de brandweer een feit geworden een groot deel van de medewerkers van de afdeling veiligheid is in dienst getreden bij de veiligheidsregio. In de programmabegroting 2011-2014 is nog van een volledige afdeling veiligheid uitgegaan. Voor de vergelijkbaarheid is in deze staat in de kolom begroting 2011 deze mutatie verwerkt.

Bijlage B: Staat van investeringen

Investerings 2012

prgr	kernen	omschrijving investering	afschr termijn	netto bedrag investering	voorberei- dingskn	uren	bijdragen derden	bedrag	rente	afschr	kapitaallasten	TOTAAL
4	div	Reconstructies van diverse wegen	20	2.200.000	194.250	195.750		2.590.000	45.325	129.500	174.825	
TOTAAL RECONSTRUCTIES												174.825
4	Ulft	Herstructurering Vogelbuurt Ulft Noord	20	893.223	35.592	71.185		1.000.000	17.500	50.000	67.500	
TOTAAL: HERSTRUCTURERING												67.500
1	Vsv	Aanleg parkeerterrein station Varsseveld	20	335.000	6.000	14.000	85.800	269.200	4.711	13.460	18.171	
1	Ulft	Verkeerscirculatieplan Ulft fase 1	20	2.070.000	180.000	30.000	300.000	1.980.000	34.650	99.000	133.650	
4	div	Realisering utilitaire en recreatieve fietspaden	20	475.000			237.500	237.500	4.156	11.875	16.031	
1	Vsv / □Tbg	Beveiliging spoorwegovergangen	25	1.500.000			1.000.000	500.000	8.750	20.000	28.750	
TOTAAL INFRASTRUCTURELE INVESTERINGEN												196.602
TOTAAL TOERISME												-
5	nvt	vervanging schaftwagen	8	24.667	400	600		25.667	449	3.208	3.658	
5	nvt	vervanging 1 Ford met gesloten laadruimte	8	42.000	400	600		43.000	753	5.375	6.128	
5	nvt	vervanging middelzware machines	8	14.300		700		15.000	263	1.875	2.138	
5	nvt	aanpassen klimaatsysteem gemeentehuis	15	230.000				230.000	4.025	15.333	19.358	
5	nvt	vervanging milieucontainers	20	1.148.000				1.148.000	20.090	57.400	77.490	
afvalstoffenheffing												77.490-
5	nvt	containermanagement	3	302.517				302.517	5.294	100.839	106.133	
afvalstoffenheffing												106.133-
5	Ulft	aankoop perceel grond bij werf Ulft	0	490.250				490.250	8.579	-	8.579	
afvalstoffenheffing												8.579-
5	Gendr / Vsv	vervanging tankautospuits post Gendringen of Varsseveld (2e deel)	15	260.000		2.000	50.000	212.000	3.710	14.133	17.843	
5	Gendr	vervanging motorspuitaanhanger brandweer (Gendringen)	20	45.000		500		45.500	796	2.275	3.071	
5	Gendr / Vsv	diverse klein materieel brandweer (Gendringen/Varsseveld)	5	9.500	500			10.000	175	2.000	2.175	
5	Gendr	manschappen / materieel voertuig 773 brandweer (Gendringen)	15	49.500		500		50.000	875	3.333	4.208	
TOTAAL BEDRIJFSVOERING												58.579

prgr	kernen	omschrijving investering	afschr termijn	netto bedrag investering	voorberei- dingskn	uren	bijdragen derden	bedrag	rente	afschr	kapitaallasten	TOTAAL
3	Ulft	SSP Hal	40	1.870.000		170.000	1.500.000	540.000	9.450	13.500	22.950	
		dekking: huurinkomsten										22.950-
1	Vsv	Sportclustering Varsseveld	40	1.475.000		25.000		1.500.000	26.250	37.500	63.750	
1	Breed.	Gemeentelijke bijdrage in nieuwbouw clubgebouw Scouting Breedenbroek	40	150.000				150.000	2.625	3.750	6.375	
1	Ulft	Atletiekbaan Ulft Atletico, schoonmaak baan, vervanging belijning	5	17.500				17.500	306	3.500	3.806	
4	Slv	1e inrichting en OLP Dr Bosschool 5e groep	20	15.500				15.500	271	775	1.046	
TOTAAL BEVOLKINGSGERELATEERDE INVESTERINGEN												74.978
1	div	inhaalslag vervanging verkeer en straatnaamborden	10	19.000	500	500		20.000	350	2.000	2.350	
5	nvt	gemeente heeft antwoord	3	130.000		60.000		190.000	3.325	63.333	66.658	
		dekking: rijksbijdrage										66.658-
1	Vsv	Inrichting Centrumplan Varsseveld (1e deel)	25	515.000		15.000		530.000	9.275	21.200	30.475	
TOTAAL OVERIG												32.825
TOTAAL INVESTERINGEN EN KAPITAALLASTEN 2012				12.080.957	223.392	390.585	3.173.300	9.521.634	166.629	545.666	605.309	

TOTAAL 2012 605.309

1	div	Reconstructie wegen nav weginspecties / rioolvervanging	20	1.031.050	90.975	90.975		1.213.000	21.228	60.650,00	81.877,50	
1	Ulft	Rioleringsdeel herstructurering Vogelbuurt Ulft	40	496.042	33.821	67.642		597.505	10.456	14.937,63	25.393,96	
1	Ulft	Rioleringsdeel Centrumplan Ulft Openbare ruimte	40	1.050.000	75.000	75.000		1.200.000	21.000	30.000,00	51.000,00	
1	div	riolering - vervanging binnen de kom	40	3.093.788	272.981	272.981		3.639.750	63.696	90.993,75	154.689,38	
TOTAAL: RIOLERING				5.670.880	472.777	506.598	-	6.650.255	116.379	196.581,38		312.961

Investerings 2013

prgr	kernen	omschrijving investering	afschr termijn	netto bedrag investering	voorberei- dingskn	uren	bijdragen derden	bedrag	rente	afschr	kapitaallasten	TOTAAL
4	Wdp	Reconstructie Doetinchemseweg Westendorp	20	400.000	30.000	30.000		460.000	8.050	23.000	31.050	
4	Gendr	Reconstructie Bringenborg in Gendringen	20	212.500	18.750	18.750		250.000	4.375	12.500	16.875	
4	div	Reconstructies diverse wegen	20	2.550.000	225.000	225.000		3.000.000	52.500	150.000	202.500	
4	Vsv	Reconstructie Essenkampstraat Varsseveld	20	656.000		14.000		670.000	11.725	33.500	45.225	
4	Ulftr	Reconstructie Bongestraat, laatste deel tot Ulfterbrug	20	440.000		10.000		450.000	7.875	22.500	30.375	
TOTAAL RECONSTRUCTIES												326.025
4	Ulftr	Herstructurering Vogelbuurt Ulftr Noord	20	617.441	42.218	84.436		744.095	13.022	37.205	50.226	
TOTAAL: HERSTRUCTURERING												50.226
1	Ulftr	Verkeerscirculatieplan Ulftr fase 1	20	1.140.000	110.000	30.000		1.280.000	22.400	64.000	86.400	
4	div	Realisering utilitaire en recreatieve fietspaden	20	500.000			250.000	250.000	4.375	12.500	16.875	
TOTAAL INFRASTRUCTURELE INVESTERINGEN												103.275
4	div	Uitvoering Lokaal toeristisch recreatief ontwikkelingsplan	20	100.000				100.000	1.750	5.000	6.750	
4	div	Uitv. plattelandsontw. / recr&toerisme / cultuurhist. / natuur&ecologie (2012)	20	321.000				321.000	5.618	16.050	21.668	
4	div	Uitv. plattelandsontw. / recr&toerisme / cultuurhist. / natuur&ecologie (2013)	20	321.000				321.000	5.618	16.050	21.668	
TOTAAL TOERISME												50.085
5	nvt	vervanging 2 kiepkarren	8	24.500		500		25.000	438	3.125	3.563	
5	nvt	vervanging 1 getrokken strooiers	8	24.750		250		25.000	438	3.125	3.563	
5	nvt	vervanging 2 peugeot (vrachtwagens)	8	79.000	400	600		80.000	1.400	10.000	11.400	
5	nvt	vervanging MAN vrachtwagens	8	173.600	400	1.000		175.000	3.063	21.875	24.938	
5	nvt	vervanging 3 schaftwagens	8	74.000	400	600		75.000	1.313	9.375	10.688	
5	nvt	vervanging ravo veegmachine	8	173.500	750	750		175.000	3.063	21.875	24.938	
5	nvt	vervanging ruigtemaier	8	19.000	500	500		20.000	350	2.500	2.850	
5	nvt	vervanging 1 VW met dubbele cabine	8	74.000	400	600		75.000	1.313	9.375	10.688	
5	nvt	vervanging waterton	8	12.000	250	250		12.500	219	1.563	1.781	
5	div	Vervanging milieucontainers tbv oud papier	20	574.000				574.000	10.045	28.700	38.745	
afvalstoffenheffing												38.745-
5	nvt	vervanging aktiewagens en aktiekramen	8	48.000	1.000	1.000		50.000	875	6.250	7.125	
5	nvt	kwaliteitsimpuls Planning & Control cyclus nieuwe management informatie systeem	3	100.000				100.000	1.750	33.333	35.083	
TOTAAL BEDRIJFSVOERING												136.615

prgr	kernen	omschrijving investering	afschr termijn	netto bedrag investering	voorberei- dingskn	uren	bijdragen derden	bedrag	rente	afschr	kapitaallasten	TOTAAL
1	Vsv	Inrichting openb ruimte van Pallandthol, Maranathaschool en evenemententerrein Varsseveld	25	400.396		10.000		410.396	7.182	16.416		23.598
1	div	Speeltoestellen vervanging	15	70.000		10.000		80.000	1.400	5.333		6.733
2	Wdp	Bijdrage Dorpshuis Westendorp	40	50.000				50.000	875	1.250		2.125
1	div	voetbalvelden / sportvelden renovatie	20	55.000				55.000	963	2.750		3.713
1	Ulft	nieuwbouw kleedkamers / opstallen SDOUC	40	195.000				195.000	3.413	4.875		8.288
4	Ulft	MFA Ulft-Noord huisvesting Dobbelsteen / Antoniuschool	40	1.000.000				1.000.000	17.500	25.000		42.500
4	Ulft	MFA Ulft-Noord huisvesting Dobbelsteen / Antoniuschool	40	1.000.000				1.000.000	17.500	25.000		42.500
4	Ulft	Nieuwbouw sporthal bij MFA Ulft (incl. inrichting)	40	1.000.000				1.000.000	17.500	25.000		42.500
4	Ulft	Sporthal bij MFA Ulft – inrichting nieuwbouw	10	238.000				238.000	4.165	23.800		27.965
1	div	vervanging gymmaterialen	10	10.500				10.500	184	1.050		1.234
1	Ulft	Realisatie nieuwbouw sporthal de IJsselweide	40	4.000.000				4.000.000	70.000	100.000		170.000
1	div	Gemeentelijke bijdrage realisatie clubgebouw Wals Wieken Milt	40	150.000				150.000	2.625	3.750		6.375
1	Ulft	Atletiekbaan Ulft Atletico, schoonmaak baan, vervanging belijning	5	17.500				17.500	306	3.500		3.806

TOTAAL BEVOLKINGSGERELATEERDE INVESTERINGEN

381.336

1	div	Opschonen zaksloten 2e fase	15	19.000	500	500		20.000	350	1.333		1.683
1	Vsv	Inrichting Centrumplan Varsseveld (2e deel)	25	200.000				200.000	3.500	8.000		11.500
1	div	EVZ Da's goed uitvoeringsplan+projecten	5	67.500			42.500	25.000	438	5.000		5.438
1	div	Laanbeplanting ter uitvoering LOP	15	67.500	7.500	7.500		82.500	1.444	5.500		6.944
5	Etten	verplaatsen kunstwerken herinrichting dorpsplein Etten	20	130.500	9.750	9.750		150.000	2.625	7.500		10.125

TOTAAL OVERIG

35.690

TOTAAL INVESTERINGEN EN KAPITAALLASTEN 2013

13.046.687 174.068 158.236 292.500 13.086.491 229.013,59 566.958,09 787.601,68

TOTAAL 2013

1.083.252

1	div	Reconstructie wegen nav wegingspecties / rioolvervanging	20	1.031.050	90.975	90.975		1.213.000	21.228	60.650,00		81.878
1	Ulft	Rioleringsdeel herstructurering Vogelbuurt Ulft	40	611.625	41.702	83.404		736.731	12.893	18.418,28		31.311
1	div	riolering – vervanging binnen de kom	40	3.093.788	272.981	272.981		3.639.750	63.696	90.993,75		154.689
TOTAAL: RIOLERING				4.736.463	405.658	447.360	-	5.589.481	97.816	170.062,03		267.878

Investerings 2014

prgr	kernen	omschrijving investering	afschr termijn	netto bedrag investering	voorberei- dingskn	uren	bijdragen derden	bedrag	rente	afschr	kapitaallasten	TOTAAL
4	div	Reconstructies diverse wegen	20	2.550.000	225.000	225.000		3.000.000	52.500	150.000	202.500	
TOTAAL RECONSTRUCTIES												202.500
4	Ulft	Herstructurering Vogelbuurt Ulft Noord	20	750.714	48.412	96.825		895.951	15.679	44.798	60.477	
4	Tbg	Herinrichting Hoofdstraat Terborg	pm					-	-			
TOTAAL: HERSTRUCTURERING												60.477
1	Nett	Verbeteren infrastructuur rondom Netterden aansluiting A3	20	236.000	16.520	31.000		283.520	4.962	14.176	19.138	
4	Gendr / Mech	Fietspad - aanleg Gendringen Mechelen	20	417.000	31.275	31.275		479.550	8.392	23.978	32.370	
1	Ulft	Verkeerscirculatieplan Ulft fase 1	20	1.350.000	150.000	30.000		1.530.000	26.775	76.500	103.275	
4	div	Realisering utilitaire en recreatieve fietspaden	20	1.200.000			600.000	600.000	10.500	30.000	40.500	
TOTAAL INFRASTRUCTURELE INVESTERINGEN												195.282
4	div	Uitvoering Lokaal toeristisch recreatief ontwikkelingsplan	20	100.000				100.000	1.750	5.000	6.750	
4	div	Uitv. plattelandsontw. / recr&toerisme / cultuurhist. / natuur&ecologie	20	321.000				321.000	5.618	16.050	21.668	
TOTAAL TOERISME												28.418
5	nvt	vervanging hoogwerker	8	98.250	500	1.250		100.000	1.750	12.500	14.250	
5	nvt	vervanging 2 kiepkarren	8	24.500	500			25.000	438	3.125	3.563	
5	nvt	vervanging middelzware machines	8	29.300	700			30.000	525	3.750	4.275	
5	nvt	vervanging tractor	8	29.000	500			29.500	516	3.688	4.204	
TOTAAL BEDRIJFSVOERING												26.291
1	div	vervanging gymmaterialen	10	10.500				10.500	184	1.050	1.234	
1	Gendr	Gemeentelijke bijdrage in verv. kunstgrasbanen LTC IJsselweide	30	76.350				76.350	1.336	2.545	3.881	
1	div	Voetbalvelden / sportvelden renovatie	20	85.000				85.000	1.488	4.250	5.738	
4	Ulft	MFA Ulft-Noord huisvesting Dobbelsteen / Antoniussschool	40	2.300.000				2.300.000	40.250	57.500	97.750	
4	Ulft	Sloop Antonius en Dobbelsteen	40	80.000				80.000	1.400	2.000	3.400	
1	div	Uitvoering speelruimtebeleidsplan (aanschaf nieuwe speeltoestellen)	15	75.000				75.000	1.313	5.000	6.313	
TOTAAL BEVOLKINGSGERELATEERDE INVESTERINGEN												118.315

prgr	kernen	omschrijving investering	afschr termijn	netto bedrag investering	voorberei- dingskn	uren	bijdragen derden	bedrag	rente	afschr	kapitaallasten	TOTAAL
1	div	EVZ Da's goed uitvoeringsplan+projecten	5	67.500			42.500	25.000	438	5.000	5.438	
1	div	Laanbeplanting ter uitvoering LOP	15	67.500	7.500	7.500		82.500	1.444	5.500	6.944	
4	div	Project glasvezel	30	165.400	12.300	12.300		190.000	3.325	6.333	9.658	
TOTAAL OVERIG												22.040

TOTAAL INVESTERINGEN EN KAPITAALLASTEN 2014	7.483.014	268.207	210.150	642.500	7.318.871	128.080	322.742	653.322
--	------------------	----------------	----------------	----------------	------------------	----------------	----------------	----------------

TOTAAL 2014 **653.322**

1	div	Reconstructie wegen nav weginsecties / rioolvervanging	20	1.031.050	90.975	90.975		1.213.000	21.228	60.650,00	81.878	
1	Uift	Rioleringsdeel herstructurering Vogelbuurt Uift	40	729.471	49.737	99.473		878.681	15.377	21.967,03	37.344	
1	div	riolering - vervanging binnen de kom	40	3.093.788	272.981	272.981		3.639.750	63.696	90.993,75	154.689	
TOTAAL: RIOLERING				4.854.309	413.693	463.429	-	5.731.431	100.300	173.611	273.911	273.911

Investerings 2015

prgr	kernen	omschrijving investering	afschr termijn	netto bedrag investering	voorberei- dingskn	uren	bijdragen derden	bedrag	rente	afschr	kapitaallasten	TOTAAL
4	div	Reconstructies diverse wegen	20	2.550.000	225.000	225.000		3.000.000	52.500	150.000	202.500	
TOTAAL RECONSTRUCTIES												202.500
4	Ulft	Herstructurering Vogelbuurt Ulft Noord	20	763.943	82.531	165.061		1.011.535	17.702	50.577	68.279	
TOTAAL: HERSTRUCTURERING												68.279
1	Ulft	Verkeerscirculatieplan Ulft fase 1	20	300.000	30.000	20.000		350.000	6.125	17.500	23.625	
TOTAAL INFRASTRUCTURELE INVESTERINGEN												23.625
4	div	Uitvoering Lokaal toeristisch recreatief ontwikkelingsplan	20	100.000				100.000	1.750	5.000	6.750	
TOTAAL TOERISME												6.750
5	div	vervanging middelzware machines	8	19.300		700		20.000	350	2.500	2.850	
TOTAAL BEDRIJFSVOERING												2.850
1	div	vervanging gymmaterialen	10	10.500				10.500	184	1.050	1.234	
1	Ulft	Atletiekbaan Ulft Atletico, schoonmaak baan, vervanging belijning	5	17.500				17.500	306	3.500	3.806	
4	Gendr	Nieuwbouw school Gendringen	40	3.000.000				3.000.000	52.500	75.000	127.500	
TOTAAL BEVOLKINGSGERELATEERDE INVESTERINGEN												132.540
1	div	EVZ Da's goed uitvoeringsplan+projecten	5	67.500			42.500	25.000	438	5.000	5.438	
1	div	Laanbeplanting ter uitvoering LOP	15	67.500	7.500	7.500		82.500	1.444	5.500	6.944	
TOTAAL OVERIG												12.381
TOTAAL INVESTERINGEN EN KAPITAALLASTEN 2015				4.346.243	120.031	193.261	42.500	4.617.035	80.798,11	165.626,75	448.924,86	

TOTAAL 2015 **448.925**

1	div	Reconstructie wegen nav weginspecties / rioolvervanging	20	1.031.050	90.975	90.975		1.213.000	21.228	60.650,00	81.878	
1	Ulft	Rioleringsdeel herstructurering Vogelbuurt Ulft	40	705.504	48.102	96.205		849.811	14.872	21.245,28	36.117	
1	div	riolering - vervanging binnen de kom	40	3.093.788	272.981	272.981		3.639.750	63.696	90.993,75	154.689	
TOTAAL: RIOLERING				4.830.342	412.058	460.161	-	5.702.561	99.795	172.889	272.684	272.684

Bijlage C: Staat van activa

Activastaat begroting 2012 t/m 2015

		2012	2013	2014	2015
soort activum		kapitaallasten	kapitaallasten	kapitaallasten	kapitaallasten
Programma 1	FVA	256.122	251.955	236.653	222.207
	IVA	23.895	23.293	15.699	4.435
	MVA	4.603.576	4.449.665	4.340.833	4.183.220
Programma 2	FVA	122.629	120.762	118.915	117.068
	IVA	-	-	-	-
	MVA	66.393	60.826	56.493	55.664
Programma 3	FVA	85.623	83.010	80.397	77.828
	IVA	-	-	-	-
	MVA	201.516	198.284	195.052	191.820
Programma 4	FVA	9.969	9.934	9.899	9.864
	IVA	-	-	-	-
	MVA	3.003.861	2.889.588	2.751.197	2.620.027
Programma 5	FVA	513.109	513.109	513.109	513.109
	IVA	21.724	17.555	17.119	16.683
	MVA	1.578.771	1.382.174	1.325.100	1.231.718
stelpost: kapitaallasten 2012 t/m 2015		600.000	1.200.000	1.800.000	2.400.000
TOTAAL		11.087.188	11.200.155	11.460.466	11.643.643

FVA   Financieel vaste activa
 IVA   Immateriele vaste activa
 MVA   Materiele vaste activa

Bijlage D: Staat van reserves en voorzieningen

Staat van reserves en voorzieningen 2012

FCL	prg	Omschrijving	perc. rente	31-12-2011 1-1-2012	rente	rente voorz	toevoegingen	onttrekkingen	31-12-2012 1-1-2013	
Reserves										
<i>A. Algemene reserve</i>										
1	79800101	1	Algemene reserve	1%	21.907.215	219.072	66.011	179.000	1.400.000	20.971.298
2	79800102	2	Algemene reserve grondexploitatie	1%	969.148	9.691				978.840
					22.876.363	228.764	66.011	179.000	1.400.000	21.950.137
<i>B. Bestemmingsreserves</i>										
3	79802103	3	Reserve beeldende kunst	1%	112.501	1.125		50.000		63.626
4	79802104	3	Reserve verplaatsing smeltkroes/bibliotheek/centrumplan Uift	1%	0	0				0
5	79802110	4	Reserve onderwijshuisvesting (Brede School)	1%	0	0				0
6	79802112	4	Reserve Almende College: Past.Bleumersmavo	4,50%	1.119.252	50.366		87.674		1.081.945
7	79802113	1	Reserve Paasberghal	4,50%	718.350	32.326		49.594		701.081
8	79802114	4	Reserve bijdrage 2005 Almende College: Isalacollege	4,50%	1.200.376	54.017		90.392		1.164.001
9	79802150	5	Reserve werf Varsseveld	4,50%	397.583	17.891		51.876		363.598
10	79802115	3	Reserve monumenten	1%	58.263	583				58.846
11	79802116	4	Reserve reconstructie wegen	1%	72.927	729				73.656
12	79802123	1	Reserve onderhoud openbaar groen	1%	142.321	1.423				143.745
13	79802125	5	Reserve Bodemsanering Openbare werken Fonds bovenwijkse voorzieningen grondexpl.	1%	7.578	76				7.654
14	79802127	1	(ged.zonder beslag)	1%	467.685	4.677		300.000		172.362
15	79802133	4	Reserve opknap Ulfsterbrug	1%	275.200	2.752				277.952
16	79802136	5	Reserve achtergestelde lening Vitens	0%	1.844.280	-		179.000		1.665.280
17	79802137	2	Reserve stimulering leefbaarheid	1%	247.573	2.476		50.000		200.048
18	79802138	1	Reserve bijdrage De Hutten	1%	114.653	1.147				115.800
19	79802139	5	Reserve begraafrechten	1%	149.320	1.493		56.557		94.257
20	79802140	5	Reserve dividend BNG 2006	1%	1.273.677	12.737		52.300		1.234.114
21	79802141	3	Reserve Cultuurcluster	1%	646.168	6.462		1.250.000	275.000	1.627.630
22	79802142	1	Reserve komuitleg grondexploitatie	1%	-	-				-
23	79802143	4	Reserve revitalisering bedrijfsterreinen	1%	332.501	3.325				335.826
24	79802144	2	Reserve WMO	1%	101.000	1.010				102.010
25	79802145	3	Reserve aanloop- en frictiekosten Cultuurcluster	1%	42.276	423				42.699
26	79802152	5	Reserve Opleiding en ontwikkeling personeel	1%	145.860	1.459		147.319		0-
27	79802153	4	Reserve Economische recessie	1%	137.573	1.376		37.000		101.949
28	79802155		Reserve Archeologie	1%	-	-				-
29	79802154		Reserve aanloopkosten VNG congres 2011	1%	-	-				-
30	79802156		Reserve banenplan ISWI	1%	-	-				-
31	79802157	5	Reserve gelden Langenberg OZB	1%	506.781	5.068		125.131		386.717
		5	Reserve gelden Langenberg veiligheid	1%	500.593	5.006		69.475		436.124
32	79801101		Reserve Bufferfonds Riolering	1%	0-	0-				0-
33	79802158		Reserve uitgestelde raadsprojecten	1%	-	-				-
34	79802159		Reserve kosten fusietraject peuterspeelzalen	1%	-	-				-
35	79802160		Reserve blijvende dossiers archief	1%	-	-				-
36	79802162	5	Reserve veranderkapitaal	1%	-	-	400.000	400.000		-
37	79802163	3	Reserve vereveningsfonds DRU	1%	-	-				-
39	79802161	3	Reserve Afbramerij	4,5%	2.223.000	100.035			157.035	2.166.000
					12.837.294	307.980		1.650.000	2.178.353	12.616.921
Totaal reserves					35.713.657	536.743	66.011	1.829.000	3.578.353	34.567.058

FCL	prg	Omschrijving	perc. rente	31-12-2011 1-1-2012	rente	rente voorz	toevoegingen	onttrekkingen	31-12-2012 1-1-2013		
Voorzieningen											
<i>Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's</i>											
50	79500102	5		Voorziening wachtgeldverplichting vm personeel	1%	365.542		3.655		30.000	335.542
51	79500103	5		Voorziening wachtgeldverplichting vm wethouders	1%	53.088		531		4.057	49.031
52	79500104	5		Voorziening pensioenverplichting vm wethouders	1%	435.187		4.352	45.000	99.929	380.258
53	79500112	5		Voorziening PMO en risicoinventarisatie	1%	107.520		1.075			107.520
				<i>Totaal voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's</i>		<i>961.337</i>		<i>9.613</i>	<i>45.000</i>	<i>133.986</i>	<i>872.351</i>
<i>Onderhoudsegalisatievoorzieningen</i>											
54	79501102	1,2,5		Voorziening gemeentelijke objecten	1%	1.428.288		14.283	435.941	443.658	1.420.571
55	79501103	1		Voorziening speelruimtebeleidsplan	1%	226.043		2.260			226.043
56	79501104	1		Voorziening bufferfonds riolering	1%	1.236.885		12.369	3.415.000	4.044.222	607.663
57	79501105	1		Voorziening recreatiebad de Blenk	1%	175.827		1.758			175.827
58	79501106	4		Voorziening Huisvesting Onderwijs inclusief gymzalen	1%	473.493		4.735	178.797	110.393	541.897
59	79501107	1		Voorziening openbare verlichting	1%	213.361		2.134	95.000	95.000	213.361
				<i>Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen</i>		<i>3.753.896</i>		<i>37.539</i>	<i>4.124.738</i>	<i>4.693.273</i>	<i>3.185.361</i>
<i>Door derden beklemde middelen met een specifieke toepassingsrichting</i>											
60	79502101	4		Voorziening buitenschoolse opvang	1%	56.306		563		56.306	-
				Voorziening Tijdelijke stimuleringsregeling							
62	79502110	2		Algemeen Maatschappelijk Werk	1%	7.690		77		7.690	-
63	79502115	4		Voorziening opstellen klimaat- en Dubobeleid	1%	94.558		946			94.558
66	79502120	1		Voorziening Stimulering Goedkope Woningbouw	1%	914.620		9.146			914.620
67	79502125	2		Voorziening mantelzorgcompliment 2007	1%	74.660		747		74.660	0
				Voorziening Tijdelijke Stimuleringsregeling							
68	79502126	1		Woningbouwprojecten	1%	738.000		7.380			738.000
				<i>Totaal door derden beklemde middelen met een specifieke toepassingsrichting</i>		<i>1.885.834</i>		<i>18.858</i>		<i>138.656</i>	<i>1.747.178</i>
				Totaal voorzieningen		6.601.067		66.011	4.169.738	4.965.915	5.804.890
				Totaal reserves en voorzieningen		42.314.724	536.743	66.011	5.998.738	8.507.268	40.408.948

Staat van reserves en voorzieningen 2013

FCL	prg	Omschrijving	perc. rente	31-12-2012 1-1-2013	rente	rente voorz	toevoegingen	onttrekkingen	31-12-2013 1-1-2014	
Reserves										
<i>A. Algemene reserve</i>										
1	79800101	1	Algemene reserve	1%	20.971.298	209.713	58.049	179.000	1.000.000	20.418.060
2	79800102	2	Algemene reserve grondexploitatie	1%	978.840	9.788				988.628
					21.950.137	219.501	58.049	179.000	1.000.000	21.406.688
<i>B. Bestemmingsreserves</i>										
3	79802103	3	Reserve beeldende kunst	1%	63.626	636				64.262
4	79802104	3	Reserve verplaatsing smeltkroes/bibliotheek/centrumplan Uift	1%	0	0				0
5	79802110	4	Reserve onderwijshuisvesting (Brede School)	1%	0	0				0
6	79802112	4	Reserve Almende College: Past.Bleumersmavo	4,50%	1.081.945	48.688		85.995		1.044.637
7	79802113	1	Reserve Paasberghal	4,50%	701.081	31.549		47.350		685.280
8	79802114	4	Reserve bijdrage 2005 Almende College: Isalacollege	4,50%	1.164.001	52.380		88.755		1.127.626
9	79802150	5	Reserve werf Varsseveld	4,50%	363.598	16.362		51.876		328.084
10	79802115	3	Reserve monumenten	1%	58.846	588				59.434
11	79802116	4	Reserve reconstructie wegen	1%	73.656	737				74.393
12	79802123	1	Reserve onderhoud openbaar groen	1%	143.745	1.437				145.182
13	79802125	5	Reserve Bodemsanering Openbare werken Fonds bovenwijkse voorzieningen grondexpl.	1%	7.654	77				7.731
14	79802127	1	(ged.zonder beslag)	1%	172.362	1.724				174.086
15	79802133	4	Reserve opknap Ulfsterbrug	1%	277.952	2.780				280.731
16	79802136	5	Reserve achtergestelde lening Vitens	0%	1.665.280	-		179.000		1.486.280
17	79802137	2	Reserve stimulering leefbaarheid	1%	200.048	2.000		50.000		152.049
18	79802138	1	Reserve bijdrage De Hutten	1%	115.800	1.158				116.958
19	79802139	5	Reserve begraafrechten	1%	94.257	943		56.082		39.117
20	79802140	5	Reserve dividend BNG 2006	1%	1.234.114	12.341		51.200		1.195.255
21	79802141	3	Reserve Cultuurcluster	1%	1.627.630	16.276		275.000		1.368.906
22	79802142	1	Reserve komuitleg grondexploitatie	1%	-	-				-
23	79802143	4	Reserve revitalisering bedrijfsterreinen	1%	335.826	3.358				339.185
24	79802144	2	Reserve WMO	1%	102.010	1.020				103.031
25	79802145	3	Reserve aanloop- en frictiekosten Cultuurcluster	1%	42.699	427				43.126
26	79802152	5	Reserve Opleiding en ontwikkeling personeel	1%	0-	0-				0-
27	79802153	4	Reserve Economische recessie	1%	101.949	1.019				102.968
28	79802155		Reserve Archeologie	1%	-	-				-
29	79802154		Reserve aanloopkosten VNG congres 2011	1%	-	-				-
30	79802156		Reserve banenplan ISWI	1%	-	-				-
31	79802157	5	Reserve gelden Langenberg OZB	1%	386.717	3.867		125.131		265.454
		5	Reserve gelden Langenberg veiligheid	1%	436.124	4.361		67.886		372.599
32	79801101		Reserve Bufferfonds Riolering	1%	0-	0-				0-
33	79802158		Reserve uitgestelde raadsprojecten	1%	-	-				-
34	79802159		Reserve kosten fusietraject peuterspeelzalen	1%	-	-				-
35	79802160		Reserve blijvende dossiers archief	1%	-	-				-
36	79802162	5	Reserve veranderkapitaal	1%	-	-				-
37	79802163	3	Reserve vereveningsfonds DRU	1%	-	-				-
39	79802161	3	Reserve Afbramerij	4,5%	2.166.000	97.470		154.470		2.109.000
					12.616.921	301.198		1.232.745		11.685.374
Totaal reserves					34.567.058	520.700	58.049	179.000	2.232.745	33.092.062

FCL	prg	Omschrijving	perc. rente	31-12-2012 1-1-2013	rente	rente voorz	toevoegingen	onttrekkingen	31-12-2013 1-1-2014		
Vorzieningen											
<i>Vorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's</i>											
50	79500102	5		Voorziening wachtgeldverplichting vm personeel	1%	335.542		3.355		30.000	305.542
51	79500103	5		Voorziening wachtgeldverplichting vm wethouders	1%	49.031		490			49.031
52	79500104	5		Voorziening pensioenverplichting vm wethouders	1%	380.258		3.803	45.000	99.929	325.329
53	79500112	5		Voorziening PMO en risicoinventarisatie	1%	107.520		1.075			107.520
				<i>Totaal voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's</i>		<i>872.351</i>		<i>8.724</i>	<i>45.000</i>	<i>129.929</i>	<i>787.422</i>
<i>Onderhoudsegalisatievoorzieningen</i>											
54	79501102	1,2,5		Voorziening gemeentelijke objecten	1%	1.420.571		14.206	435.941	84.631	1.771.881
55	79501103	1		Voorziening speelruimtebeleidsplan	1%	226.043		2.260			226.043
56	79501104	1		Voorziening bufferfonds riolering	1%	607.663		6.077	3.415.000	3.944.490	78.173
57	79501105	1		Voorziening recreatiebad de Blenk	1%	175.827		1.758			175.827
58	79501106	4		Voorziening Huisvesting Onderwijs inclusief gymzalen	1%	541.897		5.419	178.797	121.759	598.935
59	79501107	1		Voorziening openbare verlichting	1%	213.361		2.134	95.000	95.000	213.361
				<i>Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen</i>		<i>3.185.361</i>		<i>31.854</i>	<i>4.124.738</i>	<i>4.245.880</i>	<i>3.064.219</i>
<i>Door derden beklemde middelen met een specifieke toepassingsrichting</i>											
60	79502101	4		Voorziening buitenschoolse opvang	1%	-		-			-
				Voorziening Tijdelijke stimuleringsregeling							
62	79502110	2		Algemeen Maatschappelijk Werk	1%	-		-			-
63	79502115	4		Voorziening opstellen klimaat- en Dubobeleid	1%	94.558		946			94.558
66	79502120	1		Voorziening Stimulering Goedkope Woningbouw	1%	914.620		9.146			914.620
67	79502125	2		Voorziening mantelzorgcompliment 2007	1%	0		0			0
				Voorziening Tijdelijke Stimuleringsregeling							
68	79502126	1		Woningbouwprojecten	1%	738.000		7.380			738.000
				<i>Totaal door derden beklemde middelen met een specifieke toepassingsrichting</i>		<i>1.747.178</i>		<i>17.472</i>			<i>1.747.178</i>
				Totaal voorzieningen		5.804.890		58.049	4.169.738	4.375.809	5.598.819
				Totaal reserves en voorzieningen		40.408.948	521.070	58.049	4.348.738	6.608.554	38.728.251

Staat van reserves en voorzieningen 2014

FCL	prg	Omschrijving	perc. rente	31-12-2013 1-1-2014	rente	rente voorz	toevoegingen	onttrekkingen	31-12-2014 1-1-2015
Reserves									
<i>A. Algemene reserve</i>									
1	79800101	1							
		1	1%	20.418.060	204.181	55.988	179.000	1.000.000	19.857.228
2	79800102	2	1%	988.628	9.886				998.514
				21.406.688	214.067	55.988	179.000	1.000.000	20.855.743
<i>B. Bestemmingsreserves</i>									
3	79802103	3	1%	64.262	643				64.905
4	79802104	3	1%	0	0				0
5	79802110	4	1%	0	0				0
6	79802112	4	4,50%	1.044.637	47.009			84.317	1.007.329
7	79802113	1	4,50%	685.280	30.838			45.106	671.012
8	79802114	4	4,50%	1.127.626	50.743			87.118	1.091.252
9	79802150	5	4,50%	328.084	14.764			51.876	290.972
10	79802115	3	1%	59.434	594				60.028
11	79802116	4	1%	74.393	744				75.137
12	79802123	1	1%	145.182	1.452				146.634
13	79802125	5	1%	7.731	77				7.808
14	79802127	1	1%	174.086	1.741				175.827
15	79802133	4	1%	280.731	2.807				283.538
16	79802136	5	0%	1.486.280	-			179.000	1.307.280
17	79802137	2	1%	152.049	1.520			50.000	103.569
18	79802138	1	1%	116.958	1.170				118.127
19	79802139	5	1%	39.117	391			39.508	0
20	79802140	5	1%	1.195.255	11.953			50.100	1.157.108
21	79802141	3	1%	1.368.906	13.689			275.000	1.107.595
22	79802142	1	1%	-	-				-
23	79802143	4	1%	339.185	3.392				342.576
24	79802144	2	1%	103.031	1.030				104.061
25	79802145	3	1%	43.126	431				43.557
26	79802152	5	1%	0-	0-				0-
27	79802153	4	1%	102.968	1.030				103.998
28	79802155		1%	-	-				-
29	79802154		1%	-	-				-
30	79802156		1%	-	-				-
31	79802157	5	1%	265.454	2.655			125.131	142.977
		5	1%	372.599	3.726			66.296	310.029
32	79801101		1%	0-	0-				0-
33	79802158		1%	-	-				-
34	79802159		1%	-	-				-
35	79802160		1%	-	-				-
36	79802162	5	1%						
37	79802163	3	1%						
39	79802161	3	4,5%	2.109.000	94.905			151.905	2.052.000
				11.685.374	287.303			1205357	10.767.320
Totaal reserves				33.092.062	501.370	55.988	179.000	2.205.357	31.623.063

FCL	prg	Omschrijving	perc. rente	31-12-2013 1-1-2014	rente	rente voorz	toevoegingen	onttrekkingen	31-12-2014 1-1-2015		
Vorzieningen											
<i>Vorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's</i>											
50	79500102	5		Voorziening wachtgeldverplichting vm personeel	1%	305.542		3.055		30.000	275.542
51	79500103	5		Voorziening wachtgeldverplichting vm wethouders	1%	49.031		490			49.031
52	79500104	5		Voorziening pensioenverplichting vm wethouders	1%	325.329		3.253	45.000	99.929	270.400
53	79500112	5		Voorziening PMO en risicoinventarisatie	1%	107.520		1.075			107.520
				<i>Totaal voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's</i>		787.422		7.874	45.000	129.929	702.493
<i>Onderhoudsegalisatievoorzieningen</i>											
54	79501102	1,2,5		Voorziening gemeentelijke objecten	1%	1.771.881		17.719	435.941	278.337	1.929.485
55	79501103	1		Voorziening speelruimtebeleidsplan	1%	226.043		2.260			226.043
56	79501104	1		Voorziening bufferfonds riolering	1%	78.173		782	3.415.000	3.847.603	354.430-
57	79501105	1		Voorziening recreatiebad de Blenk	1%	175.827		1.758			175.827
58	79501106	4		Voorziening Huisvesting Onderwijs inclusief gymzalen	1%	598.935		5.989	178.797	20.894	756.838
59	79501107	1		Voorziening openbare verlichting	1%	213.361		2.134	95.000	95.000	213.361
				<i>Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen</i>		3.064.219		30.642	4.124.738	4.241.834	2.947.123
<i>Door derden beklemde middelen met een specifieke toepassingsrichting</i>											
60	79502101	4		Voorziening buitenschoolse opvang	1%	-		-			-
				Voorziening Tijdelijke stimuleringsregeling							
62	79502110	2		Algemeen Maatschappelijk Werk	1%	-		-			-
63	79502115	4		Voorziening opstellen klimaat- en Dubobeleid	1%	94.558		946			94.558
66	79502120	1		Voorziening Stimulering Goedkope Woningbouw	1%	914.620		9.146			914.620
67	79502125	2		Voorziening mantelzorgcompliment 2007	1%	0		0			0
				Voorziening Tijdelijke Stimuleringsregeling							
68	79502126	1		Woningbouwprojecten	1%	738.000		7.380			738.000
				<i>Totaal door derden beklemde middelen met een specifieke toepassingsrichting</i>		1.747.178		17.472			1.747.178
				Totaal voorzieningen		5.598.819		55.988	4.169.738	4.371.763	5.396.794
				Totaal reserves en voorzieningen		38.728.251	501.743	55.988	4.348.738	6.577.120	37.057.600

Staat van reserves en voorzieningen 2015

FCL	prg	Omschrijving	perc. rente	31-12-2014 1-1-2015	rente	rente voorz	toevoegingen	onttrekkingen	31-12-2015 1-1-2016	
Reserves										
<i>A. Algemene reserve</i>										
1	79800101	1	Algemene reserve	1%	19.857.228	198.572	53.968	179.000	20.288.769	
2	79800102	2	Algemene reserve grondexploitatie	1%	998.514	9.985			1.008.499	
					20.855.743	208.557	53.968	179.000	21.297.268	
<i>B. Bestemmingsreserves</i>										
3	79802103	3	Reserve beeldende kunst	1%	64.905	649			65.554	
4	79802104	3	Reserve verplaatsing smeltkroes/bibliotheek/centrumplan Uift	1%	0	0			0	
5	79802110	4	Reserve onderwijshuisvesting (Brede School)	1%	0	0			0	
6	79802112	4	Reserve Almende College: Past.Bleumersmavo	4,50%	1.007.329	45.330		82.638	970.021	
7	79802113	1	Reserve Paasberghal	4,50%	671.012	30.196		42.861	658.346	
8	79802114	4	Reserve bijdrage 2005 Almende College: Isalacollege	4,50%	1.091.252	49.106		85.481	1.054.877	
9	79802150	5	Reserve werf Varsseveld	4,50%	290.972	13.094		51.876	252.190	
10	79802115	3	Reserve monumenten	1%	60.028	600			60.629	
11	79802116	4	Reserve reconstructie wegen	1%	75.137	751			75.888	
12	79802123	1	Reserve onderhoud openbaar groen	1%	146.634	1.466			148.100	
13	79802125	5	Reserve Bodemsanering Openbare werken Fonds bovenwijkse voorzieningen grondexpl. (ged.zonder beslag)	1%	7.808	78			7.886	
14	79802127	1	Reserve opknop Ulfsterbrug	1%	175.827	1.758			177.585	
15	79802133	4	Reserve opknop Ulfsterbrug	1%	283.538	2.835			286.374	
16	79802136	5	Reserve achtergestelde lening Vitens	0%	1.307.280	-		179.000	1.128.280	
17	79802137	2	Reserve stimulering leefbaarheid	1%	103.569	1.036		50.000	54.605	
18	79802138	1	Reserve bijdrage De Hutten	1%	118.127	1.181			119.308	
19	79802139	5	Reserve begraafrechten	1%	0	0			0	
20	79802140	5	Reserve dividend BNG 2006	1%	1.157.108	11.571		49.000	1.119.679	
21	79802141	3	Reserve Cultuurcluster	1%	1.107.595	11.076		275.000	843.671	
22	79802142	1	Reserve komuitleg grondexploitatie	1%	-	-			-	
23	79802143	4	Reserve revitalisering bedrijfsterreinen	1%	342.576	3.426			346.002	
24	79802144	2	Reserve WMO	1%	104.061	1.041			105.101	
25	79802145	3	Reserve aanloop- en frictiekosten Cultuurcluster	1%	43.557	436			43.993	
26	79802152	5	Reserve Opleiding en ontwikkeling personeel	1%	0-	0-			0-	
27	79802153	4	Reserve Economische recessie	1%	103.998	1.040			105.038	
28	79802155		Reserve Archeologie	1%	-	-			-	
29	79802154		Reserve aanloopkosten VNG congres 2011	1%	-	-			-	
30	79802156		Reserve banenplan ISWI	1%	-	-			-	
31	79802157	5	Reserve gelden Langenberg OZB	1%	142.977	1.430		125.131	19.276	
		5	Reserve gelden Langenberg veiligheid	1%	310.029	3.100		64.707	248.423	
32	79801101		Reserve Bufferfonds Riolering	1%	0-	0-			0-	
33	79802158		Reserve uitgestelde raadsprojecten	1%	-	-			-	
34	79802159		Reserve kosten fusietraject peuterspeelzalen	1%	-	-			-	
35	79802160		Reserve blijvende dossiers archief	1%	-	-			-	
36	79802162	5	Reserve veranderkapitaal	1%						
37	79802163	3	Reserve vereveningsfonds DRU	1%						
39	79802161	3	Reserve Afbramerij	4,5%	2.052.000	92.340		149.340	1.995.000	
					10.767.320	273.540		1.155.034	9.885.826	
Totaal reserves					31.623.063	482.098	53.968	179.000	1.155.034	31.183.094

FCL	prg	Omschrijving	perc. rente	31-12-2014 1-1-2015	rente	rente voorz	toevoegingen	onttrekkingen	31-12-2015 1-1-2016		
Voorzieningen											
<i>Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's</i>											
50	79500102	5		Voorziening wachtgeldverplichting vm personeel	1%	275.542		2.755		30.000	245.542
51	79500103	5		Voorziening wachtgeldverplichting vm wethouders	1%	49.031		490			49.031
52	79500104	5		Voorziening pensioenverplichting vm wethouders	1%	270.400		2.704	45.000	99.929	215.471
53	79500112	5		Voorziening PMO en risicoinventarisatie	1%	107.520		1.075			107.520
				<i>Totaal voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's</i>		702.493		7.025	45.000	129.929	617.564
<i>Onderhoudsegalisatievoorzieningen</i>											
54	79501102	1,2,5		Voorziening gemeentelijke objecten	1%	1.929.485		19.295	435.941	705.742	1.659.684
55	79501103	1		Voorziening speelruimtebeleidsplan	1%	226.043		2.260			226.043
56	79501104	1		Voorziening bufferfonds riolering	1%	354.430		3.544	3.415.000	3.717.003	656.433
57	79501105	1		Voorziening recreatiebad de Blenk	1%	175.827		1.758			175.827
58	79501106	4		Voorziening Huisvesting Onderwijs inclusief gymzalen	1%	756.838		7.568	178.797	154.901	780.734
59	79501107	1		Voorziening openbare verlichting	1%	213.361		2.134	95.000	95.000	213.361
				<i>Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen</i>		2.947.123		29.471	4.124.738	4.672.646	2.399.215
<i>Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting</i>											
60	79502101	4		Voorziening buitenschoolse opvang	1%	-		-			-
				Voorziening Tijdelijke stimuleringsregeling							
62	79502110	2		Algemeen Maatschappelijk Werk	1%	-		-			-
63	79502115	4		Voorziening opstellen klimaat- en Dubobeleid	1%	94.558		946			94.558
66	79502120	1		Voorziening Stimulering Goedkope Woningbouw	1%	914.620		9.146			914.620
67	79502125	2		Voorziening mantelzorgcompliment 2007	1%	0		0			0
				Voorziening Tijdelijke Stimuleringsregeling							
68	79502126	1		Woningbouwprojecten	1%	738.000		7.380			738.000
				<i>Totaal door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting</i>		1.747.178		17.472			1.747.178
				Totaal voorzieningen		5.396.794		53.968	4.169.738	4.802.575	4.763.957
				Totaal reserves en voorzieningen		37.057.600		482.475	53.968	4.348.738	5.957.609
											35.985.172

Toelichting op de reserves en voorzieningen

Reserves

Algemene reserve

De algemene reserve is bedoeld om mogelijke risico's en fluctuaties in de exploitatiesfeer op te kunnen vangen. Het is een vermogensbestanddeel dat bedrijfseconomisch gezien vrij aanwendbaar is

Bestemmingsreserves

Reserve beeldende kunst

Het doel van de reserve is het realiseren van één kunstwerk per twee kalenderjaren in de openbare ruimte van de gemeente Oude IJsselstreek. De grondslag voor deze reserve is gevormd door de nota kunst- en cultuurbeleid gemeente Oude IJsselstreek 'met vuur voor cultuur'. Met de herijking van het kunstbeleid is de basis voor deze reserve verankerd in de meerjarenbegroting.

Reserve Almende College: Past.Bleumersmavo

Deze reserve is in het leven geroepen om de kapitaallasten van de terzake uitgevoerde investering langjarig te kunnen dekken. Jaarlijks wordt de marktrente (4,5%) op de reserve bijgeschreven.

Reserve Paasberghal

Deze reserve is in het leven geroepen om de kapitaallasten van de terzake uitgevoerde investering langjarig te kunnen dekken. Jaarlijks wordt de marktrente (4,5%) op de reserve bijgeschreven.

Reserve bijdrage 2005 Almende College: Isalacollege

Deze reserve is in het leven geroepen om de kapitaallasten van de terzake uitgevoerde investering langjarig te kunnen dekken. Jaarlijks wordt de marktrente (4,5%) op de reserve bijgeschreven.

Reserve werf Varsseveld

Deze reserve is in het leven geroepen om de kapitaallasten van de terzake uitgevoerde investering langjarig te kunnen dekken. Jaarlijks wordt de marktrente (4,5%) op de reserve bijgeschreven.

Reserve monumenten

Deze reserve is gevormd ten behoeve van lopende verplichtingen in het kader van subsidies onderhoud monumenten; zowel voor rijksmonumenten als monumenten die op de gemeentelijke monumentenlijst voorkomen.

Reserve reconstructie wegen

In 2006 is deze reserve gevormd ten behoeve van een éénmalige inhaalslag om knelpunten in het onderhoud van de wegen op te lossen.

Reserve onderhoud openbaar groen

Deze reserve is bedoeld voor de herinrichting van het terrein dat nu in gebruik is in park De Blenk te Ulft als tijdelijke huisvesting voor diverse zorgcentra.

Bodemsanering Openbare Werken

De reserve is in 2001 ingesteld ten behoeve van de bodemsanering openbare werken. Mede gezien het feit dat er verontreiniging in de bodem van de voormalige opslagplaats openbare werken Gendringen (Nijverheidsweg) was geconstateerd. Deze reserve zal dienen ter dekking van mogelijke kosten voor het opruimen van de bodemverontreiniging aldaar.

Reserve bovenwijkse voorzieningen grondexploitatie

Deze reserve wordt gevormd uit een bijdrage van € 2,50 voor iedere door de gemeente te verkopen m2 bouwgrond uit een grondcomplex. Het is een reserve gevormd voor werken of werkzaamheden, ten behoeve van verdere in- en uitbreidingsplannen (b.v. verkeersvoorzieningen en waterretentie), waarmee binnen de grondexploitatie geen rekening is gehouden, maar wel een relatie hebben met de plannen.

Reserve opknappen Ulfterbrug

Deze reserve is benodigd voor uit te voeren noodzakelijk onderhoud aan de Ulfterbrug. Uitvoering van het groot onderhoud aan de Ulfterbrug is inmiddels in 2010 opgestart.

Reserve achtergestelde lening Vitens

De reserve is in 2006 gevormd in verband met de verkoop van de preferente aandelen Vitens. De reserve valt in 15 jaar (jaarlijkse termijn € 179.000) vrij ten gunste van de Algemene Reserve.

Reserve stimulering leefbaarheid

Het realiseren en behouden van een leefbaar buitengebied met vitale kernen waarin de bevolking verantwoordelijkheid neemt voor eigen leven. De gemeente is hierbij niet degene die alles realiseert, maar juist plannen van uit de samenleving stimuleert, faciliteert en daarbij waar mogelijk verbindingen legt.

Reserve bijdrage De Hutten

Vanuit deze reserve is de gemeentelijke bijdrage stads- en dorpsvernieuwing verantwoord voor de uitvoering van het project de Hutten Zuid en 't Gietelink.

Reserve begraafrechten

De reserve is gevormd toen er afkoop van het onderhoudsrecht plaatsvond voor een periode. Hier werd toen een bedrag door de gemeente ontvangen waar meerdere jaren het onderhoud uit betaald zou worden. Jaarlijks wordt er uit de reserve onttrokken om dagelijks onderhoud te dekken. Hiertoe is de gemeente verplicht bij afkoop van het onderhoudsrecht. De reserve functioneert als kostendekkendheid.

Reserve dividend BNG 2006

In het jaar 2006 is er van de Bank Nederlandse Gemeenten een extra dividend ontvangen van € 1.449.910. De raad heeft dit bedrag bestemd ter financiering van de majeure projecten van de gemeente Oude IJsselstreek (DRU-cultuurfabriek).

Reserve Cultuurcluster

Evenals in 2006 is er in 2007 een extra dividenduitkering van de Bank Nederlandse Gemeenten geweest. De reserve is gevormd uit deze extra dividenduitkering 2007 (€ 1.449.911). In de raadsvergadering van 21 december 2006 is besloten, dit bedrag te bestemmen voor een mogelijk toekomstig exploitatietekort bij de DRU-cultuurfabriek. Dit geldt voor een periode van 10 jaar.

Reserve fonds revitalisering bedrijfsterreinen (grondexploitatie)

Deze reserve wordt gevormd uit een bijdrage van € 5 voor iedere door de gemeente te verkopen m2 bouwgrond uit een grondcomplex. Dit fonds kan ingezet worden voor bijvoorbeeld bedrijfsverplaatsingen en revitalisering van bedrijventerreinen.

Reserve Wet Maatschappelijke Ondersteuning

De reserve is gevormd uit de resultaatbepaling 2007. Deels is deze reserve in 2010 besteed voor invoering van nieuwe wet- en regelgeving. De huidige reserve dient ter opvang van de kosten die we gaan maken voor de multifunctionele ontmoetingsplek /skatebaan/ speelvoorzieningen.

Reserve aanloop- en frictiekosten Cultuurcluster

Deze reserve is gevormd uit de resultaatbepaling 2007 en dient ter bestrijding van de toekomstige aanloopkosten uit het project Cultuurcluster.

Reserve Opleiding en ontwikkeling personeel

Er is besloten om de helft van de uitgekeerde IZA-gelden te reserveren voor de opleiding en ontwikkeling van personeel. .

Reserve Economische recessie

Deze reserve is gevormd om uitvoering te geven aan het aanvalsplan Achterhoek Authentiek Anders. Door deze extra impuls willen we doorpakken en snel en adequaat anticiperen op open dingen die zich voordoen in de samenleving en die bijdragen aan economisch herstel op lokale en regionale schaal. Sleutelwoorden zijn duurzaamheid en innovatie.

Reserve Langenberggelden

De Regio Achterhoek heeft in 2010 de calamiteitenreserve, groot € 1.177.569 aan ons uitbetaald. Tijdens de raadsvergadering van 4 november is besloten deze gelden in te zetten om de minderopbrengsten OZB over de periode 2011 tot en met 2015 af te dekken. Tevens dient deze ter dekking van de kapitaallasten van de kleine investeringen voor veiligheid (investeringslijst 2011).

Reserve Afbramerij

Deze reserve is in het leven geroepen om de kapitaallasten van Afbramerij te kunnen dekken. Jaarlijks wordt de marktrente (4,5%) op de reserve bijgeschreven.

Voorzieningen

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

Voorziening wachtgeldverplichting voormalig personeel

Deze voorziening is gevormd ter bekostiging van de wachtgeldverplichting van een aantal personeelsleden van de voormalige gemeenten Gendringen en Wisch.

Voorziening wachtgeldverplichting voormalige wethouders

Deze voorziening is gevormd ter bekostiging van de wachtgeldverplichting van de voormalige wethouders van de voormalige gemeenten Gendringen en Wisch.

Voorziening pensioenverplichting voormalige wethouders

Deze voorziening is gevormd ter bekostiging van de pensioenvoorziening van de voormalige wethouders van de voormalige gemeenten Gendringen en Wisch.

Voorziening PMO en risico-inventarisatie

Deze voorziening is gevormd voor het bekostigen van de wettelijke verplichtingen voor een Periodiek Arbeids- en Geneeskundig Onderzoek alsmede een risico-inventarisatie eenmaal in de vijf jaar.

Onderhoudsegalisatievoorzieningen

Gemeentelijke objecten

Deze voorziening is opgebouwd op basis van een meerjarenonderhoudsplan (MOP) met als doel de kwaliteit van de gemeentelijke gebouwen te kunnen waarborgen. Het uitgangspunt hierbij is sober en doelmatig, maar wel gericht op kwaliteit (ook in milieutermen).

Voorziening speelruimtebeleidsplan

Het doel van deze voorziening is om de pieken in de verschillende vervangingsjaren op te kunnen vangen. Er is een financiële vertaling van plannen gemaakt.

Voorziening bufferfonds riolering

Dit fonds is ingesteld bij de vaststelling van het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) en dient gezien te worden als een egalisatiefonds.

Voorziening recreatiebad de Blenk

Deze voorziening is gevormd op basis van een meerjarenonderhoudsplan (MOP) met als doel het strikt noodzakelijke onderhoud van het zwembad de Blenk te kunnen waarborgen.

Voorziening Huisvesting Onderwijs inclusief gymzalen

Deze voorziening is gevormd op basis van een meerjarenonderhoudsplan (MOP) met als doel het onderhoud van de schoolgebouwen en gymzalen op een kwalitatief verantwoord niveau uit te voeren.

Voorziening openbare verlichting

Deze voorziening dient voor het op peil houden en brengen van de openbare verlichting in de gemeente Oude IJsselstreek.

Van derden verkregen middelen

Voorziening buitenschoolse opvang

De voormalige gemeente Gendringen ontving een rijksbijdrage in het kader van de regeling uitbreiding kinderopvang en buitenschoolse opvang. De voorziening wordt gebruikt voor de eindafrekening van kulturhus Rietborgh.

Voorziening Tijdelijke stimuleringsregeling Algemeen Maatschappelijk Werk

Het restant van de voorziening wordt benut voor een impuls/pilot (school)maatschappelijk werk.

Voorziening opstellen klimaat en Dubo-beleid 2003-2007

De gemeente ontvangt gedurende de periode van vier jaar een BANS subsidie voor de implementatie van het klimaat en Dubobeleid. De gemeente betaalt ook eigen middelen ter cofinanciering. In 2010 zijn via de algemene uitkering gelden ontvangen voor het klimaatbeleid en toegevoegd aan deze voorziening. Ook de uitvoeringskosten van de duurzaamheidsleningen via de SVN worden hieruit betaald.

Voorziening Stimulering Goedkope Woningbouw

Deze voorziening is gevormd uit de middelen die de gemeente heeft ontvangen van de provincie. Om de dreiging van een aanzienlijk tekort in het aanbod van woningen in het betaalbare segment tot staan te brengen hebben Provinciale Staten in 2007 een stimuleringsbijdrage ingesteld. Ook de uitvoeringskosten e.d. van de startersleningen via de SVN worden hieruit betaald.

Voorziening mantelzorgcompliment 2007

Betreft een ontvangen bijdrage voor de stimulering van mantelzorg. Het is de bedoeling om dit in 2012 te besteden aan een project voor de mantelzorgers.

Voorziening Tijdelijke Stimuleringsregeling Woningbouwprojecten.

Deze voorziening is gevormd uit de middelen die de gemeente heeft ontvangen van Senter Novem (agentschap ministerie VROM) in het kader van de Tijdelijke Stimuleringsregeling Woningbouwprojecten. Voor diverse projecten binnen de gemeente zijn subsidies ontvangen.

Bijlage E: EMU saldo

Berekening EMU-saldo		2011	2012	2013
Omschrijving		x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
		Volgens realisatie tot en met sept. 2011, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2012	Volgens meerjarenraming in begroting 2012
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-3.784	-904	-1.220
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	6.393	6.206	5.898
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	4.357	4.537	4.537
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	20.000	16.172	18.655
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4			
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord			
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)			
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord			
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	4.211	4.966	4.376
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten			
11	Verkoop van effecten:	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)			
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?			
Berekend EMU-saldo		-17.245	-11.299	-13.816

Bijlage F: Programma-indeling

Programma-indeling 2012

Programma 1: Krachtige kernen in prachtig gebied

Producten:

- 5 Sportfacilitering
- 23 Bossen en natuurterreinen
- 24 Groenvoorziening
- 27 Riolering
- 30 Verkeer
- 31 Bestemmingsplannen
- 32 Ecologie
- 33 Plattelandsontwikkeling
- 34 Stads- en dorpsvernieuwing
- 35 Volkshuisvesting
- 38 Bouwgrondexploitatie
- 40 Gronden en terreinen

Programma 2 Samenleven en zorgzaam zijn

Producten:

- 51 Sport
- 52 Internationale contacten
- 53 Volksgezondheid
- 54 Maatschappelijk werk
- 57 WMO

Programma 3 Oude industrie verbonden met cultuur en kunst

Producten:

- 36 Cultuurhistorisch erfgoed
- 49 Bibliotheek
- 50 Cultuur en kunst

Programma 4 Energiek Ondernemen

Producten:

- 29 Wegen
- 37 Ambulante handel
- 39 Economische zaken
- 41 Recreatie en toerisme
- 42 Openbaar vervoer
- 48 Milieuzorg algemeen
- 56 Werk en inkomen
- 58 Huisvesting onderwijs
- 59 Overige onderwijsvoorzieningen
- 60 Kinderopvang
- 65 Vervoersvoorzieningen gehandicapten
- 66 Inkomensondersteuning

Programma 5 Kwaliteit in dienstverlening en bestuur

Producten:

- 1 College
- 2 Directie
- 3 Ondersteuning bestuur en directie
- 4 Kwaliteitszorg en projecten
- 6 Documentaire informatievoorziening
- 7 Huisvesting gemeentekantoren
- 8 Huishoudelijke ondersteuning en repro
- 9 Inkoop
- 10 Organisatie
- 11 Personeelsbeheer
- 12 automatiseringsinfrastructuur
- 13 Informatisering en applicaties
- 14 externe voorlichting en promotie
- 15 Interne voorlichting
- 16 Juridische en algemeen bestuurlijke ondersteuning
- 17 Rechtsbescherming
- 18 Klachtenbehandeling
- 20 Planning en control
- 22 Financieel beheer
- 25 Reiniging / afvalverwijdering
- 26 Materieel en opslag
- 28 Vastgoedinformatie
- 43 Bouw- en reclamevergunningen
- 44 Ruimtelijke ordening- vergunningen
- 45 Sloopvergunning
- 46 Handhaving
- 47 Milieuvergunningen
- 61 Identiteitsgebonden producten
- 62 Burgerlijke stand
- 63 Verkiezingen
- 64 Lijkbezorging
- 67 Tic en receptie
- 68 Wet WOZ
- 69 Belastingen
- 70 Brand- en ongevallenbestrijding
- 71 Openbare orde en veiligheid
- 72 Rampenbestrijding
- 73 Algemeen bestuur
- 21 Algemene baten en lasten